

Supplement til Son Leksikon

Forord

Son Leksikon eller Encyclopaedia Sonensis ble utgitt av Vestby Historielag i desember 2002. Leksikonet som beskriver Son fra A til Å, er det mest omfattende verk som er utgitt om Son og omegn, og benyttes som oppslagsverk av alle som er interessert i det som på en eller annen måte har med Son å gjøre, eller for å sitere fra forordet til Son Leksikon: «Her kan man slå opp på oppslagsord, enten man er interessert i historie, geografi, yrkesliv til lands og til vanns, kunst og kultur, gater og bygninger eller kjente personer, og ikke minst om man er interessert i å finne ut hva en soning egentlig er for noe.»

Etter at Son Leksikon ble gitt ut, har det i Vestby Historielag vært arbeidet trutt med innsamling av ytterligere kunnskap om Son og omegn. Flere arkiver og kilder er blitt gjennomgått, og flere personer er blitt intervjuet. Flere temaer og flere personer er det funnet grunn til å omtale. Det er dessuten uunngåelig at Son Leksikon er beheftet med enkelte feil. De viktigste av disse er listet opp bakerst i boka, foruten at det er skrevet nye artikler for å rette opp eller supplere tidligere opplysninger. Ikke minst har det skjedd en del ting i distriktet siden Son Leksikon ble utgitt. Alt i alt har Vestby Historielag kommet til at det er grunnlag for å utgi et nytt bind - et tilleggsbind eller supplementsbind. Det er søkt utformet slik at det kan «stå» alene, men størst nytte har det om man ser det i sammenheng med første bind. Det er dessuten under flere oppslagsord vist til første bind.

For Vestby Historielag

A

Andersen

Sonsfamilie.

Familien Andersens historie i Son begynner med fisker Adolf Andersen, født 1872(?) i Hulvik. Hans morfar var Svend Olsen Rød - fra gården Rød i Såner. Svend Olsen fikk datteren Martine Svendsen, som - utenfor ekteskap - med sjømann Anders Andersen, ble mor til Adolf.

Adolf Andersen giftet seg i desember 1900 med Anne Kristensen Ørmen, fra gården Ørmen i Østfold. De fikk mange barn:

- Tvillingene Kristian og Martha (gift Backlund), født 1902
- Sverre Johannes (Aasen), født 1903
- Helene, født 14.10.1905 (Se bind 1: *Johnsen, Helene og Asbjørn*)
- Rolf (27.10.1909 - 30.06.1996)
- Anne
- Alf
- Eva
- Tordis (gift Hov)
- Leif Tidemann

- Elsa Evelyn (1920 - 1997) (Se bind 1: *Andersen, Elsa Evelyn*)

Martha giftet seg med snekker Harald Backlund (bygde Strømbåten kapell) og fikk følgende barn: Mary, Borghild, Ruth, Harald, Inger, Per og Aase.

Sverre Johannes giftet seg med ---- og fikk følgende barn:

Synnøve, Bjørg, Jens Arvid. (Se bind 1: *Aasen, Jens Arvid*)

Sverre Johannes flyttet inn i boligen på eiendommen Aasen, som nå ligger i krysset Kolåsveien og Storgata, dvs, Storgata 9, tok navn etter eiendommen og kalte seg Sverre Aasen. Han jobbet på jernbanen.

Rolf giftet seg med Berith, født Jacobsen (01.07.1909 - 23.05.1996) - datter av Kristiane Jacobsen. (Se bind 1: *Jacobsen, Kristiane*) De fikk følgende barn: Grete Bodil (Mathisen) og Bjørn.

Anne giftet seg med Thorbjørn --- og fikk følgende barn: Jan og Gørli.

Eva giftet seg med --- og fikk følgende barn: Anne og Ellen

Tordis giftet seg med Thomas Hov og fikk følgende barn: Turid, Jan Petter og Thove (Hov Eggen) (Se bind 1: *Eggen, Thove Hov*)

Leif Tidemann giftet seg med – og fikk følgende barn: --- , Arild og ---.

Andersen, Gunnar

(1952 -) Hjelpearbeider, med flere års innsats i Sørøst-Asia. Han kjøpte i 1999 bolig i Fjellstadbakken 1 sammen med kona Cindy. Fast bosatt i Son fra 2002. Direktør for *Care Norge* fra august 2002.

Andersen, Jarl Malcolm

(19-- -) Rektor på Såner Ungdomsskole.

Apoteket i Son

Apotek åpnet i Huitfeldtgården 8. september 2005. Apoteket er selvstendig, det vil si det drives utenfor apotekkjeder. Innehaver Are Egeland er cand. pharm fra Universitetet i Oslo. Han har tidligere arbeidet ved Rikshospitalet, har drevet Bærums Verks apotek og hatt engasjement som apoteker for forsvaret i Bosnia og Afghanistan..

Arbeidsfolk

På andre del av 1800-tallet var Soon Dampsag den største arbeidsplassen i Son, med bortimot 100 arbeidsplasser. Sagbruket ble anlagt av Lars Huitfeldt. Det stod ferdig i 1863, brant året etter, men ble raskt bygd opp igjen. Det var noe færre ansatte i år 1900, da det i henhold til folketellingen var følgende arbeidere fra Son og Såner tilknyttet dampsaga:

Fra Son:

- *Olaves Andersen*, født 1868 i Glemminge, Smaalenene. Bordsorterer ved Dampsag & Høvleri.
- *Hans Halvorsen*, født 1870 i Fedt Herred ved Lillestrøm. Høvelmester paa Soons Dampsag og Høvleri.
- *Hans Berntsen*, født 1880. Arbeider paa Dampsagtomten.

- *Nils Mikkelsen Strand*, født 1870 i Kristiansund. Tomtearbeider ved Soons Dampsag.
- *Anton Ottersen*, født 1865 i Hølen. Plankebærer ved Dampsag.
- *Kristian Lauritsen*, født 1863 i Haabøl Smaalenene. Kjører paa Dampsagtomten.
- *Henrik Johannessen*, født 1867 i Soner Sogn. Transportørpasser og Smører ved Soons Dampsag.
- *Johannes Sypriansen*, født 1822 i Garder Sogn. Fliselæsser paa Dampsagtomten.
- *Karl Ludvig Olsen*, født 1870 i Drammen. Plankebærer paa Soons Dampsag.
- *Herman Sørensen*, født 1835 i Skjeberg. Fhv. Kantskjærer paa Dampsag. Kapper nu Props.
- *Karl Hermansen*, født 1885. Arbeider paa Dampsagtomten.
- *Oskar Pettersen*, født 1885. Paa Kantsagen.
- *Morten Jørgensen*, født 1823 i Aker. Fhv. Bord- og Plankekapper. Sønner i Amerika støtter Familien.
- *Julius Jensen*, født 1873 i Onsø, Smaalenene. Arbeider paa Dampsagtomten
- *Ole Syversen*, født 1879 i Næs, Romerike. Smed paa Dampsagen.
- *Alfred Hansen*, født 1874 i Thune, Smaalenene. Høvelmester paa Dampsag.
- *Emil Henriksen*, født 1867. Bord- og Plankestabler paa Dampsag.
- *Aksel Hjalmar Johannessen*, født 1883 i Moss. Arbeider paa Dampsag.
- *Anton Johansen*, født 1870. Saggut ved Dampsag.
- *Johan Johansen*, født 1878. Sagemester ved Dampsag.
- *Oluf Larsen*, født 1880. Arbeider paa Dampsagtomten.
- *Hans Martinsen*, født 1878 i Borge ved Fredrikstad. Plankebærer ved Dampsag.
- *Jakob Jakobsen*, født 1862 i Brunlaugnæs ved Laurvig. Fyrbøder ved Dampsag.
- *Oluf Larsen*, født 1862 i Soner Sogn. Ved Tømmerkjeraten ved Dampsag.
- *Ole Hansen Jenseberget*, født 1856 i Skedsmo. Formand ved Soons Dampsag & Høvleri.
- *Martin Halvorsen Vilberg*, født 1839 i Ullensaker. Maskinist ved Dampsag.
- *Cyrus Grønbæk*, født 1883 i Kristiania. Arbeider paa Dampsag.
- *Johan Alfred Hermansen*, født 1855. Arbeider paa Høvleriet.
- *Andreas Olsen*, 1863 i Soner Sogn. Arbeider paa Dampsagtomten.
- *Martin Hansen*, født 1847 i Glemminge, Smaalenene. Planke- og Bordbærer paa Tomten.
- *Jalis Johannessen*, født 1860 i Soner Sogn. Fyrbøder paa Dampsag.
- *Johan Andersen*, født 1849. Flaader for Dampsag.
- *Ernst Sander Johansen*, født 1884 i Soner Sogn. Ilægger ved Høvleri.
- *Karl Johansen*, født 1838 i Krogstad Herred. Formand ved Trælastbedrift.
- *Karl Marinius Theodorsen*, født 1884. Arbeider paa Dampsagen.
- *Karsten Larsen*, født 1878. Stavskjærer ved Dampsag.
- *Eilert Ingvald Jørgensen*, født 1886. Arbeider paa Dampsagtomten.

Fra Såner, dvs Sons omegn, var i tillegg følgende tilknyttet bedriften:

- *Gunerius Stake*, født 1872 i Aremark. Maskinist ved Sagbrug.
- *Henry S. Nilsen*, født 1877 i Borge. Sagbrugsarbeider.
- *Hans S. Henriksen*, født 1861 i Fredrikstad. Sliper ved Sagbrug.
- *Svend Henrik Hansen*, født 1885 i «Glemmige», Smaalenene. Sagbrugsarbeider.
- *Johannes Olsen*, født 1846 i Sverige. Sagbrugsarbeider.
- *Ove Johannesen*, født 1885 i Fredrikstad. Sagbrugsarbeider.
- *Marinius Martinsen*, født 1881. Sagbrugsarbeider.
- *Karl Anton Thorvaldsen*, født 1877. Sagarbeider.
- *Ole Hansen*, født 1820 i Ski. Forhenværende Sagemester.
- *Johan Karlsen*, født 1864 i Haabøl, Smaalenene. Sagemester paa Soons Dampsag.

- *Hans Kristian Adde, født 1880. Tomtearbeider ved Soons Dampsag.*
- *Lars Johan Simensen, født 1878 i Hvidsten. Tomtearbeider, Soons Dampsag.*

I år 1900 var 37 personer fra Son ansatt ved dampsaga, foruten 12 personer fra omegnen, altså 49 til sammen. Blant annet kan følgende leses ut av folketellingen: Svært mange var født andre steder enn i Son og Såner. Altså har sagbruket tiltrukket seg arbeidere fra mange steder, også fra Sverige, noe som ikke var uvanlig omkring århundreskiftet 1800/1900. Vanlig var det også at både far og sønn arbeidet på Soon Dampsag. Det var mange unggutter i arbeidsstokken, 14 - 15-åringer som nettopp var blitt konfirmert.

Arbeidskirke

Uoffisielle navneforslag på den planlagte arbeidskirken i Son, på den tidligere Løes-saga, er: «Olakirken», «Løeskirken», «Sagakirken», Son kirke.

De gamle lokalene på eiendommen brukes inntil videre som menighetshus, da det (i 2006) er usikkert når ny kirke vil bli bygd.

Ateliér Agéli

Atelier/systue startet i 2003 på Deør Skog. Systua leverer målsøm med kjoler, drakter, bukser, skjørt m.m. og reklamerer med «Kreativitet, kvalitet og Skaperglede», «Godt Håndverk og Kunstnerisk Design» og «Den korteste veien til de Unike Klesplaggene.» Daglig leder og designer er Liv Karin Mathisen, med Ellen Skotte og Grethe Engerud som medarbeidere. I mai 2005 flyttet virksomheten til 2. etasje i "Meierigården" eller Iversgården.

B

Bakke, Bente

(1942 -) Hun var i perioden 1981 - 1989 stortingsrepresentant for Høyre fra Østfold og hadde sete først i forbruker- og administrasjonskomiteen og senere i kommunal- og miljøvernkomiteen. Hun har særlig vært opptatt av miljø- og kulturminnepolitikk. Hun har ellers i flere år jobbet som lokalpolitiker, journalist og redaktør. I 1991 utgav hun boka «På bakerste benk. Observasjoner fra Stortinget 1981 - 98.» Siden hun flyttet til Brevik i 1996 har hun engasjert seg i lokalt arbeid, bl.a. i Store Brevik Vel, Grendeutvalget og Cato-Senterets Venner. Hun har vært med på å sette i gang arbeid med å utgi Store Breviks historie. Bente Bakke arbeider nå som samfunnspolitisk rådgiver.

Bakke, Werner

(19-- -) Lærer i Son i perioden, foruten at han har vært aktiv i lokalpolitikken, i Kristelig Folkeparti.

Bankgården

Storgata 22. Gnr 160, bnr 30. Soon Sparebank eller Sparebank 1 Soon. Opprinnelig bygd før 1825. Ombygd på slutten av 1800-tallet i sveitserstil. Huset gjennomgikk en omfattende rehabilitering i 1980, da banken utvidet. Regulert som verneverdig.

Se bind 1: *Soon Sparebank.*

Barnehager

Brevik Barnehage

Deør Barnehage. Den nye Deør Barnehage ved siden av Solhøy skole ble åpnet 11.01.1999 etter at den opprinnelige barnehagen på Deør brant i 1995. 4 avdelinger med 72 barn.

Grevlingen Barnehage. Tatt i bruk 21. august 2006. Innvielse 18. oktober 2006. Styrer Emma Finstad. Arkitekt Knut H. Knudtsen. Barnehagen har plass for ca. 100 barn.

Øståsen Barnehage, åpnet høsten 2002. 4 avdelinger og 92 barn.

Bedehuset

Bedehuset ble revet i 1962, og bedehusforeningen overtok, ved makeskifte med Son kommune, Son Prestegård, som fikk navnet Son Menighetshus. Foreningen, inkludert Soon og Omegns Kristelige Ungdomsforening, som hadde foretatt investeringer i bedehuset, antok navnet Menighetshusets Venner. Virksomheten som hadde funnet sted i bedehuset, ble dermed flyttet over til menighetshuset.

Se også bind 1: *Bedehuset / Bystyremøte 1932 / Gamleskolen / Son skole*.

Befolkningsutvikling

Se: *Folke- og bolig telling 2001*.

Berg, Andreas Pedersen

Født i Eidsberg 1833. Etter flere år som lærer ble han cand. theol. i 1871. I 1871 - 1875 var han bestyrer av Christiania oppfostringshus, og i årene 1875 til 1883 residerende kapellan i Son. I 1883 ble han sogneprest i Botne. Gift med Jørgine Dorthea Stenberg (1823 - 1897).

Han sørget for at den gamle presteboligen i Son i Kolåsveien ble revet, da den var i meget dårlig stand. Ny prestebolig ble bygd på samme sted og stod ferdig i 1878. Tegninger: Ing. Wilhelm Schenke.

Se også bind 1: *Prestegården*.

Bergenholt, Sverre

(19-- -) Bosatt på Brevik. Han har i flere år vært med i ledelsen i Norges Handikapforbund og er leder av Østfold-avdelingen. I mange år har han vært en drivkraft i idrettsarbeidet for funksjonshemmede og har vært lagleder ved Handikap-OL (Paralympic). Han ble dessuten den første leder av Norges Funksjonshemmedes Idrettsforbund. Bergenholt fikk kongens fortjenstmedalje i gull i 2006.

Se også: «*Windjammer*».

Bibliotekets venner i Son

Forening startet høsten 2004 for å hindre at Son bibliotek skulle bli nedlagt på grunn av kommunens dårlige økonomi. Initiativtaker til og leder av foreningen ble Dag Larsen. Foreningen ble representert i et kommunalt utvalg som skulle finne løsninger for videre drift. det ble arrangert underskriftskampanje i Son og omegn, opplesning og underholdning på Son bibliotek av lokale og sentrale kunstnere, forfattere m.m. Foreningens innsats med blant annet 2171 underskrifter - den største i Sons historie - bidro til at kommunestyret 6. desember 2004 vedtok å opprettholde biblioteket i Son.

Blix, Anna Marie

(1892 - 1978)

Boligbygging

Utbyggingstakt. Utbyggingfelt: Øståsen, Husjordet/Sletta, Son Marina.

Bonanløkka

Langerudhuset. Storgata 37. Gnr 160, bnr 64. Storgata 37. Bygd omkring eller før 1800,

senere ombygd, med et rikt utsmykket inngangsparti i sveitserstil. Regulert som verneverdig.

Borg, Anne

Født 28.09.1936 i Oslo. Hun ble den første norske ballettsjef på Den Norske Opera i 1971 og den første lektor på Statens Balletthøgskole, der hun senere ble rektor i 1991 - 1995. Hun er utnevnt til ridder av første klasse av St. Olavs orden. Etter at Balletthøgskolen ble innlemmet i Kunsthøgskolen i Oslo i 1996, ble hun prorektor og i 2001 Norges første professor i dans. Hun flyttet til Son i 2003 og giftet seg med keramiker Finn Hald 28. september 2006.

Brevik skole

Brevik skole og grendesenter. Elevtallet har i løpet av 5 år økt fra 190 til 259 elever (2003).
Se bind I: *Brevik skole og grendesenter*.

«Britannia»

Kopi av kong Edward 7's lystyacht. Bygd i Arkhangelsk for Sigurd Coates. Til Son i 2009.

«Brygga»

Utstedet «Vannet» gikk konkurs høsten 2003. I lokalene ble samme høst etablert et nytt utested eller musikkbar ved navn «Cheeba Cheeba». Denne virksomheten lyktes heller ikke, og lokalene ble etter nyttår 2004 på nytt overtatt av et reorganisert «Vannet», nå under navnet «Brygga», som imidlertid reduserte sitt areal i bygningen. De ledige lokalene ble overtatt av Kiwi-butikken v/Ola Risbråthe, som fikk en hardt tiltrengt utvidelse og åpnet med romsligere lokaler 29. april 2004. Også Posten i Son flyttet inn i butikklokalene.
Se bind 1: *«Vannet»*.

Bryggekannten Fysioterapi

Drives av Carl Johan Fresk i Atlanticgården.
Se: *Son Fysiterapi*.

Braanen

Handelsfamilie. Familien stammer fra gården Braanen i Hobøl. Bonde Kristian Matiesen, født 1830, og hans hustru Grete Jonasdatter, født 1832, kan sies å være stamfar og stammor. I folketellingen for 1865 står de oppført med 3 barn, hvorav Martin Kristiansen var den eldste, født 1857. Ifølge folketellingen for Soon 1900 driver Martin Kristiansen Braanen «Skrædder- og Ekviperingsforretning» sammen med sin hustru Karen Antonsdatter Braanen. De hadde to barn, Gulborg Braanen, født 1891 og Alf Braanen, født 1893. Gulborg, senere gift Fosser, overtok siden forretningen. Etter hennes tid ble forretningen overtatt av Reidar Tvetter. Soon Blomster overtok lokalene i 1991.

Braanengården

Storgata 13. Gnr 160, bnr 32. Nåværende eiere: Wenche og Ståle Gundersen. I første etasje driver familien forretningen «Soon Blomster».

Bøyesen, Bente

Baann, Aud Myrold

(1950 -) Født i Ørsta. Flyttet til Son 1978(?). Hun har hatt karriere i postverket/Posten Norge i oppgangs- og nedgangstider. Medlem av Soon Blandede Kor fra 1978 og har dermed fått korets 25-års-utmerkelse ved dets 30 årsarrangement på Klubben 22.11.2003. Leder i Soon og Omegns Vel 2003 – 2005.

Se også: *Gourmetklubben*. Dessuten bind 1: *Soon Blandede Kor / Soon og Omegns Vel*.

Baann, Owe Bjune

(19-- -) Født i Oslo. Han er utdannet som formingslærer og har i flere år undervist på Hoppern skole i Moss. Medlem av Gourmetklubben. Etter at han i flere år hadde arbeidet med innramming av bilder i et eget hjemmeverksted, startet han i mars 2003 Rammemakeriet i Kolåsveien.

Se: *Gourmetklubben / Rammemakeriet*.

«Båtliv»

Fjernsynsserie tatt opp i Son i 2003. Serien ble produsert av Storyteller Film og TV As og ble vist i 10 episoder i NRK høsten 2003, med reprise i 2004. Serien viser, som navnet sier, båtlivet i Son gjennom en sesong. Hovedpersonene er: Mette Gundersen, med egen seilbåt, en Fenix på 28 fot, og et mannskap bestående av bare jenter. Målet for disse er å delta i Færderseilasen. Videre har havnesjef Bjørn Wikstrand en viktig rolle, dessuten Henning Dahl som pusser opp en gammel trebåt, Jack Reisæther som er eier av en 45 fots Highstar yacht, Ragnar Munthe-Kaas som nettopp har kjøpt seilbåt, og ekteparet Tore og Liv Eva Thiesen med en 32 fots Sandvik motorbåt.

Båtmuseum

Til Son?

C

Coop

Fellesbetegnelse for forbrukersamvirket i Norge. I Son har navnet Coop blitt kontroversielt etter at samvirket kjøpte Son Havn Nord av Vestby kommune og fikk anedning til å bygge boligblokker og forretningsbygg der, mot ønsket til et klart flertall av befolkningen i Son og omegn. Hovedinnvendingen fra befolkningen har vært at bebyggelsen ikke er tilpasset miljøet i Son, foruten at den vedtatte bruken skader stedets maritime miljø og interesser, ved at uvedkommende bebyggelse opptar en viktig, sentral tomt ved sjøen.

D

Dahle, Hanne

(19-- -) Bosatt i Erikstadbygda. Skuespiller og sanger. Hin har hatt flere roller i teateroppsetninger i Fredrikstad, hun har turnert Norge rundt som dokkespiller i regi av Riksteatret, og hun har vært stemmen til Alfa i NRK-produksjonen Sesam Stasjon. (*Kilde: Moss Avis 07.03.2004*)

Dampbåtbrygga

Ny dampbåtbrygge i betong stod ferdig i 1953. Den avløste den etter hvert gebrekkelige trebrygga. Fra Moss Avis 7. november 1953 saksess følgende artikkel:

Soon har fått sin ypperlige kai ferdig - men står for tiden uten båtforbindelse! Kaianlegget ble innviet i går ved en høytidelighet som Soon Havnestyre arrangerte. - Etter besiktigelse av det ypperlige anlegget, ble det arrangert en enkel middag på Soon Hospits. Bryggen er bygget ferdig på rekordtid siden midten av august i år. Den kommer på ca. 100.000 kroner, er 45 m lang og har et flateinnhold på ca. 210 kvm. Nu gjelder bare at vi får båtforbindelser, sa

havnestyrets formann Reidar Jacobsen i sin tale i går. Det er 18 fot vann ved bryggen, og den skulle da kunne ta imot skip på 5000 tonn. Det første skritt i retning av å bygge ny kai ble tatt i 1948. - Det er så man kan både gråte og le. Vi har en ypperlig kai - men vi står uten båtforbindelser. Før hadde vi en dårlig kai - men båt.

Østlandets Blad fulgte opp 11. november 1953 med følgende:

En stor dag for Soon da dampskipsbryggen ble innviet

Beklagelig at det er så liten båttrafikk. Men myndighetene håper på en ny storhetstid for den tradisjonsrike sjøfartsbyen. Det var en stor dag for Soon havnevesen mandag, da den nye dampskipskaaien kunne overleveres til Soon kommune. Kl. 13 kunne en skjønne det var noe ekstra på ferde nede ved bryggen som var dekket av et vakkert frostrim istedenfor de triste sølepyttene. Et par biler utenbys fra svingte ned på den ryddige bryggeplass hvor det nå i nær 4 måneder hadde hersket travelhet og sterk larm fra sementblanderne og annet bråkende verktoy og mange mann i travel virksomhet.

Den manglende båttrafikken henspiller blant annet på at dampskipet «Oscarsborg» på denne tiden la ned sin rute mellom Son og Oslo. Noen ny rute ble ikke opprettet siden. Utviklingen gjorde at mye av persontrafikken ble overtatt av tog, buss og bil. Også godstrafikken med frakteskuter minsket mer og mer.

Se også bind 1: *Dampbåtbrygga* / «Oscarsborg».

«Doorway to Norway»

Engelskspråklig Norge-portal på Internett. The Norway Post redigeres av NRK-pensjonist Rolleiv Solholm, bosatt på Store Brevik. Han var i en årrekke redaksjonssjef i NRK, Tekst-TV. Se også: *Lokalmagasinet*.

E

Eldreomsorg

Trygdeboliger. Omsorgsboliger. Hjemmehjelp. Hjemmesykepleie.

Elektriske luftledninger

I det gamle Son er de elektriske ledningene fremdeles i hovedsak luftledninger. Med årene er det elektriske anlegget blitt så omfattende at ledninger går på kryss og tvers i hele Son og omegn og oppfattes etter hvert som skjemmende. Det vurderes derfor etter hvert å legge ledninger som jordkabler for å bedre miljøet.

Emilys Mat & Vinstue

Høsten 2004 fikk restauranten La Riviera nye eiere og skiftet navn til Emilys Mat & Vinstue. Den nye eieren av restauranten i underetasjen i Woldegården er John Asphaug, og stedet er oppkalt etter eierens datter. Restauranten som er kjent for sin spesielle vedfyrte steinovn, fortsetter med pizza, men også med andre spesialiteter med råvarer blant annet fra middelhavslandene.

Se bind 1: *La Riviera*.

Eriksen, Amund

(1803 - 1889) Toller i Son, født i Hof i Solør. Han bodde i «Balstadhuset», Storgata 35, gnr 160, bnr 18. Etter ham fikk huset navnet Toldergården. I folketellingen for 1865 står han oppført som «Husfader, Toldbetjent og Huseier». Han var på det tidspunkt enkemann etter kone nummer 2. Han bodde i huset sammen med sin datter av første ekteskap Anne

Amundsdatter (1838 - 1902, - i folketellingen for 1900 kalt Anna Eriksen), og «Husholder/Tyende» Lene Johannesdatter. Med sin andre kone fikk han sønnen Jacob Adolf Eriksen (1852 - 1921). Sønnen drev en tid navigasjonsskole i Son.

Karl Johan Holter forteller i et intervju i «Jul ved fjorden» 1929 følgende om Eriksen: «Veiene blev meget daarlig vedlikeholdt dengang. Gamle tolder Eriksen, som var veiinspektør, pleiet om vaaren at lede vandet bort fra gatene med sin spaserstok. Noget mer blev det vist ikke gjort. Naar der i bystyret var tale om nogen bevilgning spurte alltid tolder Eriksen: «Haakken skal betale?» og dermed faldt gjerne saken bort.»

Se også bind 1: *Eriksen, Anna / Møller, Andreas Nicolai / Tollvesen - tollere*, og bind 2: *Tollvesen*.

F

Fagerheim

Fjellstadbakken 16. Gnr 133, bnr 6 (134/10). Stor villa i sveitserstil, bygd på 1800-tallet, med tilbygg - med peisestue - fra 1929.

Eier i 1900: Skipsfører Otto Amundsen, født 1856 i Asker, gift med Emilie (født 1853) og 4 barn. Senere eiere: Halfdan Nobel Roede (1877 - 1963), Otto og Karen Carlson, Erling Wittusen (1922 - 2001). Arthur (1902 - 1976) og Kirsti Olsen eide eiendommen fra 1963 til 2002. Eiere fra november 2002: Hanne Borge og Asle Normann Borge.

Delings- og Skyldsætningsforretning.

Aar 1909 den 28 juni indfandt vi fire undertegnede af sorenskriveren opnævnte skjønsmænd os paa nordre Labo grund, gaards nr 134 brugs nr 3 af skyld 0 mark 49 øre i Saaner annex Vestby tinglag for at skyldsætte en for denne eiendom af lensmand C. Olsen m. fl. til pianist Halfdan Roede solgt parcel, der skal tillægges Fagerheim brugs nr 10. Hr. sorenskriverens opnævnelse af 24 april d. a. fremlagdes, hvorefter til opmand valgtes C. M. Soelberg. Grændserne befaredes og beskrives som følger: Udgangspunktet i syd, til bolt i fjeldet ved Furulund og stengjærdet ved nordre Brevigs grund og gaar i vestlig retning til brugs nr 10 Fagerheims grund 18,7 m, derfra i nordlig retning og følger samme grund til kryds i fjeldet 38,5 m, derfra i vestlig retning til stengjærdet ved Per Persens grund 37 m, derfra i nordlig retning og følger stengjærdet til Oscar Johannessens grund 19,5 m, derfra i østlig retning og følger stengjærdet til jernbolt i fjeldet 37 m, derfra i ret linje og sydlig retning til udgangspunktet 72,5 m. Efterat have befaret denne parcel ligesaavel som hovedbøllet enedes man om at den fraskilte del «Fagerheim» kaldet skal bære en skyld af 0 mark 5 øre en tiendepart af det hele, brøken tilfalden parcellen. Hovedbøllets tilbageværende skyld bliver 0 mark 44 øre. Parterne erklærede sig tilfreds med det passerede, hvorefter forretningen blev sluttet. Sameie(?) ikke foranlediget. Skjønnen er afgivet efter bedste skjøn og overbevisning.
O. M. Soelberg Jens Grimsrud H. Vinæs L. Mørk
(Kilde: pantebok)

En parsell av eiendommen ble i 1968(?) fradelt til Vestby kommune i forbindelse med boligbygging på det tidligere jorden på nordre Brevik. I 2001 ble en parsell med det såkalte annekset fradelt som egen boligtomt.

Feierstua

Feierbakken 7. Gnr 160, bnr 98. Lav bygning, akershusisk hustype, med delvis åpen svalgang.

Huset til feieren, på Feieråsen, øverst i Feierbakken. Gunnar Scott-Ruud og hustru Marie eide huset i en årrekke og brukte det delvis som helårshus, delvis som sommerhus. Nåværende eiere: Datteren Gro Maurstad og datterdatteren Mari Maurstad.

Fiske

Antall fiskere i Son er gått sterkt tilbake siden 1970-årene, og i 2004 er det bare et par aktive fiskere igjen: Brødrene Ole Johan og Stein Arne Johansen. I en årrekke fisket de sammen i fiskeskøyta «Soningen», A-2-V. Skøyta ble solgt høsten 2003. Fra 2004 fisker de i hver sin sjark, henholdsvis «Jonas», A-1-V (Stein Arne) og «Soningen», A-6-V (Ole Johan).

Se bind 1: *Fiske / Fiskebrygga / Fiskeplasser / Johan på brygga / Johansen, Tom / Pjåkerane / Brevikene.*

Fjellstadgården

Fjellstadbakken 12. Gnr 134, bnr 18. Huset ble bygd ca 1895, og eiendommen ble fraskilt gnr 134, bnr 19, Fjellstua. Bolighuset er regulert som verneverdig.

Eiere: Kaptein Fjellstad, Skjellfoss, Dahl, Øivind Mørch Smith.

Nåværende eiere: Owe Bjune Baann og Aud Myrold Baann.

Fjellstua

Fjellstadbakken 14. Gnr 134, bnr 19. Bolighuset er bygd før 1875 og er regulert som verneverdig.

Tidligere eiere: Aagot og Thomas Lautin og Neuberth Wie, Kirsten Wie.

Nåværende eier: Claudia Wuhrmann.

Folke- og boligtelling 2001

Statistisk sentralbyrå gjennomførte 3. november 2001 en landsomfattende folke- og boligtelling.

For hele Vestby kommune var folketallet på 12458.

For grunnkretsene som omfatter «Son og omegn», var det følgende tall:

0207 - Søndre Brevik:	1003
0208 - Store Brevik 1:	451
0209 - Store Brevik 2:	662
0210 - Store Brevik 3:	108
0211 - Nordre Brevik:	663
0212 - Son:	363
0213 - Solhøy:	440
0214 - Deør skog:	623
0215 - Liabråten:	206
0220 - Kolås:	147
0221 - Kjøvangen:	40
<u>Sum:</u>	<u>4706</u>

Dersom kretsene 0217 - Erikstad med 154 innbyggere, og 0222 - Smørbekk med 53 innbyggere også regnes med til Sonområdet, blir folketallet 4913. Det er verdt å merke seg at tidligere Son kommune - grunnkrets 0212 - bare hadde et innbyggertall på 363, dvs under 8 % av det som nå kalles Sonområdet.

Sysselsatte i prosent i grunnkrets 0212 (kolonne 1) og hele kommunen (kolonne 2) i aldersgruppen 16 - 74 år:

Primærnæringer: 0,0 1,7

Sekundærnæringer:	14,1	15,7
Varehandel, hotell, restaurant, samferdsel, finanstj., forretn.tj., eiendom	52,8	47,8
offentlig forvaltning og annen tjenesteyting	32,7	34,2
Uppgitt	0,5	0,5

Fordelingen av sysselsatte i den gamle Son kommune er altså ikke vesensforskjellig i forhold til hele Vestby kommune under ett, selv om det er en liten overvekt når det gjelder gruppen varehandel, hotell, restaurant m.m.

Foreningsliv

Son Håndballklubb ble et nytt tilskudd til foreningslivet i Son 11. mars 2004.

Franck-Nielsen, Øystein

(19-- -) Journalist og fotograf i avisa Vårt Land. Tidligere leder i Vestby Historielag. Han er naturinteressert, driver med dykking og fotograferer både over og under vannet. Han hadde fotoutstilling i Rammemakeriet i Son høsten 2003. Han flyttet til Son, til Øståsen i 2001.

Fresk, Calle

(19-- -) Fysioterapeut. Lokaler i Victoriagården.

Friområder

Vestby kommunestyre vedtok 16. juni 2003 at det ved rulleringen av kommuneplanen skal vurderes å innarbeide «markagrense», noe som blant annet kan bety at man kan spare de siste sammenhengende friområdene og skogområdene rundt Son.

Fronth Stene, Anne Kristine (1966 -)

Føydalisme

Se: *Småbyføydalisme*.

G

Galleri Soon

Kunstgalleriet ble etablert i Spinnerigården 31.03.2001. Innehaveren Marianne Helle kjøpte i 2005 Iversgården (tidligere Soon Meieri) og flyttet galleriet dit våren 2005.

Se bind 1: *Galleri Soon*.

Galleri X

Kunstgalleri, opprinnelig i Stoltenberggården, deretter i lagerbygget til tidligere Soon Meieri, ble avviklet i 2004.

Se bind 1: *Galleri X / Sousa, Gerson Ferreira*.

Gater og veier

Gatene i Son har i alle år vært smale og krokete, men i 1954 skjedde det noe. Østlandets Blad for fredag 10. desember 1954 har denne artikkelen:

Høytidelig gateåpning i Soon

En menneskealders plan er nå realisert. Onsdag ble den nye gaten i Soon fra J. Saastads eiendom, som skal avlaste «Kleiva», høytidelig åpnet under nærvær av veikomiteén, bestående av J. Solvang, formann, Alf Lie og Johs. Stubberud. Tilstede var også byingeniør

Olaf Aas, Moss. Soons ordfører, formannskap, kemner Wittusen, og de som har utført arbeidet, Nils Herman Kinde, Nils Amundsen og Eugen Samuelsen, og et par snekkere, samt skytebas og eier av kompressoren, H. Hansen, Moss, foruten en del skuelystne, som det sikkert hadde vært mange flere av dersom begivenheten hadde vært bedre bekjentgjort, der hvor veien tar av fra innkjørselen til Soon, ved Jeanette Samuelsen's hus, var det spent en rød papirstrimmel over veien. På det bestemte klokkeslett, kl. 18, kom Solvang frem midt på veien og holdt en liten tale om denne gatestumpens tilblivelse. Den har vært planlagt en menneskealder, men først nå var den en virkelighet. Terrenget har vært meget vanskelig, med mye fjell og andre hindringer. Han uttalte håpet om at den måtte bli til gagn og glede for Soon i fremtiden.

Se også: *Son 1954 - årsoversikt / og bind 1: Reguleringsplaner / Storgata / Veier og veinavn.*

Geologi

Gneis.

Oslofeltet/Gjøva.

(Øystein Franck-Nielsen)

Golfbane

Arbeidet med den vedtatte golfbanen på Stavnes ble i 2003 utsatt, idet anlegget har vist seg å bli kostbart. Vestby kommune vedtok vinteren 2005 en endring av reguleringsplanen, for å få ned kostnadene. Framdriften er vinteren 2005 usikker.

Gourmetklubben

En gruppe på 6-8 familier i Sonområdet som jevnlig tar turer til land i Mellom- og Sør-Europa for å spise og drikke godt. Deltagere: Aud Myrold Baann og Owe Bjune Baann, Tove og Jan Mangård, Hans Olav og Grethe Helga Kleven,---

Gransking

På grunn av vedvarende påstander og rykter om uregelmessigheter i forbindelse med en rekke utbyggings saker i Son, vedtok Vestby kommunestyre å igangsette en gransking av disse påstandene. Follo distriktsrevisjon og et advokatfirma ble engasjert for å komme til bunns i sakene. Hovedkonklusjonen på granskningen ble at det ikke forelå grunnlag for å hevde at det hadde forekommet korrupsjon.

Grensemerker

Grensen mellom tidligere Son og Vestby kommuner har vært markert med kors hogd i fjell eller stein. De firearmede korsene har armer på ca 26 cm (10 norske tommer), en bredde på 5-6 cm (2 tommer) og en dybde på 4 cm (1 ½ tomme). Grensemerkene rundt de tidligere ladestedene Hølen og Hvitsten er av nøyaktig samme form og størrelse. Flere av grensemerkene i Son eksisterer fremdeles. Grensemerkene ble hogd inn i fjellet i 1844, samtidig med at tilsvarende grensemerker ble etablert rundt ladestedene Hølen og Hvitsten. Rundt Son skulle det etter hva som ble opplyst, være hogd inn 21 merker i fjell og 3 merker i stein. På kart over Soon Ladested fra 1872 er det imidlertid bare vist 13 merker i fjell og 4 merker på stein. Flere av grensemerkene eksisterer fremdeles.

Kilde: *Ingvar Dahl: På sporet av ladestedet Hølen's grenser. Follominne 2004.*

Grønbeck

Gulbrandsen, Juul

Født i Trøgstad 1849. Han var ordfører i Son 1876 - 1880. Handelsborger. I folketellingen for

1900 står han oppført som «Kommunekasserer» og «Inrulleringsbetjent». Han eide i sin tid det som ble kalt Strøms Hotell (Brant i 1955). Han var poståpner i Son fra 1873 til 1894. Han var dessuten stedets glassmester og drev i tillegg pottemakerverksted, dvs driften var satt bort til en annen mann. Lokalet var i det som fremdeles er uthus og garasje i Kolåsveien 2. (Eier: Randi Torp Karlsen.) Leiren ble hentet på Ulfskinesset. De ferdige varene ble sendt med fraktemann Gundersens skøyte til kystens byer, særlig til Sørlandet.

Kilder: Folketellingen 1900 | Ivar Hermansen, Vestby Avis 23.09.1976 | Maihaugen, De Sandvigske Samlinger.

H

Handel og skipsfart i Son 1814 - 1914

Akershus amtsting besluttet i 1916 at det skulle utarbeides en historisk-økonomisk fremstilling av amtets utvikling i hundreåret 1814 - 1914, i likhet med hva forskjellige andre amter hadde latt utarbeide i anledning av Norges jubileum i 1914. Under kapitlet «Handel og skipsfart» står følgende om ladestedet Son:

Dette ladested ligger ved Hølenselvens utløp i en bugt av Kristianiafjorden (Saanerbugten) 8 km. syd for Hvitsten. Byen er av forholdsvis høi alder, idet den allerede i det 16de aarhundrede hyppig blev besøkt av hollænderne, som hentet trællast der. Denne trafik var endig saa betydelig, at de gav Kristianiafjorden navnet Zoon-Water. Ladestedet hadde i 1815 269 indbyggere, hvorav 4 trælasthanlere, 4 høkere samt endel skippere, sjøfolk m. v., som endnu væsentlig tok sin næring fra trælasthanlen med hollænderne. Sons næringsdrivende var borgere av Kristiania og drev samme slags handel som Drøbak.

Utførslen av trællast, som væsentlig tilførtes Son fra Hølen, utgjorde i 1816 4696 trællastlæster i 79 ladninger, hvorav 62 skibe med 4395 læster gik til Holland, (3007 læster i norske og 1388 læster i hollandske skibe og 15 skibe med 182 læster til Danmark. I 1818 eksportertes bare 1967 læster, nemlig 1707 i 37 ladninger til Holland og 25 skibe med 260 ladninger til Danmark. Trælasthanlen undergik ikke nogen større forandring i de nærmeste aartier; i 1837 og 1838 utførtes saaledes gjennemsnitlig 4500 læster i 92 skibe, - fremdeles væsentlig til Holland. Son hadde i 1835 3 kjøpmænd, 2 skipperborgere og skibredere samt 2 marketentere.

I 1860 uttaler amtmanden, at «detaljhandelen med de tilstøtende landdistrikter er av ringe betydenhet. Derimot drives her en efter stedets størrelse meget betydelig utskibning av trællast; største del bringes i flaater til Son fra fjernere steder». 10 fartøier, drægtige tilsammen 742 læster, hørte hjemme i ladestedet og gik i utenriks fart, mens 8 (tilsammen 63 læster) gik i kystfarten. Noget egentlig skibsverft fandtes ikke før fra 1864 av. I femaaret 1856 - 60 blev der dog bygget en jagt paa 16 og en brig paa 81 kommercelæster. I dette tidsrum anlagdes i byen en dampsg.

I 1870 tallet byen 692 indbyggere, og 5 aar senere ansattes dens formue til kr. 764 160 og næringen til kr. 215 320 mot i 1871 henholdsvis kr. 378 220 og kr. 151 040. Der blev i 1871 - 75 paa skibsverftet bygget 5 nye skibe paa tilsammen 1137 kommercelæster, og byens hjemmehørende flaate bestod av 15 skibe paa tilsammen 2222 kommercelæster.

Fra midten av 1870-aarene indtræder en tilbagegang for son liksom for de øvrige smaabyer ved Kristianiafjorden. Som følge av dampskibenes indtrængen i konkurransen synker skibsværdierne og fragterne, og dette virker tilbake paa stedets hele næringsliv, saa at der indtræder konkurser og utflytninger av byens større skatydere. Ligningen for 1885 viser en

tilbakegang i formue til kr. 318 100 og i næringen til kr. 61 000. Den hjemmehørende handelsflaate bestod dog endnu av 15 fartøier i utenriks fart, tilsammen 5222 registerton, og 6 jagter i kystfart (127 registerton), men ogsaa denne avtar i de paafølgende aar, indtil det i 1905 uttales i amtsberetningen, at ladestedet ikke læner eier noget fartøi. Byens gamle skibsverft stanset omkring 1903 og gik senere over til baatbyggeri. Byens dampsg med høvleri stanset ogsaa sin virksomhet i 1904. Et nyt mindre sagbruk blev imidlertid i 1908 anlagt paa en av de gamle trælasttomter.

I 1910 utgjorde Sons indbyggerantal 604, og den antagne formue var reducert til kr. 302 100, mens inntægten var gaat op til kr. 140 800. Det anføres i den officielle beretning, at «de økonomiske forhold har bedret sig endel, ligesom der er haab om at fremgangen vil økes, om ikke i nogen særlig grad». Ogsaa Son drar adskillig fordel av den tiltræning stedet nyder som sommeropholdssted for en mængde besøkende, navnlig fra Kristiania.

Se også: *Arbeidsfolk / Seilskuter i Son / Seilskuteskipperer i Son og omegn / Son - en topografisk-statistisk beskrivelse.*

Se bind 1: *Dampsga / Historie / Hollendertiden / Hølenselva / Skipsbygging / Skutetidene i Son.*

Hareide, Einar

(1959 -) Industridesigner. Master of design i 1985 ved Högskolan for Design och Konsthandverk i Göteborg. Internajonal bildesigner. Han har blant annet arbeidet for Mercedes i Tyskland og Saab i Sverige. I 2000 etablerte han eget firma – Designmill AS – i Møllebyen i Moss. I 2000 ble han utnevnt til gjesteprofessor i transportdesign ved Designhögskolan i Umeå, og i 2001 professor 2 ved Institutt for Industridesign i Oslo. Hareide har mottatt en rekke designpriser. Han er bosatt i Son. (*Kilde: Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon*)

Havnestyre

Organisering.

På 1700-tallet hadde Son og Moss felles havnestyre, eller «Havnecommission» som det står skrevet i 1777. I den eldste bevarte protokollen er det første møtereferatet fra 29. august 1777, der man - ikke overraskende - tar opp behovet for å mudre i Hølenselva: På grunn av utrasing og tilslamming av jord, grus og stein var elva blitt så grunn at det var problemer med trelastutførselen.

Fra 1844 fikk Son og Hølen felles havnestyre. 26. januar 1872 ble Son og Hølen felles havnekommissjon oppløst, og fra da av ble navnet Soons Havnecommission og senere Soons Havnestyre og Son Havnestyre.

Det framgår ikke av protokollene at hollandske koffer seilte opp Hølenselva og hentet trelast. Derimot nevnes det fløting av tømmer og frakting av trelast på tømmerflåter.

Hedenstrøm, Berit

(19-- -) Lærer. Rektor ved Solhøy skole fra 1999. Inspektør på den nye Son skole i Grevlingen 2008 – 2009.

«Heia»

Se bind 1: *Strøms Pensjonat.*

Horn, Anne

(1946 -) Forlagsdirektør med barne- og ungdomslitteratur som spesialområde. Huner utdannet ved Statens bibliotekhøyskole og har arbeidet som skolebibliotekar ved Høvik skole og som konsulent i Statens Bibliotektilsyn. Fra 1989 til 1997 var hun barne- og ungdomsbokredaktør i Tiden Norsk Forlag. I 1998 startet hun egen barne- og ungdomsbokavdeling i Pax forlag som ble hetende Omnipax, der hun ble sjefredaktør. Hun mottok i 2005 NBU-prisen fra foreningen for Norske barne- og Ungdomsbokforfattere.

Anne Horn er datter av Humanetisk Forbund grunnleggereere Kristian og Ester Horn. Hun vokste opp på Stabekk, og er nå bosatt i Son og gift med lyriker Arne Ruste.
(Kilde: Wikipedia)

Hov Eggen, Siri

(1969 -) Datter av Thove Hov Eggen og Einar Eggen. Hun ble 10. november 2002 valgt til medlem av Arbeiderpartiets kvinnepolitiske utvalg. Hun ble også noen dager i forveien satt på topp på fylkespartiets valglister for fylkestingsvalget 2003. Hun ble valgt til fylkesvaraordfører høsten 2003.

Se også bind 1.

Hotellplaner

På Kugrava, Son Marina.

Huitfeldtgården

Kolåsveien 4. Gnr 160, bnr 51.

Nåværende eier: Son Eiendom v/Ola Risbråthe og Tom Brøsholen overtok eiendommen i 2004. Planene er å ombygge bakgården ved å fjerne tilbygget fra ca 1980 og å etablere apotek og andre forretninger.

Se også bind 1.

Hurum, Anton Emil

Født 1861 i Drammen. I følge folketellingen for Drammen i 1900 var han skibsfører. Han var disponent på Soon Hermetik fra 1917 til 1923.

Se: *Krohn, Olaf* / Bind 1: *Soon Hermetikfabrik A/S*.

Husjordet

Gnr 135, bnr 1. Eiendom på begge sider av Sonsveien. Eiendommen ble i 2002 overtatt av Vestby kommune. På deler av eiendommen, på Grevlingsiden, bygges den nye ungdomsskolen, med idrettshall og svømmehall. På tunet falt låven delvis ned vinteren 2003, og den ble revet vinteren 2004. De andre bygningene, bolig, stabbur, bryggerhus og et mindre uthus, er foreløpig tatt vare på. Vestby Historielag, Vestby Kunstforening og Naturvernforbundet i Vestby fremmet i 2003 forslag til bevaring av gårdstunet, slik at det kunne brukes til kulturvirksomhet og undervisning i forbindelse med planene om å utvide Solhøy skole. Vestby kommune har ikke tatt hensyn til dette og har regulert det meste av gårdstunet til boligformål.

Husjordløkka

Gnr 135, bnr 12. Strømbåtenveien 1. Boligeiendom med verneverdig bebyggelse som ble revet i 1990-årene. I familien Gudmundsens eie i mange år: Janette og Martin Gudmundsen, Alfred Gudmundsen. Nåværende eier: Olaf Gudmundsen.

«Hydroid»

Abstrakt skulptur i tre og metall av Bergens-kunstneren John Audun Hauge. Skulpturen ble gitt i gave til Soon Seilforening i forbindelse med foreningens 80-årsjubileum i 1999. Gaven var gitt av medlemmer, innbyggere, foreninger, næringsliv og Vestby kommune. Skulpturen er plassert i nærheten av foreningens eiendom sør for Son Torg.

I

«Istappene»

Eller Vinterbadeforeningen. En uformell sammenslutning av i alt 8 kvinner og 1 mann, som i vinterhalvåret - fra oktober til mai - bader i sjøen ved Kjøvangen brygge, og om nødvendig hogger hull i sjøisen. Hver søndag samles de i Son og vandrer til Kjøvangen. Isbaderne er ikke spesielt begeistret for å bade om sommeren, for da er det for kaldt i vannet. Følgende - 1 tapp og 8 tupper - deltar (år 2003): Finn Saugestad, Eva Beenfeldt, Siv Kerstin Bakke, Kjersti Bakke, Mette Hallingbye, Kjersti Halvorsen, Jorunn Skår, Sissel Hauff og Og hensikten? Litt forskjellig, men en av dem sier: Det er for at jeg kan skryte av det etterpå!

Iversgården

Storgata 17, gnr 160 bnr 28, tidligere Soon Meieri. Marianne Helle overtok etter forrige eier Dan Sundby ved årsskiftet 2004-2005.

Se: *Galleri Soon*. Se også bind 1.

J

K

Kaja Hansens Minne

Etter sammenslutningen mellom Son og Vestby kommuner i 1964 ble det utarbeidet nytt, felles reglement for pleiehjemmene i kommunen:

REGLEMENT
for
VESTBY PLEIEHJEM (Erlandsens pensjonat)
og
SON OG OMEGNS PLEIEHJEM (Kaja Hansens minne)

1.

Vestby Pleiehjem er bygget for legatmidler etter testamente av 12/11-1903, opprettet av Fredrik Herman Erlandsen, med Vestby Sparebank som eksekutor. Son og Omegns Pleiehjem er opprettet av Son Gamlehjemsforening etter initiativ av Kaja Hansen og overdratt vederlagsfritt til Son og Vestby kommuner i gavebrev av 18/3-59. Begge pleiehjems drift forvaltes av Vestby kommune.

2.

Pleiehjemmene drives av et felles styre på 5 medlemmer m/personlige varamenn, valgt av Vestby kommunestyre for den kommunale valgperiode.

3.

Det enkelte hjems daglige drift ledes av en bestyrerinne som ansettes av formannskapet etter

innstilling fra styret. Det er 3 - tre måneders gjensidig oppsigelse.

4.

Formannen innkaller styret så ofte det finnes nødvendig. Han fører protokoll over møtene og styrets vedtak som er gyldig med almindelig flertall av de møtende styremedlemmer. Styret er beslutningsdyktig når minst 3 er tilstede.

5.

Styret skal påse at hjemmene drives forsvarlig i enhver henseende. Det skal foretas inspeksjoner av indre og ytre rom. Se etter at pensjonærene får det fornødne stell og høre på deres uttalelser. Det skal føre tilsyn med at betjeningens oppholdsrom er i forskriftsmessig stand og påse at bygninger, utvendig og innvendig vedlikeholdes forsvarlig og at nødvendig inventar er tilstede og vedlikeholdes.

Styret skal påse at alle pålegg fra bygningskontroll, brannstyret, Elverket, vannverket, helsemyndigheter og arbeidstilsyn blir utført.

6.

Styret skal forøvrig:

- a. Utføre eller sette i verk de pålegg formannskapet måtte pålegge det.*
- b. Behandle eventuelle henvendelser fra Legatstyret.*
- c. Utarbeide budsjettforslag til formannskapet.*
- d. Foreta innstilling om ansettelse av bestyrerinne.*
- e. Bestemme betjeningens antall, og ansette disse.*

7.

Styret skal påse at de gjeldende reglement, instruks og ordensbestemmelser etterleves.

Formannen kan i mindre saker og i saker som krever hurtig behandling ta avgjørelse for så i første styremøte å legge disse fram for styret med forklaring.

Det tilligger formannen i samråd med sosialkontoret og bestyrerinnen å bestemme om inntagelse av pasienter på de enkelte hjem og eventuelt foreta forflytninger av pasienter mellom hjemmene.

8.

Det tilligger formannen å anvise alle utbetalinger (og føre anvisningsprotokoll) innenfor rammen av det oppsatte budsjett.

9.

Styret skal ha oppsyn med all møtevirksomhet på hjemmet, men kan delegere denne myndighet til hjemmets bestyrerinne, men dermed ikke ansvaret.

10.

Pensjonærene kan motta besøk på sitt rom eller i salongen i første etg. Besøktiden er i tiden 14.30 - 16.30. Onsdag også fra 18.30 - 19.30.

11.

Kommunens ordfører kan foreta inspeksjon på hjemmene så ofte han måtte ønske det og kan forlange seg meddelt nødvendige opplysninger.

Fellesstyret for Pleiehjemmene, 17. mars 1964

formann

I tillegg til reglementet ble det utarbeidet husordensregler:

HUSORDEN
for
VESTBY PLEIEHJEM (Erlandsens pensjonat)
SON OG OMEGNS PLEIEHJEM (Kaja Hansens minne)

1.

Hjemmets beboere plikter å rette seg etter denne husorden og de pålegg som blir gitt av styret og hjemmets bestyrerinne.

2.

Ved tilflytning kreves attest mot smittsom sykdom. Når pensjonærens kondisjon tillater det, må han/hun være villig til å la seg bade og iføres rent tøy.

3.

Inventar kan som regel ikke tas med til hjemmet. Det må i alle tilfeller dokumenteres å være fri for utøy av alle slag. Værelset må ikke belemres med inventar som i mengde og beskaffenhet vanskeliggjør renholdet.

Hjemmet overtar intet ansvar for pensjonærenes personlige eiendeler.

4.

Pensjonærene må motta det værelse som blir dem anvist, og i tilfelle bo sammen med en eller flere, de må også godta skifting av værelse og værelsespartnere, når bestyrerinnen finner dette nødvendig.

5.

Pensjonærene må, ved fordragelighet og hensynsfullhet mot hverandre og betjeningen, bidra til at det blir en god ånd på hjemmet. Høyrøstet tale eller annen forstyrrelse må ikke finne sted. Berusende drikke må ikke nytes på hjemmet, eller av pensjonærene utenfor hjemmet.

6.

Pensjonærene skal etter evne være behjelpelige med forefallende arbeide. Hjemmets inventar og tøy må behandles med forsiktighet. Matvarer må ikke oppbevares på rommet eller i skapene. Papir og avfall må ikke kastes ut av vinduene. Askebeger må aldri tømmes i avfallsjakt eller i papirkurver.

7.

De pensjonærer som er oppegående, må møte presis til måltidene som er følgende:

Vestby Pleiehjem

Frokost ca. kl. 8.00

Middag « 11.15

Kaffe « 14.30

Aften « 18.00

Son Pleiehjem

Frokost ca. kl. 8.00

Middag « 11.30

Kaffe « 14.30

Aften « 17.30

Det ringes 5 minutter før hvert måltid. beboerne må spise dagens kost, med mindre lege og/eller bestyrerinnen forordner annet.

8.

Tobakksrøking på værelsene må skje i forståelse med værelsespartner. Røking må ikke skje sittende eller liggende i sengen. Sengeliggende pasienter kan kreve å få forsvarlig bistand og tilsyn med røking om dagen når han ber om det.

9.

Det er ikke tillatt å låse døren til sitt pasientrom innenfra. Låses døren utenfra, må nøkkelen leveres bestyrerinnen hvis pensjonæren fjerner seg fra hjemmets område.

10.

Eventuelle klager meldes til bestyrerinnen som igjen melder klagen videre til styrets formann.

11.

Personer som ved dårlig opptreden vekker anstøt ved hjemmet, kan vises bort.

Fellesstyret for Pleiehjemmene i Vestby, 17. mars 1964.

formann.

En viss lempning av regelverket og demokratisering har det kanskje skjedd innen eldreomsorgen i løpet av noen årtier. Ordføreren personlig kan forhåpentlig ikke lenger foreta inspeksjon «så ofte han måtte ønske det». Hvordan er det med anledningen til å nyte berusende drikker?

Se også bind 1: *Kaja Hansens Minne*.

Kinde, Nils Herman

(19-- -) Ansatt i uteseksjonen i Son kommune og siden Vestby kommune, til han gikk av med pensjon i 19--.

Kinn, Tom

(1955 -) Idrettsleder. Han har vært medlem av styret i Soon Idrettsforening siden 1986 og har innehatt de fleste verv: Styremedlem, yngres leder, fotballformann, nestleder og formann. Han har gjort en stor innsats for å opprettholde foreningen som i år 2000 hadde problemer med å rekruttere tillitsmenn, og han har fått foreningens hederstegn. Tom kinn har vært en drivende kraft i SIF - engasjert, ivrig, utålmodig, kritisk, krevende, påståelig, sta - og veldig resultatorientert. For sin innsats ble han av Vestby kommune tildelt kulturprisen for 2002.

Kjeld, Harriet Jørgine

Født i Kristiania i 1881. I henhold til folketellingen for 1900 bodde hun i Son, som losjerende hos tømmermann Kristian Halvorsen og hustru Alette Torsdatter, i matr. nr. 56 (Furuheim). Der leide hun et værelse og drev privatskole. I 1903 giftet hun seg med lærer Christian Nielsen Lie. Se: *Lie, Christian Nielsen | Privatskoler*.

Kjølhaling

Kjølhaling innebærer å krenge et fartøy over på siden for å undersøke, rengjøre og reparere bunnen uten å ta det opp på slipp. Ofte ble fartøyet krenget ved hjelp av sterke taljearrangement festet til masten, slik at den ene halvdel av skroget lå under vann og den andre halvdel var klar av vannet. I Son ble kjølhaling foretatt på seilskutebyggeriet på Glennetomta og på nåværende Son Torg. På en tegning fra 1904 av Othar Holmboe ser man på torget gangspillene som ble brukt i forbindelse med kjølhaling.

Klima

Vind, vær, temperatur, nedbør, sol.

Klubben

Til salgs i 2004. Revet i 2009. Nytt bygg godkjent.

Knudsen, Alf

(1923 -) Alf Knudsen ble høsten 2003 av Lions Club v/Steinar Hansen tildelt klubbens høyeste utmerkelse, «Melvin Jones Fellowship.» Han fikk denne for sin innsats som tidsvitne/sannhetsvitne på turene til Auschwitz for å fortelle om sine opplevelser da han i årene 1941 - 1945 satt i flere tyske konsentrasjonsleire. På plaketten står følgende:

*Melvin Jones Fellowship
Presented to
Alf Knudsen
For dedicated humanitarian
services*

*Lions Club International
Foundation
Kay K. Fukushima
President 2002-03
Lions Club International*

*J. Frank Moore III
K. Chairman 2002-03
L. Lions Club International
Foundation*

Alf Knudsen har fram til høsten 2003 deltatt på i alt 50 turer med de hvite busser i regi av *Aktive Fredsreiser* til bl. a. Auschwitz og Birkenau. I løpet av disse turene har han møtt hundrevis av skoleungdommer fra hele Norge og fått være en viktig brikke i kampen mot nynazisme og rasehat.

Soon og Omegns vel tildelte *Sooningprisen for 2003* til Alf Knudsen for hans innsats. Vellet sier følgende om prisvinneren:

Soon og Omegns Vel mener at Alf Knudsen har bidratt til at mange mennesker i Son og langt utover Vestby kommunes grenser har fått nytting informasjon. Son har således blitt satt på kartet på en god måte.

Vi håper han fortsetter sitt viktige arbeid for fredens sak. Han er en modig og klok mann som vet at redslene skjer igjen, nesten hver dag, ett eller annet sted i verden. Hans bidrag hjelper, og kunnskap er i seg selv fredsskapende. Se også Bind 1: Knudsen, Alf.

Kommunedelplan

Plan – arealplan - for del av kommunen. I Son brukt i forbindelse med kravet om en samlet plan for Sonsområdet for å unngå en tilfeldig utvikling og ta vare på områdets interesser og egenart. Etter et langvarig lokalt press på kommunestyret i 2005 og 2006 vedtok Vestby kommunestyre i desember 2006 at det skulle lages kommunedelplan i samarbeid med blant annet aktuelle foreninger og interesser i Son.

Kommunestyret 2003 - 2007

Ved valget i september 2003 ble følgende valgt inn i Vestby kommunestyre:

Arbeiderpartiet:

Tom Anders Ludvigsen (ordfører), Ragnhild Lervik Johansen, Bente A. Antonsen, John Olav Oldertrøen, Hans Kverneng, Anne Therese Tuft Lie, Tor J. Skaflestad, Erik Såheim, Gunvor Vedvik, Anita Wulvig, Gunn Iren Sirirud, Trond Finstad, Steinar Setten.

Høyre:

Kjell G. Bakke, John Anton Ødbehr, Lasse Høymer, Nils Oscar Jegstad, Ian Christian Burman, Karin Adolfsen, Pål Engeseth, Ragnhild Britt Bogstrand.

Fremskrittspartiet:

Trygve Thorsen (varaordfører), Ruth Brochmann, Tore Hem, Jeanette Hoel, Jon E. Angset, Svein Erik Simonsen.

Sosialistisk Venstreparti:

Grethe Lill H. Grytan, Kjell Meek, Odd Nordheim.

Senterpartiet:

Tone Skretting, John Arne Kjenn.

Kristelig Folkeparti:

Lars Johan Rustad

Venstre:

Jon Stubberud

De uavhengige:

Helge Falang

Av disse bor følgende i Son og omegn:

Tom Anders Ludvigsen, Ragnhild Lervik Johansen, Erik Såheim, Gunn Iren Sirirud, Trond Finstad, Ian Christian Burman, Karin Adolfsen, Pål Engeseth, Ragnhild Britt Bogstrand, Ruth Brochmann, Jeanette Hoel, Grethe Lill H. Grytan, Odd Nordheim, Jon Stubberud.

Se også Bind 1: *Bystyret 1963 / Kommunestyrerepresentanter 1999 - 2003 / Ordførere.*

Konfirmanter

Konfirmanter 1951

Konfirmanter i Såner kirke 1955

Konfirmanter i Såner kirke 1956

Konfirmanter i Såner kirke 1958

Krigen 1940 - 1945

Jødeforfølgelser: Se: *Rosenberg, Arthur og Sara Gretchen.*

Kriminalitet

Natt til lørdag 15. mars 2003 ble den 16-årige skoleeleven Dereka Maria Rukan Mikula drept i sitt hjem i Storgata 10 i Son. Hun var en populær jente i ungdomsmiljøet i Son. Hun var blant annet en meget god danser og underviste også yngre jenter i dans. Drapet gjorde et voldsomt inntrykk i Son, spesielt blant ungdommen. Tirsdag 25. april ble en 20 år gammel gutt fra Son siktet for forbrytelsen. Onsdag 26. april ble Dereka bisatt i en fullsatt Såner kirke. Rettssaken startet i Ytre Follo Tingrett 3. november 2003. Dommen falt 13. november og lød på 13 års fengsel. Dommen ble anket på stedet. Saken kom opp i lagmannsretten 16. mars 2004. 26. mars skjerpet lagmannsretten dommen til 17 års fengsel. Dommen ble anket til høyesterett, men høyesterett avviste anken.

Se også bind 1: *Politi / Politivedtekter / Slettamordet.*

Krims & Krams

Gavebutikk.

Inger Brich startet forretningen Krims & Krams 15. september 1977 i Huitfeldtgården i Kolåsveien sammen med Sidsel Frostad, som arbeidet sammen med henne i 5 år. Høsten 2007 kunne hun dermed feire 30-årsjubileum.

Hun og Krims & Krams er en meget kjent og aktet "institusjon" i Son, der Inger har yttet topp service til utallige kunder, alltid med godt humør og sjarmerende velvillighet.

Høsten 1982 flyttet forretningen til Storgata 18, og i 1991 kjøpte hun eiendommen med hovedbygning og bakgård sammen med Diethard Brich.

I 1991 åpnet hun også Galleri Bakgår'n, med salgsutstillinger av lokale samt omegnens kunstnere, en liten oase som ikke minst våre kunstnere, sommergjester og soninger vet å sette stor pris på.

14. februar 2002 brant dessverre nr. 18 helt ut innvendig, men Inger lot seg ikke stoppe av den grunn. Hun leide et lite lokale hos naboen "Soon Blomster" og fortsatte virksomheten der et helt år, til 14. februar 2003, da hun igjen kunne flytte inn i sine egne, nyrestaurerte lokaler i nr. 18.

Hun har også i mange år skapt arbeidsplass for 1 medhjelper.

Hun har ingen planer om å gi seg pensjonisttilværelsen i vold, ennå, til stor glede for alle kunder, enten de er soninger eller tilreisende.

Inger og Krims & Krams er en berikelse for Son. Hun sprer glede og inspirasjon både ute og inne, hvor ikke minst hennes fargerike og dekorative vindusutstillinger lever opp i hverdagen.

En så blid, utholdende og drivende dame er verdt en Sooningpris!

Dette var noe av Soon og Omegns Vels begrunnelse for å tildele Inger Brich Hammer Sooningprisen for 2007.

Kristiansen, Gudrun

Se: *Thoresen, Gudrun*.

Krohn, Olaf

(1863 - 1933) Skribent og karikaturtegner.

Se: *Sommer i Son 1922*.

Kunstnere

L

Labu

Gammalnorsk: *Lagarbuð*: Sjøbu.

I Diplomatarium Norvegicum finnes følgende tekst, datert 13. mai 1347:

«Ollum monnum Þæim sæm Þetta bref sýa eðr hoeyra sænda Amundr Þorgardzson Pall Rolfsson ok Þorbiorn Audunarson q.g. (queðiu guðs) ok sina yðr gerom ver kunnighat at ver varom j Lagharbud a Follo siaunattom firir huitasunna a attanda are ok xxta rikiss varss wyrdulighs herra Magnusar med guðs nad Noreghs Swya ok Skana kononghs er Þorðr Palsson gaf Sæna kirkiu halft merkr boll iarðr j syddra Branzstadum er liggr viðr Sænabru a Follo hiaueraðe modor hans ok till sannynnda her vm sæittum ver wor jnsigli firir Þetta bref er gort var dæighi ok are sæm fyr sæighir.»

Dette skulle bety følgende:

«Til alle menn som ser eller hører dette brev sender Amund Torgardsson, Pål Rolfsson og Torbjørn Audunsson Guds og sin hilsen, og vi kunngjør for dere at vi var i Labu i Follo sju netter før pinse i tjuetjue år til vårt rikets ÞÞ verdige herre Magnus med Guds nåde Norges, Sveas og Skånes konge, da Tord Pålsson gav Sæner kirke et halvt merkesbol jord i søndre Brandstad som ligger ved Sænabru i Follo, i nærvær av hans mor, og til vitnesbyrd herom setter vi vårt segl på dette brev, som var gjort dagen og året som foran nevnt.»

Lakseløkk, Laxeløkk

Storgata 16. Gnr 160 bnr 102. Murgården. Over eiendommen gikk tidligere Svensebekken eller Laksebekken, som for lengst er lagt i rør.

Larsen, Grete

Hun og ektemannen Eirik Selmer-Olsen kjøpte prestegården i Son i 1999 sammen med ekteparet Natvig/ Bøyesen. Tekstilkunstner. Se også: *Selmer-Olsen, Eirik*

Lervik, Ragnhild Johansen

(1949 -) Politiker, Arbeiderpartiet. Vokst opp på Værket. Hun ble innvalgt i kommunestyret høsten 2003 etter flere års avbrekk i partipolitikken. Varaordfører fra 2007.

Lie, Christian Nielsen

(1868 - 1945) Født i Sem ved Tønsberg. Han tok lærereksamen ved Asker Seminar i 1890. Han var lærer og skolebestyrer i Son 1894 - 1919 og ordfører i Son 1898 - 1899. Han bodde til leie hos Ove Anton Olsen og hustru Ellen Marie Lundkvist i matr. nr. 18, nåværende Storgata 35 - Toldergården eller «Balsthuset» (Folketellingen 1900). I 1919 ble han ansatt som skoleinspektør i Sem kommune, samt som sekretær i skolestyret. I 1903 ble Lie gift med lærerinnen Harriet Jørgine Kjeld. I Son huskes lærer Lie som en streng lærer. Han har ellers æren for å ha funnet Osebergskipet i 1903.

Se: *Kjeld, Harriet Jørgine | Privatskoler.*

Liptak, Tibor

(19-- -) Han kom til Norge som flyktning fra Ungarn etter oppstanden i 1956. Har vært bosatt i Son i en årrekke. Han har vært ansatt som ingeniør i Oslo kommune.

Se også: *Lübeck, Janos.*

Lofterød, Bjørn

(1949 -) Spesialist i pediatri med barnenevrologisk kompetanse. Overlege ved Barnenevrologisk seksjon på Rikshospitalet. Han har skrevet artikler og bøker om Downs syndrom. Han har bred seilererfaring, og fikk 5. plass i klassen for Flying Dutchman i de olympiske leker i 1968, og deltok også i seiling i Star-klassen i OL 1972. Fra 2001 er han styremedlem i Norges Seilforbund og i 2004 visepresident og toppidrettsansvarlig i NSF. Teamleder for det norske OL-laget i seiling 2004 i Aten.

Se også dette bind og bind 1: *Sundby, Christoffer / Sundby, Siren / Soon Seilforening.*

Lokalmagasinet.no

Nettavis startet av Svein Harald Strand i 2002. Avisa dekker Son og Vestby.
Se også bind 1: *Vestby Avis / Vestby-Kureren.*

Luukanen Kilde, Rauni-Leena

(1938 -) Finsk lege, bosatt i Son. Hun er en kontroversiell UFO-spesialist og en del av New Age-bevegelsen. Hun er foredragsholder og forfatter. Blant bøkene kan nevnes *Universets barn.* (Finsk: *Universumin lapsi.*) Denne boka, samt flere andre bøker, hevdes å være skrevet med såkalt automatisk skrift. Fra boka *Universets barn* siteres følgende:

«Man har på jordkloden feilaktig begynt å vektlegge i alt for stor grad teoretisk utdanning, vitenskapen, som gjennom hele menneskehetens historie har forandret sine sannheter.»

«Det vi lærer av bøker, husker vi bare i ett liv på jorden. Derfor er den boklige visdommen ikke varig og ikke det mest verdifulle, slik man feilaktig tror på jordkloden.»

«Boklig lærdom hever ikke sjelens energinivå. Derfor kan mange personer med boklig lærdom befinne seg på et lavt åndelig plan.»

«Historisk lærdom burde skiftes ut med astronomi og futurologi. Menneskerasen har jo ikke lært noe av historien.»

«Våre kunnskaper om astronomi er svært mangelfulle. Sumererne hadde et bedre kjennskap til himmellegger allerede for seks tusen år siden enn astronomene har i dette århundre.»

Andre bøker av Luukanen er: *Der finnes ingen død / Sendebud fra stjernene / Hvem er jeg?*

Lübeck, Janos

(19-- -) Han kom som flyktning fra Ungarn etter oppstanden i 1956, sammen med sin kone Eva. I 1957 bosatte de seg i Porsgrunn, men kom i 1971 til Son, der de har bodd siden. Janos ble ansatt som ingeniør i Vestby Elektrisitetsverk, der han ble i resten av sin yrkeskarriere. Se også: *Liptak, Tabor* og bind 1: *Elektrisitetsverket.*

Lødeng, Hanna

(1870 - 1966) Født på gården Vestre Lødeng i Våler. I folketellingen for 1900 står hun oppført som Hanna Magrete Hansdatter, husholderske - for broren Henrik. Hun var datter av Hans Kristiansen (født 1843). Bestyrerinne på Veum. Som pensjonist leide hun leiligheten i 2. etasje i Fjellstadbakken 1, der hun bodde i flere år. Hun fikk Kongens fortjenstmedalje for sin innsats.

Lødøen, Mona

(19-- -) Rektor ved Son skole fra 1998.

Løkke, Karl

(1870-1943) Kunstmaler. Han vokste opp på småbruket Olderløkken på Lesja. Han kom i 13-årsalderen i kontakt med kunstneren Ole Juul og fikk siden utdanning fra Statens Kunstscole i Kristiania og på Harriet Backers malerscole. Han reiste en god del rundt i Norge og har malt en rekke landskapsmalerier, blant annet en del malerier med motiv fra Son, idet han var bror av skredder Ole Løkke i Son, foruten at han utgjorde en del av kretsen rundt

maleren Carl Dørnberger. Broren Ole hadde skredderforretning i Schinrudgården (Stoltenberggården) i Son. Karl giftet seg i 1903 med Alfhild Schinrud, datter av skipsbyggmester Wilhelm Schinrud. I 1905 flyttet de til Ringeby.
(Kilde: Artikkel av Lars V. Tvette i "Hemgrenda" – årbok for Ringeby Historielag 2006)

M

Mangård, Tove

(19-- -) Bestyrer på Solås og Stenløkka Bo- og Servicesenter. Sammen med Bjørg Paulsen ble hun tildelt Sooningprisen for 2006 for å ha tatt initiativ til å stifte og lede "Strømbåten Kapells Venner", som i løpet av 2005 og 2006 startet og deltok i rehabiliteringen av Strømbråten Kapell.

Se: *Strømbråten Kapells Venner / Sooningprisen / Paulsen, Bjørg / Stubberud, Eva.*

Medisinutsalg

Son har i mange år hatt medisinutsalg i lokalene til posten - fra 2002 i butikken «Naturligvis» som også huser posttjenesten i Son. 3. februar 2003 flyttet medisinutsalget til Soon Blomster i Storgata 13.

Mellbye, Johan

(19-- -)

Menighetshusets Venner

Se også: *Prestegården.*

Meyer, Ole Hansen

Kjøpmann, stor grunneier og eier av Thornegården på 1700-tallet. Hans datter giftet seg med Søren Thorne, som har gitt opphavet til navnet Thornegården. Meyer eide Nordre Labo fra 1739 til 1770 og satt med eiendomsretten til både Nordre og Søndre Labo samt til hele bygrunnen i Son i årene 1758 - 1770. (Kilde: *Eliassen: Norsk Småbyføydalisme?*)

Se også bind I: *Meyer, Ole / Thorne / Thornegården.*

Michaelsen

Familie i Son fra 1700- tallet til 2, halvdel av 1800-tallet og som siden «emigrerte» til Filtvet. Familien var først og fremst knyttet til handel og sjøfart. Det var og er dessuten nære slektsbånd til familien Wittusen:

1. *Wittus Pedersen (1756 - ?)* på Store Brevik, gift først med *Helle Hansdatter (1756 - ?)*. Deretter giftet han seg med *Marie Olsdatter* på Brevik.
2. Deres sønn var jaktemann og senere kjøpmann *Michael Wittusen (06.08.1797 - 04.12.1869)* giftet seg med *Inger Marie Olsdatter (1791 - 07.10.1864)*. Michael kjøpte i 1847 Gullikgården. Han fikk i 1850 borgerbrev som handelsborger av Son. (Det sies at han ble meget giktbrudden og kunne bruke bare en buksesele.)
3. Deres sønn var handelsborger/kjøpmann og skipsreder *Hans Thorn Michaelsen (06.04.1834 - 03.02.1876)* «født i gammel gård ved Labobakken i Son». Døde i Son av lungetuberkulose 03.02.1876. Han giftet seg med *Henriette Sophie Jørgensen (1843 - 1927)*, Filtvet. (Hun giftet seg for 2. gang med lærer G. Slettemoen(?).)
4. Hans og Henriette fikk sønnen *Frants Ingolf Michaelsen (17.03.1867 - 19?)*. Etter farens død flyttet familien til Doktorgården/Murgården. I 1886 flyttet familien til Filtvet. Frants dro til sjøs første gang i 1883. Han giftet seg med *Olava Benedicte Nicoline (1868 - ?)* i

1898. (Vinproduksjon)

5. Datter: *Astrid (12.11.1901 - ?)*

6. Datter av Astrid: *Randi Bye Bergmann*, gift og bosatt i Tyskland.

Kilder: *Folketellingene fra 1801, 1865 og 1900 | Slektstavle over familien Michaelsen (og Wittusen) | Frants Michaelsens beretning om Son og skutene, nedskrevet av Per Wittusen i 1953 -54 | Brev av 15.01.1954 fra Frants Michaelsen til kjøpmann Tveter.*

Middagsklubben

Fra midten av 1980-årene fram til våren 2004 inviterte Alex og Bjørg på Klubben til middag for enslige og andre som ønsket god, enkel norsk middagsmat i godt selskap. Ved hjelp av Eva Stubberud som kokke møttes 15 - 25 personer jevnlig til middag hver onsdagskveld på Klubben. Foruten Eva Stubberud hørte følgende med til «den harde kjernen» i klubben: Arve Gudmundsen, Claudia Wuhrmann, Tor Werner Hansen, May-Brit Berg og Kate og Einar Myhrer. Se også: *Yatzyklubben*.

Midthun, Arild

(1964 -) Født i Bergen, bosatt i Son. Serieskaper, kjent fra bl.a. MAD, Pyton, albumene om Truls og Trine, serien Pappa & Pestus m.m. Prisbelønt for album-utgivelsen «Ivar Aasen - ei søge om kjærleik (1998). Dessuten er han Donald-tegner, dvs. han tegner forsider til Donald Duck & Co.

Miljøvern

Bygningsmiljø, naturmiljø, forurensning.

Munkesteinen

Navnet kan - foruten på grunn av likheten med et hode med munkekutte - også komme av «munkestein» - stor murstein som ble brukt i middelalderen. Størrelsen varierte, men den var på ca 28 -30 cm x 14 cm.

Se også bind 1: *Munkesteinen*.

Møllergården

Labobakken 2. Gnr 160, bnr 65. Kaja Hansens Minne.

Mørch Smith, Øyvind

(1911 - 1986) Idrettsleder, Norges Tennisforbund. Formann i Soon og Omegns Vel 1970 - 1972.

N

Natvig, Knut

Keramiker. Han og kona Bente Bøyeseu overtok prestegården i Son som bolig i 1999, sammen med ekteparet Grete Larsen og Eirik Selmer Olsen. Huset har for første gang siden det stod ferdig i 1878, blitt fagmessig istandsatt og restaurert, og det brukes som tomannsbolig. Se: *Bøyeseu, Bente | Larsen, Grete | Prestegården | Selmer-Olsen, Eirik*

Nielsen, Ragnvald

Født i Tromsø i 1873. Cand. theol i 1897. Personellkapellan i Kvernes i 1898 og i Oppdal 1899. I 1904 - 1905 bestyrte han ledige embeter, inntil han i 1905 ble stiftskapellan i Nidaros bispedømme. I 1908 ble han sogneprest i Øre, og i årene 1914 - 1924 var han residerende kapellan i Son. Han ble sogneprest i Brandbu i 1924 og prost i Hadeland og Land prosti i

1925. Han er tildelt Kroningsmedaljen. (*Kilde: Norges Portrettgalleri, Norges Geistlighet, 1925*)

Nummestadgården

Gnr 160 bnr 19, Storgata 36. Den ble i 1977 kjøpt av Kari-Anne Slettjord i 1977 og gjennomgikk omfattende rehabilitering. Nye eiere - Anne-Line Ingvaldsen og Even Larsen overtok eiendommen i 1993 og har siden stått for ytterligere utbedring, med blant annet tilbygg over hovedinngangen..

Næringsliv

O

Olafsen, Berit

(1943 -) Aktiv i Store Brevik Vel gjennom en årrekke.

Olsen, Gunnar

(19-- -) Arbeiderpartipolitiker i Son, medlem av Sons siste bystyre før kommunesammenslutningen i 1964 og i flere år formann i Son Havnestyre.

Olsen, Ragnvald A.

(1887 - 1940) Sjømann, skipskaptein. Skipper på «Oscarsborg» gjennom flere år.

Ordførere

Tom Anders Ludvigsen (1955 -) ble gjenvalgt som ordfører for 4 nye år høsten 2003.

Etter valget i 2007 ble Jon Ødbehr ordfører.

Se også bind 1: *Ordførere*.

Oxagrunnen

Storgata 1. Gnr 160, bnr 41. Bygningen fra 2. halvdel av 1800-tallet ble revet ca 1990 og erstattet av ny bolig. Arkitekt: Asbjørn Ystad.

P

Parker og plasser i Son

Son Næringsforening og Soon og Omegns Vel startet i 2005 et samarbeid for å forskjønne Son, dvs. istandsette parker og plasser, utforming av utebord, benker og utelys, papirkurver, skilting. Landskapsarkitekt Kristian Vahl Østbye ble engasjert som konsulent, og to representanter fra næringsforeningen og to fra vellet dannet en arbeidsgruppe.

Kartskisser for følgende parker og plasser ble utarbeidet: Minneparken, Bedehustomta, Glennetomta og Elimparken

Våren 2006 ble det arrangert møte mellom foreningene og Vestby kommune og på forsommeren ble det inngått en avtale mellom Vestby kommune og foreningene, om et "spleiselag", der Vestby kommune, Son Næringsforening og Soon og Omegns Vel hver skulle betale 1/3 av kostnadene ved opparbeidelse av parkene, til bord, benker, utelys og papirkurver. Siden har det vært et godt samarbeid med kommunen ordføreren, både den forrige og nåværende, og ikke minst kommunegartner Klaas Neij.

I løpet av de siste årene er plassene og parkene i det store og hele ferdig rehabilitert:

Minneparken er istandsatt, har fått delvis ny beplantning og fått sittebenker. Bedehustomta er blitt delvis parkmessig opparbeidet, med skiferdekt plass, sittebenker og beplantning med busker og stauder, og en av de gamle vannpostene i Son er kommet tilbake. Det gjenstår montering av lampe, og det er planer om å få en bedre innramming av selve parkeringsplassen.

Glenneparken er rehabilitert og er blitt utstyrt med benker, bord og lekeapparater.

Elimparken er nylig fullstendig opparbeidet helt fra grunnen av og forsynt med ny avgrensing med kantstein og skifermur, med skiferbelagt sitteplass, planting av tre, busker og stauder, og sist, men ikke minst: parken har fått en skulptur med fontene, utformet av den islandske skulptøren Erlingur Jonsson. Han har bodd mange år i Norge og har blant annet vært nær samarbeidspartner med Nils Aas i mange år.

Arbeidet med alle plassene er utført av anleggsgartner Arne Andreassen.

Planen videre er å fullføre de gjenstående arbeidene og få bedre rutiner med vedlikehold.

Det store prosjektet er ment å være opparbeidelse av Son Torg, selv om det foreløpig ser ut til å mangle penger. Noe vil man uansett gjøre i torgområdet neste år. Foreningene har sett det som udelt positivt å bidra til å forbedre det ytre Sonsmiljøet, til glede for alle, og at man i denne sammenheng også har hatt et positivt samarbeid med Vestby kommune.

Parkering, parkeringsavgift

Som følge av Vestby kommunes økonomiske krise vedtok kommunestyret i juni 2004 å innføre avgiftsparkering i Son. Det ble inngått avtale med Europark, og vedtaket skulle settes ut livet lørdag 26. februar 2005, med parkometre på Son Torg og nedenfor Birkelandgården, tvers overfor banken, på Bedehustomta og ved Son Badestrand. Også de næringsdrivende som måtte parkere på offentlig trafikkområde, inkludert drosjene, ble pålagt avgift. Vedtaket møtte sterk motstand i Son, og det ble en rekke dramatiske episoder: Hærverk på parkometere og drapstrusler mot kommunens saksbehandler, løpesedler og underskriftskampanje. Dessuten gikk Son Næringsforening 24. februar 2005 til søksmål mot Vestby kommune med påstand om bl.a. saksbehandlingsfeil, idet de berørte ikke hadde fått saken til uttalelse på forhånd.

Paulsen, Bjørg

(1928 -) Hun var i mange år ansatt på konotoret på Vestby E-verk. I 1995 ble hun valgt til medlem av vestby Eldreråd, og i 2002 ble hun valgt til leder av Son pensjonistforening. Sammen med Tove Mangård, bestyrer på Solås og Stenløkka Bo- og Servicesenter, ble hun tildelt Sooningprisen for 2006 for å ha tatt initiativ til å stifte og lede ”Strømbråten Kapells Venner”, som i løpet av 2005 og 2006 startet og deltok i rehabiliteringen av Strømbråten Kapell.

Se: *Strømbråten Kapells Venner / Sooningprisen / Mangård, Tove / Stubberud, Eva.*

Pettersenfamilien

Sjømannsfamilie i Son.

I folketellingen av 1865 finner vi I. D. Pettersen, «Husfader, Rorskarl og Huseier. Han var 53 år gammel, født i Fredrikshald og gift med Kristine Baardsdatter, 56 år og født på Hvaler. De hadde en sønn, Henrik Pettersen, styrmann, 25 (24) år gammel, ugift og født i Son, samt en datter, Marie Pettersdatter, 16 år gammel og født i Son.

I folketellingen for 1900 finner vi i hus nr. 116 (Fjellstadbakken 2) atter Henrik Pettersen, født 1841. Han var nå «Skibsfører» og var gift med Andrea Mathilde Pettersen, født Hansen i 1839. De hadde følgende barn: Ragnhild Mathilde Pettersen, født 1875, og Hedvig Jakoline

Pettersen, født 1877. Begge døtrene «forestaar Husholdningen.» Endelig hadde de en sønn, Henrik Nikolai Pettersen, født 1879, styrmann, og påmønstret barken «Flink», som på det tidspunkt var i Shoreham, England.

(?) I følge skipsregistret for Vestby (Bjørn Linnestad: «Vestby og skutene») førte Henrik Pettersen i årene 1878 - 1882 barken «Carl» - Fred Olsens Rederi. I 1885 - 1888 var han skipper på barken «Cito».(?)

Datteren Ragnhild forble ugift og ble boende i huset i Son. Hedvig ble gift i Oslo(?) med Holmboe(?). Henrik ble senere skipsfører, han giftet seg og slo seg ned på Høvik.

Etter «frk. Pettersens» død overtok en sønn av Henrik huset i Son som sommerhus. Da han døde overtok hans enke, som sammen med sin ektemann nr. 2 benyttet huset som sommerhus. Huset ble i år 2002 solgt til fastboende, jfr. boplikt.

Piro, Wilhelm

(1909 - 2003) Fotograf som har fått stor betydning for norsk fotokunst. Hans fotosamling er overtatt av Norsk Fotomuseum. For sitt arbeid fikk han kunstnerlønn i 1995. To prospektkort av Piro er gjengitt i bind 1, men uten angivelse av fotograf. Begge bildene er tatt i Son i 1946, og skal være de eneste prospektkortene som lot seg oppdrive i Son i en periode.

Politikere

Kommunestyrerepresentanter 2003 - 2007:

Portrettgalleri

Posten

Son Postkontor ble nedlagt i 2002, men oppstod samtidig, i januar 2002, som «post i butikk» i de samme lokalene i Atlanticgården, i helsekostbutikken «Naturligvis». 29. april 2004 ble posten flyttet over til Kiwibutikken (Ola Risbråthe).

Se bind 1: *Postvesen*.

Prestegården i Son

Kolåsveien 5. Gnr 160, bnr 149. Nåværende bygning erstatter tidligere prestebolig som var i meget dårlig stand og ble revet i 1877. Den nye boligen for den residerende kapellan i Son stod ferdig i 1878. Den drivende kraft for å skaffe bedre bolig var daværende residerende kapellan i Son, Andreas Pedersen Berg. Bygningen var prosjektert av byggmester var Wilhelm Schenke i Kristiania, samt arkitekt Nordan.

Se: *Bedehuset / Berg, Andreas Pedersen / Smith, Carl Fredrik Herman*.

Prester i Son

Residerende kapellaner i Vestby prestegjeld, med sete i Son:

Ole Christian Sang:

Født 1778. Teologisk kandidat 1802, kapellan fram til 1818, da han ble prest i Fyresdal. Stillingen som kapellan stod ubesatt 1818 - 1825.

Jacob Lerche:

Født 1803. Teologisk kandidat 1824. Kapellan i 1825. Døde i samme året.

Ole Olsen:

Født 1801. Teologisk kandidat 1825. Kapellan 1825 - 1830, da han ble prest i Idd. Stillingen som kapellan stod ubesatt 1830 - 1835.

Carsten Henrik Schanche;

Født 1806. Teologisk kandidat 1828. Kapellan 1835 - 1837, da han fikk stillingen som sogneprest i Vestby.

Paul Resen Hofgaard:

Født 1806. Teologisk kandidat 1832. Kapellan 1838 - 1844, da han ble prest i Fron.

Abraham Andreassen Bendeke:

Født 1809. Teologisk kandidat 1837. Kapellan 1844 - 1853, da han ble prest i Skudesnes.

Søren Johansen Heiberg:

Født 1812. Teologisk kandidat 1836. Kapellan i Son 1853 - 1875, da han ble pensjonert. Død 1881.

Andreas Petersen Berg:

Født 1833. Teologisk kandidat 1871. Kapellan i Son 1875 - 1883, da han ble sogneprest i Botne.

Sven Borchmann Hersleb Sverdrup:

Født 1853. Teologisk kandidat 1876. Kapellan i Son 1883 - 1885.

Hans Christian Seip:

1885 - 1887

Ole Johnsen Ramberg:

1887 - 1898

Carl Fredrik Herman Smith:

Født 1865. Teologisk kandidat 1890. Residerende kapellan i Son 1898/99 - 1907. Han døde i embetet.

Karl Herman Bjølstad:

1907 - 1913.

Ragnvald Nielsen:

Født 1873. Teologisk kandidat 1897. Kapellan i Son 1914 - 1924, da han ble sogneprest i Brandbu.

Lars Kjørsvik:

Født 1890. Teologisk kandidat 1917. Residerende kapellan i Son 1924 - 1946, da han ble sogneprest i Vestby.

Asbjørn Larsen:

Født 1906. Residerende kapellan i Son 1947 - 1959, da han ble sogneprest i Vålerenga menighet i Oslo. Død 1961.

John Berthelsen:

Født 1919. Vikarprest i Son 1960 - 1966. Kallskapellan 1966 - 1972. Sogneprest i Vestby 1972 - 1977. Død 1977.

Oddvar A. Johansen:

Kallskapellan 1974 -1977, residerende kapellan 1977 - 1983:

(Fra 23.09.1977 er kallskapellanstillingen ved kongelig resolusjon gjort om til residerende kapellanembete.)

Jon F. Wisløff Norborg har vært residerende kapellan fra 1983. Gikk av i 2003.

Jørgen Christensen har vært kapellan fra 1996.

Fra og med John Berthelsen var ikke prestegården lenger «residens» for kapellanene i Son. Salmedikteren *Anders Hovden* var en kort tid vikarprest i Son i 1898.

Privatskoler

På 1800-tallet og på begynnelsen av 1900-tallet var det flere privatskoler i Son. Den første faste offentlige skole i Son ble etablert i 1806, i Løkkeveien, i det som senere ble kalt Gamleskolen. I tillegg holdt de kondisjonerte seg ofte med privatlærere og guvernanter. Den mest kjente av disse var Niels Henrik Abel, som i 1823 kom som privatlærer for sønnen til overtollbetjent Ole Strøm.

Ellers forteller Karl Johan Holter i «Jul ved fjorden» om privatskolene i Son:

(Fortsettes.)

Pæra

Navn på en liten dam på Sletta gård (gnr 136 bnr 2) nord for riksvei 151.

Q

Quality Resort Hotel & Spa

”Kugrava Spa”.

R

Rammemakeriet

Rammeverksted som ble åpnet 8. mars 2003 i Kolåsveien 2. (Tidligere lokale for blant annet Ole Hansen, kiosk og seilmakeri.) Innehaver er Owe Bjune Baann, som i ca 12 år hadde drevet innramming i eget hjem i Fjellstadbakken 12. Han er utdannet møbelsnekker og mange års erfaring i skoleverket. I forretningen har han også bilder av lokale kunstnere, og han stiller hver måned ut «månedens bilde». I tillegg til innramming forhandler han oljemaling, akvarell og lerret. Han arrangerer også malerkurs.

Ringleie

Leie som måtte betales av rederne for å fortøye seilskute i fortøyningsringer langs kysten og i havneområdet. Flere av disse ringene eller fortøyningsboltene finnes fremdeles i Sons havneområde.

Se bind 1: *Fortøyningsbolter*.

Rodegården

Storgata 11. Gnr 160, bnr 34. Bygd omkring 1800. Regulert som verneverdig. Navn etter familien Roede som eide eiendommen omkring år 1800. Eiendommen benyttes nå av Son

legesenter.
Se ellers: *Tyrholm*.

Rosenberg, Arthur og Sara Gretchen

I 1942 ble det av den tyske okkupasjonsmakten bestemt at Norge skulle gjøres «judenrein» - fritt for jøder. I Son bodde det da to jødiske flyktninger. Ivar Simastuen skriver følgende i «Follominne» for 2002:

«Arthur Rosenberg og hans kone Sara Gretchen kom til Son som flyktninger like før 1940. De hadde flyktet fra Tyskland. De hadde også en sønn, Fred, som ikke ble med til Norge, men ble værende igjen et sted i Sverige på turen hit. Han bodde hos en familie i Sverige og overlevde krigen. En gang etter krigen skal han ha vært på besøk i Son. Det sies at han senere skal ha emigrert til USA. Bjørg Paulsen, Son, var ung pike den gang paret kom. Hun husker de to - han røslig og kraftig, hun liten og vever. Fruen var flink til å lage roser av filt. Disse var egnet som datidens på damenes kjoler, og mange prydet seg med disse som de kjøpte av fru Rosenberg.

Rosenberg ble titulert som kjøpmann, noe han antakelig hadde vært før han kom til Norge. Men i Son kom han aldri i gang med noen handelsvirksomhet. Tiden ble sikkert for knapp før okkupasjonen var et faktum. Bjørg Paulsen husker at begge var stillferdige, forsiktige mennesker. Det var mange i Son som møtte dem med omsorg. Først og fremst var det presten, residerende kapellan Kjørsvik og familien, som viste stor omsorg og hjalp dem. Ekteparet Rosenberg bodde i en liten enebolig i Feierbakken 6 i Son.

Allerede i mars 1942, mer enn et halvt år før den store deportasjonen fant sted, ble Arthur Rosenberg stille og rolig arrestert. Fru Rosenberg lå på sykehus i Oslo da jødedeportasjonene senere startet. Hun ble hjulpet til å rømme til Sverige. Sannsynligvis ble hun der gjenforenet med sønnen Fred. Den 21. mars 1942 ble Arthur Rosenberg deportert, uten at vi vet på hvilken måte. I oktober samme år døde han i fangeleiren Lublin i Polen. Som andre jøders eiendeler ble også familien Rosenbergs bo registrert. Møblene ble inntil videre lagret hos presten Kjørsvik. Slik er det opplyst i politidokumentene.»

Arthur Rosenberg, 1899 - 1942.

(Kilder forøvrig: *Bjørn Lilleslått* og *Ivar Simastuen: Politiet i Follo gjennom 100 år*)
Se bind 1: *Krigen 1940-1945*.

S

Seilskuter i Son

Skuter hjemmehørende i Son i «seilskutetiden», i perioden 1680 - 1730 og 1800 - 1920. Oversikten er neppe fullstendig, og kildene gir til dels motstridende opplysninger. Kjenningssignal er angitt under navnet som bokstav og nummer (eks. B 20), senere som flaggkode med fire bokstaver (eks. HGPT).

For skutetyper etter riggingen er benyttet forkortelser:

F: Fullrigger (= fregatt, = skip)
BK: Bark
BG: Brigg
SB: Skonnertbrigg
S: Skonnert

J: Jakt

Fartøyets drektighet er oppgitt dels i commercelaster (cl), dels i Tonn (t). En commercelast var ca 2 tonn. Fartøyene ble både omrigget og ombygd. Ofte ble de nedrigget fra fullrigger til bark. Drektigheten kan også variere fra måling til måling. Den beste identifikasjonen for et skip er derfor som regel byggeår og -sted.

Ofte er det flere som eier skipet i fellesskap. ett eller flere redernavn kan være oppført.

Personnavnene varierer i kildene, både i bruk av forbokstaver og bokstavering av etternavn.

Hvor skutene er kjøpt fra og solgt til er forkortet Kj.f. og s.t.

(Kilde: Bjørn Linnestad: Vestby og skutene. Utgitt av Vestby Historielag 1988)

Navn Kjenningsignal	Rigg/tonnasje Byggested/år	Reder Hjemme- hørende	Fører	Andre opplysninger

ANNA	BG 105 cl. Sarpsborg 1870	Knud Johannessen 1894 - 99	K. Johannessen 1894 - 99	Kjøpt fra Sarpsborg, solgt til Sarpsborg. Kullfart. Havarete under innseiling til Oporto 1910.
ANNE CHRISTINE	Kreiert 20 cl.	Otter Lauridsen 1706	Otter Lauridsen	I fart på Holland
ARNE	BK Sunderland 1855	O.J. Andersen 1893-94	H. J. Langlie 1889-93 H. Hansen 1894	Kjøpt fra Kristiania. Ut av Veritas' register 1895.
AUGUSTA	BK 554 t. Bristol 1868	A/S Augusta, reder O. J. Andersen 1893-97	H. J. Langlie 1894-96	Solgt til Fredrikstad. Strandet/vrak 1907 - Canada.
AVANCE HGPT	BK 231 cl. Alblasserdam 1853	Henrik Svendsen 1890-98	C. Mørch 1890-98. Innimellom førte rederen selv skuta.	Kjøpt fra Drammen. Ombygd 1871. Strandet/vrak på Lolland. Son - Kiel, isfart.
BALTIC	BK 307 cl. Bjørneborg 1866	J.C.A..Johannessen 1884-85	Wittusen, J.C.A. Johannessen 1884-85	Kjøpt fra Drammen. Ute av Veritas' register i 1886.
BRITANNIA	BK 416 t. Jacobstad 1857	H. Langlie 1887-88	H. Langlie 1887-88	Kjøpt fra Kristiania. Seilte tidligere på Hawaii. Forlist 1888.
CABOT	BK 160 cl. Hamburg 1860.	H.T. Michaelsen 1866-71. H.T. & M. Michaelsen 1873-82	Jens Jørgensen 1872-74. O.Jansen 1875. T.Hansen 1876-82	Kjøpt fra Kristiania. Seilte tidligere på Hawaii. Forlist 1888.
CARL JOHAN	F 152 cl. Sundsvall 1813.	Wold & Huitfeldt 1848-64. H. Iversen 1864.	H.Iversen 1848-59. N.A.Johannessen 1860. H. Iversen 1861-64	Kullfart. Forliste i desember 1882 utenfor Stavanger. Alle omkom.
CATHARINA E 23	Koff 55 cl.	Wold & Huitfeldt 1856-64.	U. Angell 1856-58. H.C. Hansen 1860 N. Johannesen 1864	Fortømret 1829.
CECILIE HDPB		«A/S Petter Olsen» (Petter Olsen, Fredrik, Henrik og	Ferdinand Svendsen	

	BK 215 ½ cl. Svartvik 1847	Ferd. Svendsen) 1872-76. Ferd. Svendsen 1876-1901	1872-1901	
CHAPMAN HLPS		Henrik Svendsen 1890-95.	Schanche 1890. H.M. Christensen 1891. C. Schanche 1892-95	Seilte på Hawaii 1882. I fart Kristiania - Flensburg med is. Strandet/vrak på Lolland 1898. Forliste i 1901 i Lillebelt på vei til Flensburg.
CONCORDIA E 6	BK 486 t. Vestervik 1856	Wold & Huitfeldt 1848-64		
DAGNY HGWQ	Koff 65 cl.	Chr. Johannesen & J. Engebretsen 1887-93	Chr. Olausen 1888-89. Chr. Johannesen 1890-92.	Kjøpt fra Tønsberg, solgt til Drøbak.
DINA HDVL	BG 151 t. Lovisa 1860	Fredrik Svendsen 1878-83	H.G. Mørch 1878-83	
ELIEZER	BK 216 ½ cl. Fredrikstad 1857	Jørgen Wittusen og Hannestad 1905- 12.	Jørgen Wittusen 1905-1912	
ELISABETH	BK 827 t. Lübeck 1873	J.C.A. Johannessen ca. 1900-09.	J.E. Johannessen 1901, Emil Johannessen 1906-09	Kjøpt fra Holmestrand, solgt til Finland i 1903.
ELISE E 19	BK 1286 t. Bath 1868	Ole Wittusen 1855-64. Wold & Huitfeldt 1860.	Ole Wittusen 1855-60 og 1864.	Kjøpt fra Kristiania, solgt til Kristiania. Avrigget 1895.
EMILIE E 3	J 16 cl.	Wold & Huitfeldt 1845-48, Wold & Huitfeldt & Fred. Svendsen 1855-60.	Fredrik Svendsen 1845-48, H.M.Rummelhoff 1855, O. Johannessen 1860.	Rant full av vann i Nordsjøen da den gikk med kokslast. Tatt inn til Calais og kondemnert i 1912.
ERINDRING AF J.A. JENSEN	S 41 cl.	J.C. Jensen og Peder Svendsen 1837 Hvitsten/Son. F. Svendsen 1842	Fredrik Svendsen 1840	Solgt til London. Ute av Veritas' register i 1910.
FAMILIEN	S 28 cl.	Syver Hansen & sønnen Henrik Syversen 1877- 93.		

	Jakt	Henrik Syversen 1893-1908. Henrik og Arnt Syversen 1908-		
FIN HBML		Knud Johannesen 1888-90	K. Johannesen 1888-90	
FREDEN HCQS	BG 261 t. Fredrikshald 1876	H.T. Michaelsen 1874-87	Jens Jørgensen 1874-87	
GARIBALDI	S 225 t. Maine 1855	O.S. Hansen 1879-85. J.C.A. Johannesen 1886-93	Oluf Johannessen 1879-85 Jørgen Wittusen 1886-91 O.Andersen 1893	
GEORGE WASHINGTON E 21	BK 545 t. Alblasserdam 1838	Wold & Huitfeldt 1855-75	F. Svendsen 1855-64. A.M. Andersen 1865-66. F. Svendsen 1867-75	Kjøpt fra Fredrikstad, solgt til Grimstad. Forlatt 20.06.1896 i Nord-Atlanteren
HYDRA	F 217 ½ cl. Baltimore 1822	Hans Martin Beck 1907-11	H.M. Beck 1902-11	Seilte fra fyrskipet utenfor Hull til Oksen- øya ved Kristiansand på 28 timer. Strandet/ vrak ved Koster 1894.
INVERDRUIE HCRK	BG 189 t. Arendal 1872	O.S. Hansen 1879-82 J.C.A.. Johannesen 1882-1915	J.E. Johansen 1879-90 J.A. Wittusen 1890-1904 Orvald Andresen 1904-15	Solgt til England og opphøgd i 1899.
IVAR HCSQ	BK 574 t. Kincardine 1867	Wold & Huitfeldt 1873-80. W.M. Michaelsen 1881-95. Chr. Henriksen 1895-99	Henrik M. Iversen 1875 Chr. Henriksen 1876-98	Fortømret 1845 og 1864. Ute av Veritas' register 1876.
JOHANNE E 12	BK 314 t. Finland 1865	Wold & Huitfeldt 1864-69	Th. Hansen 1864-69	
LAGERTHA HCPQ		Wold & Huitfeldt	N. Hendriksen	Forlist ved Egersund på vei

LARS HUITFELDT	Koff 65 cl. Brake, Preussen 1815	1873-78	1874-78	til London med islast 14.03.1914. Kjøpt fra Drøbak, solgt til Tønsberg.
LYKKENS PRØVE E 40	BG 341 t. St. Johns 1864	L. Andersen & Lars Huitfeldt	Wittus Olsen 1864	Kjøpt fra Kristiania. Ombygd 1898. Senket 11.08.1916 av tysk ubåt. På reise fra Sandefjord til West-Hartlepool med props. På Hawaii 1882.
MARGARET HCRB	SK 304 t. Son 1876	Wold & Huitfeldt og H.T. Michaelsen 1862-80	Wittus Olsen 1864	Senket 11.08.1916 av tysk ubåt. På reise fra Sandefjord til West-Hartlepool med props. På Hawaii 1882.
NOR JSLW	J 8 cl.	O.J. Andersen 1893-97	A. Martin Johansen 1865- 67 og 1869-70. Jens Jørgensen 1867-69 og 1871. J.C.A. Johannesen 1872-73. C. Henriksen 1874-78. G. Pettersen 1879-80.	Solgt til Sverige 1899.
OCEAN MAIL HCSK	BG 98 cl. Georgetown 1852	H.T. Michaelsen 1873-90	Chr. Johansen 1893-97	Ute av Veritas' register 1870.
OMINE HCQT	BK 528 t. Trondhjem 1873	Ole Iversen 1876	C.A. Jørgensen 1873-87 A. Berg 1890	Solgt til Fredrikstad. Kantret 26.07.1907 med islast.
DE ORANIBOOM	BK 391 t. Prince Edward's Island 1866	Michell Bendtsen 1691	Ole Iversen C.L. Michelsen	Kondemnert 1907.
ORELLANA KDMC	J 19 ½ cl. Son 1875	J.C.A. Johannesen & Emil Johansen 1910-1914	J. Emil Johansen 1909-	
ORION HCSR	Kreiert 47 cl. 1669	Wold & Huitfeldt 1875-78, O.S. Hansen 1879-82, S. Soelberg 1883-85	J. Hansen 1875-83. K. Didriksen 1884-85	Kjøpt som skadet i Holland 1862. Seilte på Dieppe og Calais med trelast.
PAN	BK 493 t. Wasa 1860	H.T. Michaelsen 1875-78, W.M. Michaelsen	O. Jansen 1875-79	Kondemnert 1886. Skroget nedsenket som brygge nedenfor

PAPA		1879		Søren Hansens hus i Son.
PETTER	BK 646 t. Maine 1857	Fred. Svendsen 1901	J.F. Svendsen 1901	
RAP		Ellefsen	Karl Emil Trondsen	Seilte Fredrikstad - Hull med trelast. Ombygd 1907. Skutt i senk 31.03.1915 av tysk ubåt i Nordsjøen.
R. WOLD & HUITFELDT	BK 707 t. Hamburg 1874	Abraham Christoffersen 1888-1903	A. Christoffersen 1888-1903	
	Sk.	Wold & Huitfeldt 1863, O.E. Wold 1864, Woxen & Danelius 1865-69	J.O. Johannesen 1863-64, O. Siewers 1865-69	
RINGHORNE	SK 115 t. Elfsfleth 1847			
	BG 81 cl. Son 1860	Fred. Svendsen H.T. Wittusen (Michaelsen) 1867-69	Henrik Svendsen 1867-69	Solgt til Svelvik
ROCK CITY HCQR		H.T. Michaelsen 1873-88, W.M. Michaelsen 1888-90	Johannesen 1873-83, J. Wittusen 1880, Jens Jørgensen 1883-88, Olsen 1888-90, W.M. Michaelsen 1890.	Rent i senk 08.04.1914
	BK (F) 409 t. Wifsta Varf 1860			
SIRENA HDQF	BK 571 t. Quebec 1854	W.M. Michaelsen 1880-88 og 1892-93, W.C. Michaelsen 1888-92	S. Brandt 1877-81 O. Olsen 1881-90 A. Jensen 1890-93	Ut av Veritas' register 1886
SOLHØY				
	BK 252 t. Granville 1858	Henrik Svendsen 1894-97	F. Svendsen 1894-97	Forliste i 1879 på vei til London med islast. Alle omkom.
SOON		L. Andersen 1877-85	E.A. Andersen 1877-84, Solberg 1885	Forlist 1901. Gikk med harpiks og terpentin.
SOPHIE WILHELMINE	BK 642 t. Hernösand 1866	Wold & Huitfeldt 1840-42 og 1845	A. Andersen Chr. Christensen 1845	
TELEGRAPH HBFD	BK 495 t. Dorchester 1867	Henrik Svendsen 1890-97	J.M. Jensen 1877-94, A. Olsen 1894-97	Strandet/vrak 1893 ved Fulehuk.
	Galiot/koff 59 cl.			

<p>THEODOR MJDV</p>	<p>BK 361 t. Amsterdam 1852</p>	<p>J.M. Johannesen 1885-91</p> <p>J.M. Johannesen 1885-91</p>
<p>THIORVA</p>	<p>BG 223 t. Prince Edward's Island 1855</p>	<p>O.J. Andersen 1893-94</p> <p>Anton Marius Hansen 1893-94</p>
<p>VIDFARNE</p>	<p>F 1200 t. New Glasgow 1876</p> <p>BK 208 t. Son 1865</p>	<p>Woxen & Danelius 1865-80</p>
<p>Forlist 1869</p>		
<p>Var på Hawaii 1878. Gikk i isfart. Vrak april 1890 i Themsen. Feilnavigering.</p>		
<p>Ombygd i Son 1877. Solgt til Sverige.</p>		
<p>I fart Son- London med is. Strandet/vrak i mars 1897.</p>		
<p>Ut av Veritas' register 1886.</p> <p>Kjøpt til Norge 1864. Repareert 1866. Ankom Mandal 1897, lekk. Opphogd 1897. I fart Kristiania/Dublin med trelast.</p> <p>Ombygd i Svelvik i 1876. Senket av tysk</p>		

		<p>ubåt 21.10.1916 på reise fra Norge til W. Hartlepool med trelast. Rederen flyttet med skuta til Moss i 1892.</p> <p>Strandet/vrak 29.09.1894.</p> <p>Savnet i Svartehavet 1880.</p>
--	--	--

Se også: *Seilskuteskipperne i Son og omegn* og bind 1: *Andresen, Aksel Orvald* / *Fortøyningsbolter* / «*Inverdrue*» / *Seilskuteskipperne* / *Sjømenn* / *Sjøsetting* / *Skutetidene i Son* / *Wittusen, Jørgen*.

Seilskuteskipperne i Son og omegn

I bind 1 er ført opp seilskuteskipperne fra Son i 1801, 1865 og 1900. For å gi et mer fullstendig bilde av skipsfarten i distriktet gjengis her seilskuteskipperne fra både Son og omegnen eller deler av Såner, da dette utgjør og utgjorde et samlet miljø, også når det gjelder skipsfart.

I folketellingen for 1801 står det oppført følgende skipper bosatt i Son:

Ole Brinch, født 1748
Lars Larssen, født 1766
Thorer Olsen, født 1757
Peder Gabrielsen, født 1768

Det var ingen skipper bosatt i den nærmeste omegnen, men en bodde i Hølen og to på «Wiidsteen Strand».

I folketellingen for 1865 står det oppført følgende skipper eller skipskapteiner:

Son:

Carl Andreassen, født 1833
Oluf Didriksen, født 1832
Henrik Iversen, født 1801
Oluf Johannessen, født 1834
Julius Johansen Mørch, født 1833

Såner:

Frederik Svendsen, Husjordet, Skibskaptein og Gaardbruger, 56 år, født i Moss
Hendrik Svendsen (hans sønn), Husjordet, Skibskaptein, 26 år, født i Moss

I folketellingen for 1900 står det oppført følgende seilskuteskipper eller «skibsførere»:

Son:

Aksel Orvald Andresen, født 1862 (død 1944)
Hans Martin Beck, født 1859
Knud Johannessen, født 1844 (død 1918)
Abraham Kristoffersen, født 1837
Henrik Olsen, født 1861
Jan Pedersen, født 1854
Henrik Pettersen, født 1841
Ferdinand Svendsen, født 1845
Jørgen Vittussen (Wittusen), født 1855 (død 1927)

Såner eller omegnen:

Henrik Svendsen på Solhøi, Skibsfører, født 1839 i Moss
Charles Mørch, Solhøi, Skibsfører, født 1863 i Soon
Kristoffer Kristoffersen, Nedre Husjordet, Skibscaptein, født 1869 i Soon
Adolf Olsen, Nedre Husjordet, Skibscaptein, født 1858 i Soon
Henrik Olsen, Søndre Labu, Skibscaptein, født 1854 i Soon

Emil Johannesen, Nedre Kolstad, Skibscaptain, født 1853 i Soon
Gudbrand Gulbrandsen, Liabraaten, Skibsfører, født 1863
Otto Amundsen, Fagerheim, Skibsfører, født 1856 i Asker

Se også: *Seilskuter i Son* og bind 1: *Andresen, Aksel Orvald | Fortøyningsbolter | «Inverdrue» | Seilskuteskipperne | Sjømenn | Sjøsetting | Skutetidene i Son | Wittusen, Jørgen.*

Selmer-Olsen, Eirik

Født i Ås. Han og Grete Larsen kjøpte tidligere Son Prestegård i 1999 sammen med ekteparet Knut Natvig og Bente Bøyesen.

Leder i Naturvernforbundet i Vestby i årene --- 2008. Se også: *Larsen, Grete.*

Skatteligningen i Soon for 1921-22

I avisa "Søndre Follo" fredag 7. april 1922 står følgende oversikt:

	<i>Skattetakst</i>	<i>Antat formue</i>	<i>Antat indtægt</i>	<i>Kommune-skat</i>
<i>Utenbysboende</i>				
Boktrykker Gundersen	25000	25000	1500	270
A/S Huitfeldtgaarden	18000			72
Lensm. Olsens grunde	1000	1500	100	15
” ” ”	1800	5000	250	37
P. Kjærstads grunde	2000	3000	150	26
Enkefru Thornes grunde	1200	1000	50	11
Frk. Korens grunde	600	1000	50	8
Jens Grimsruds grunde	800	500	25	6
Johan Gudmundsens grunde	800	800	100	12
Karl Ødegaards grunde	1000	2000	250	28
Soon mek. Verksted	106000	74550		573
Storgt. nr. 26 Werner	19000	---0		84
Henriette Thoresen	4000	4000	200	40
A/S Soon Slip og Baatbyg.	12000	10750		69
Moss Privatbank	15000	2450	600	112
Forretningsf. O. Ruud	4000	4000	250	44
Trælasthdl. E. J. Bovim	30000	19400	1950	311
Skoleinspektør Lie	6000	6000	200	52
Oswald Kristiansen	8000	8000	400	76
Fisker Alfred Andersen	2000	2000	150	24
Skom. J. A. Hansen	9000			36

oooooooooooooooooooo

	<i>Antat formue</i>	<i>Antat indtægt</i>	<i>Kommune-skat</i>
<i>Indenbysboende</i>			
Kjøbmand Johs. Hansen	19600	12000	1110
Kjøbmand S.A. Ruud	46150	11750	1046
Kjøbmand Ole E. Hansen	9100	10000	869
Fru Augusta Karlsen	29450	5900	495
Meierieier B. A. Lie	21800	6550	605
Kjøbmand M. Braanen	58400	13950	1245

Kjøbmand Haakon Berg	29000	5450	537
Murer Elias Johnsen	8500	3150	257
Maler Anton Gudmundsen	3690	4850	330
Tømmerm. Karl Hansen	5000	3200	250
Tømmerm. Kristian Gulliksen	3900	4000	305
Baatbygger Karsten Kristiansen	3000	3850	292
Baatbygger Jac. M Iversen	8100	6850	822
Smed Edv. Baltzersen	4500	4000	310
Tømmerm. Emil Johansen	3000	3050	226
Fragtemand Arnt Syvertsen	9000	2200	180
Fragtemand Anton Karterud	14200	1850	181
Dæksmand Thv. Hansen	5500	2200	169
Henrik Hansen	5000	1750	130
Fisker Oluf Ottersen	5500	1400	103
Fisker Ed. Jakobsen	10000	1300	104
Fisker Arnt Pettersen	7500	1000	87
Fisker Olaf Nielsen	850	1550	95
Fisker Karl L. Johansen	8000	1850	143
Kapt. S. Olsen, Owen	8300	5000	405
Mask. Emil Furuheim	4800	3700	286
Arb. Andreas Olsen	5000	2150	159
Lods Jens Jahnsen	6000	4900	388
Fisker Adolf Andersen	7650	2650	167
Fisker August Kristoffersen	5000	1500	118
Kapt. J. Alb. Olsen	42500	1350	205
Dæksmand Ove Olsen	9000	3800	310
Fisker Otto Ottersen	12700	2550	219
Tømmermand Hendrik Johansen	9000	4300	327
Tømmermand Anton Gulbrandsen	5800	4500	336
Fisker Andreas Fredriksen	20000	2750	254
Rigger Johan Olsen, Rundholt	1750	4200	309
Mask. Taulow Trondsen	5850	5400	335
Kapt. Osvald Andresen	8500	4050	323
Fisker Karl Olsen	8200	2450	225
Arb. Olaf J. Larsen	6500	3300	266
Fisker Johan D. Hansen	7000	4450	366
Sjømand Johan Gabrielsen	8000	3300	288
Fisker Karsten Larsen	2200	2150	136
Fisker Johan Sand	12250	3900	310
Tømmermerker Karl Johansen	10000	1000	84
Mask. Karl H. Johansen	37650	1600	168
Fisker Alfred Ottersen	5000	2009	121
Frk. Ragnhild Pettersen	20600	1450	146
Fru Maren Johansen	17000	1200	126
Fru Henriette Olsen	15000	1000	94
Kunstmaler C. Dørnberger	15000	3000	256
Sjømand Birger Andersen	650	4100	292
Fru Margit Kirkegaard	5000	1000	62
Fru Thora Stangby	500	1150	81
Mask. Anton Kaspersen	11550	6450	547

Fru Elise Svendsen	15000	1200	150
Fru Kristine Didriksen	22000	1400	138
Frk. Elise Syversen	17000	1100	204
Redaktør H. Gade	57000	4800	510
Hoteleier H. Strand	6500	3650	341
Huseier M. Johnstad	47000	1850	254
Huseier Hans Jensen	12000	1000	82
Redaktør Thv. Bogsrud	7000	3000	242
Ingeniør Sørensen		4250	292
Elektr. N. Hammer	1000	3500	246
Bakerm. I. Grønbek	4750	3000	207
Skrædderm. S. Jørgensen	500	5000	331
Bakersv. Ole Nygaard		4800	342
Skom. A. Svendsen		1000	44
Skom. A. Delander		1000	44
Skom. A. Nilsen		3000	204
Skom. Johan Jahnsen		1150	50
Evangelist Andr. Gundersen		2000	124

Skipsfart

Skoleelever

Gamleskolen 1928 -29

Son skole 1930-årene

Son skole 1991

Skutebaugen

Kommer av «skute» og bog eller gammelnorsk «bógr»: bukt/buktning. I så fall betyr det altså ikke nes/odde, men tvert i mot ei bukt der skutene kunne ankre opp.

Se bind 1: *Skutebaugen*.

Sletta Næringspark

Siden Sletta Næringspark ble etablert i 1999, er det (2004) etablert 3 næringsbygg i området: Ole Martin Svoors bygg med Soon Håndverksmøbler, kontorer m.m., «Normar»'s bygg med båtutstilling og båtutstilling og den maritime bedriften «Goldfish», med salg av båter.

Fra 2003 har det vært strid om hvorvidt det skal etableres matvarebutikk i bygningen som eies av Ole Martin Svoor, som ekstratilbud eller avlastning for de trange lokalene i Kiwi-butikken i Son, drevet av Ola Risbråthe. Vinteren 2004 gikk flertallet i kommunestyret inn for å starte omregulering.

Smith, Carl Fredrik Herman

(1865 - 1907). Født i Porsgrunn. Cand. theol i 1890. Han tok i 1891 eksamen i lappisk (samisk) og ble samme år personellkapellan i Vestby, hos sogneprest P. S. Beylegaard. I 1894 bestyrte han sjømannskirken i Cardiff i 4 måneder og ble i 1897 ansatt som sjømannsprest i Pensacola, USA. I 1898 giftet han seg i New York med sogneprest Beylegaards datter, Mette Beylegaard (1866 - 1959), født i Tønsberg. Han var residerende kapellan i Son 1899 - 1907. I Vestby fikk han dannet Vestby kristelige ungdomsforening, og i Son fikk han omdannet Erikstadbygdens Ungdomsforening til Son og Omegns ungdomsforening. Hans siste store

innsats var å få reist ungdomslokalet Solheim.

I følge folketellingen for 1900 bodde det i prestegården foruten disse to også en tjenestepike - Alette Magnussen - og en tjenestegutt - Anders Andreassen - samt en ugift pike - Signora Bjønnes - som ble «forsørget af skibsfører».

Smith var en populær prest, og etter hans død ble det reist en bauta på Såner kirkegård, med følgende inskripsjon:

Pastor

FREDRIK SMITH

født 16 Februar 1865

død 19 januar 1907

Eders liv er skjult

med Kristus i Gud

naar Kristus vort liv

aabenbares da skal

ogsaa I aabenbares med

ham i herlighed

Kolos 3.3-4

Borgesysseles vestre kreds

af kristelige foreninger

for unge

reiste ham dette minde.

Siden er følgende føyd til:

METTE SMITH

18.10.1866 - 24.4.1959

(Kilder: Bl.a.: Norges Portræt-Galeri, 1. bind Norges Gejstlighed, Kristiania 1906)

Se også: Prestegården i Son.

Smuglermuseum

Tidligere planer om smuglermuseum på "Son Havn Nord" er bortfalt.

Småbyføydalisme

Solhøy skole

Det er vedtatt at Son skole skal nedlegges og elevene overføres til Solhøy skole, som dermed blir barneskole for 1. til 7. klassetrinn. Skolen planlegges å stå ferdig 2007 – 2008. Det er uenighet om hvorvidt den regulerte tomte på 13 – 14 dekar er stor nok for den planlagte skoleutvidelsen, da en skole med slikt elevtall vanligvis har en tomt på 17 til 20 dekar.

Solstua

Gnr 134, bnr 20. Fjellstadbakken 20. Eiere: Norsk - Engelsk Mineralolje fram til 1914.

Deretter Johanne Koren 1914 - 1956, John og Martha Gudmundsen 1956 - 1995. Nåværende eiere: Kari-Anne Slettjord og Ivar Gudmundsen.

Bygningen er antagelig bygd omkring år 1800, som en to-roms akershusisk bygning med svalgang langs langsiden. Huset ble ombygd 1911 - 1912, ved at det ble påbygd med en 2.

etasje over den sørlige del av huset, foruten at fasader og vinduer ble fullstendig forandret. Det ble bygd utvendig trapp til 2. etasje, som ble utleid til badegjester. Etter at familien Gudmundsen overtok huset, ble det foretatt en god del reparasjon og vedlikehold. Blant annet ble gulv og tak lagt om og isolert. De dårligste vinduene ble skiftet ut, og i 1968 ble det laget innvendig trapp til 2. etasje. I 1970 fikk huset et større tilbygg mot nord med nytt inngangsparti, toalett og bad/vaskerom. I 1990-årene ble det foretatt en del nye ombygginger ved at tilbygget ble ominnredet til soverom, inngangspartiet ble flyttet til østfasaden, og det ble en del endringer i de andre rommenes bruk. Huset er etter hvert blitt helt renoveret, med skifting av deler av ytterkledningen, nye vinduer og bedre isolasjon. Det ble bygd garasje på eiendommen i 1995. *IG*

Sommer i Son 1922

Olaf Krohn, skribent og karikaturtegner, avla Son et besøk i 1922, og under oppholdet der ble han inspirert til å skrive en epistel om sine opplevelser på badestedet. Her følger den, i dagens språkdrakt:

Det er lørdagsaften på torget i Soon. Ved bryggen ligger «Oscarsborg», svettende og pustende og nettopp ankommet etter den lange tretimersturen fra Kristiania. Over landgangsbroen strømmer passasjerer med hendene fulle av pakkenelliker, noen viftende og vinkende til de kjære som har ventet på dem og lengtet etter dem, andre med store øyne forbauset glanende over det brokete livet som utfolder seg foran dem. Det er dem som for første gang kommer til Soon, som aldri «har vøri» i den byen før, og det unnslipper en observant reisende herre den plutselige bemerkning: «Død og pine, dette finnes det ikke maken til i hele Norges land!»

Og det gjør det heller ikke. I særdeleshet en lørdag aften når torget foran den store, hvite og sjeldne hollendergården vrimler av alle slags mennesker, innfødte og tilreisende, herrer og damer i knallende brokete farger, badegjester, unger og kjerringer og bikkjer, mens tutende biler og andre kjøretøyer gjør sitt til at det hele bilde virker sjeldent livlig, jeg vil si rent europeisk. Jeg har i disse lørdagsettermiddagstimer stått i et hjørne av det hele og drømt at jeg var i Marseille eller en annen munter sydfransk by.

Jeg våkner ved å høre «Pedersen på Brygga» gi sine korte, bestemte ordre, og jeg ser svære kasser, ikke minst ølkasser, bli rullet frem og tilbake. Jeg er atter i Soon, og jeg føler meg hjemme. Jeg er nemlig blitt hollender; min bestemor, madame Sulustad i Bergen, var ekte hollender. Hennes far, Peter Daam i Amsterdam, etterlot seg 14 millioner gylden, som den hollandske stat stjal hver smitt og mule av. Fire norske advokater, som var der nede for å ordne med affæren, kom hjem igjen med åtte blanke never. Det var en Guds lykke, for ellers hadde jeg for min part ligget på Vår Frelses gravlund for lenge siden. Mennesket må arbeide, og jeg for min part har det med at jeg aldri gjør noe uten at jeg er nødt til det.

Men mens jeg beveger meg oppad det aftensolbelyste soonske torg, passerer jeg tre kjente skikkelser. Det er Johannes Aimar Hansen, som kulerund og smilende står i sin rundbuede trappeoppgang og mottar rapport av sin sjåfør Karder, som fører hans faste rutebil til Såner, Moss, Hølen og Vestby, hvorhen man ønsker. Og over på hjørnet passerer den ikke mindre runde og velskapte, helt hvitkledte baker Grønbeck fra trappen med kringlen over, ned til sine stekende varme, velrenommerte bakerier.

På posthuset i hollendergården treffer jeg postmesteren med sin datter i travel virksomhet. Hele venteværelset er fullt, det er som i rasjonerings-tiden. Folk strømmer til, alle er spente og forventningsfulle, for visstnok er landliggerlivet herlig, men uten brev og aviser og nytt fra den øvrige verden går det ikke, selv her.

Jeg spaserer utover sammen med et tilreisende ektepar gjennom snirklete gater, kroker og svinger og rosenhager ned mot sjøen igjen. Da stanser plutselig min venn opp foran et skilt og leser: «Naut og badegjester forbydes adgang». «Det var morsomt», sier han, «her kan man overraskes av det helt ualminnelige. Det er best, min kjære Lucy, at vi tar oss litt i vare. Si meg», sier han henvendt til meg: «Er eieren av dette skilt farlig?» «Farlig? Absolutt livsfarlig», sier jeg. Og vi går muntert videre.

Soons inntekter av naut kjenner jeg mindre til, men dens inntekter av badegjester er så rikelige at dens innvånere burde føle trang til å gjøre mer for disse enn bare å skaffe dem et kostbart tak over hodet. Vi forlanger ikke konserter, kinematografer eller annen badestedsunderholdning. Men vi setter pris på imøtekommenhet og tjenstvillighet hos de innfødte, og den merker man nå en gang lite til her i Soon. Hvis et fremmed menneske trenger en håndsrekning, står den soonske ungdom og koper på en som om det var noe som slett ikke kom den ved. Jeg liker at barn oppdras i størst mulig frihet, at de er solbrente, kjekke og uforferdede, men litt høflighet og beredvillighet hører nå engang også med til hva man forstår med en veloppdragen ungdom.

I en fin, varm ettermiddagsstemning - noe som forresten har hørt til sjeldenhetene i sommer - promenerer vi utover Soons storartede nye ytre bolulevardanlegg, Kamboveien, hvortil det sies at Vestby sogn har ytet det største bidrag. Jeg ser av en leder i «Søndre Follo» at man finner at veibredden er for smal til at to biler av den større type skal kunne passere hverandre. Hertil er å bemerke, at to biler med den for vårt land nå berømte automobilbredde vil kunne klare seg fint forbi hverandre, og da får i Guds navn de større hindenburgske panserbiler holde seg vekk fra våre enemarker. Vi vil ikke ha noen upåkrevet breikjøring her oppe på våre veier. De breier seg sannelig nok de biler vi har.

Det blir varmt utover den nye Kambovei, og vi gjør en avstikker ned i skogen for å kjøle oss litt. Plutselig stanser vi opp. Vi er nådd frem til den høye skrent ved Torskebjørget, og ut over havet og stranden åpner det seg en praktfull utsikt. En summen av hundre feminine stemmer, latterutbrudd og livlige tilrop, blandet med yndige kvinnehyl, når opp til oss. Og rundt den smilende sandbukt ser vi halvhundrevis av halvt avklede og halvt påklede kvinneskikkelser i alle aldre danne skjønne klassiske grupper på fremstående, terrasseformige knauser og knatter. Her finnes ikke alene den ideelle kvinnetype, nei, her forekommer hele skalaen fra Sara Bernhardtske slankheter til skinnende fete fleskevenuser. Ute på sandgrunnen, med sjøen bølgende om lårene, står de tre gratier i rødt og blått og kantet sort, og holder hverandre Thorvaldsensk korrekt om liv og skuldre, mens andre mer uvørne dryader litt lengre ute kaster seg vilt i havet, hvinnende av kjekket og kamplyst. De våte badedrakter blinker i solen, og velformede, nakne armer og ben herder seg i sunnhet og velvære. Langt ute, omtrent midtfjords, ligger en ensom operadiva på ryggen, en ren Melba, og synger Caruso. Måkene kretser forskrekket og uforstående omkring hennes fremstående partier, luften er svanger og himmelen over henne er koboltblå.

«Men fins her da ikke så meget som et badehus eller en båt til å kle av seg i?» sier den tilreisende frue. «Ikke så mye som et blad å skjule sin nakenhet bak,» sier mannen. «Men her skulle jo ligge et flott badehus med restaurant og musikk,» sier fruen. «Ja, især restaurant,» sier mannen.

Vi superer om kvelden hos den farlige eier av det før omtalte forbudsskilt. Bordet bugner av de mest utsøkte retter og viner. Tjenende ånder svever ut og inn. Det blinker i den berømte våpensamling på veggen, maleriene blir levende, og man føler seg i et interessant og sjeldent kunstnerhjem. Husets vert, den gamle evigunge kunstmaler og musketer, krydrer selv måltidet

med sine ganske enestående, forbløffende historier. Aftentimene glir hen i det behageligste samvær, et lite revolverskudd nå og da, dels over og dels under bordet, utfyller en kunstpause, markerer et utropstegn eller anbringer et punktum akkurat på sin rette plass. Aftenen har vært vellykket - en ekte Soonsaften av de riktig gamle, gode.

Jeg kommer inn i noen store, lyse og luftige lokaler, en ung, rask, arbeidskledt herre fører meg. Det er Hurum junior, vi befinner oss nemlig i den store Soonske hermetikkfabrikk.

Har De noensinne spist østersansjos? Eller småmakrell i tomat? Eller bare alminnelig ansjos fra denne fabrikk? Jeg har gjort det, og jeg tilstår at de nevnte retter er blitt mine utkårede delikatesser. Jeg har holdt selskap på østersansjos med rhinske viner, og jeg forsikrer Dem til, gjestene fikk en egen gyllen glans i øynene som man ellers bare ser hos feinschmeckere. «Gud for noen deilige atelierer», sier jeg til junior, idet han fører meg gjennom de forskjellige etasjer, hvor flittige arbeidere og arbeidssker besørger nedpakkingen av den delikate vare i tusener av blinkende esker.

Vi kommer inn i kontoret til selve sjefen, gamle Hurum. «Gamle Hurum» er forresten en helt ut misvisende betegnelse. Svarte, livlige øyne med buskete bryn over, et rolig smil i uttrykket forteller at man her står like overfor en «kjentmann», en sjelden spenstig herre, en som har sett litt av verden. Han har blant annet tilbrakt noen og tyve år ved Japan som hvalfanger. Sjefen sto ferdig til å gå ombord i sin motorbåt, og et øyeblikk etter dro han bort «i solskinn den gamle ørn».

Jeg liker Soon som den er, fredelig og landlig, ingen jernbanetunnel med røyk og skitt og lort, og selv om det finnes noen gamle «klafferkjerringer», så nevnt meg et sted i verden hvor slike ikke finnes. Enhver småby har sitt Harzan med Bloksbjerg, hvor sopelimene farer gjennom luften hver St. Hanskveld med Per Sivles Sellandskjerringen i teten. ---

Det virker forfriskende å komme til havs. Kandidat Bogsrud og jeg har hatt flere fine turer ute på «Krakkene», vi har halt glinsende sølv opp fra det grønne dyp, og vi har moret oss så vi har hatt vanskelig for å holde snørene, for når han begynner, fins det ingen ende på det. Han er vel en av våre mest flytende kåsører nåtildags. Men så har han også en kone som ikke mangler humør, ja det behøver jeg jo ikke å fortelle Sooningene. Skal det slås et slag, skal et lokale innvies eller en basar avholdes, da er det alltid kandidat Bogsrud og frue som må i ilden og besørge aftenens underholdning. For noen eigode, snille og hjelpsomme mennesker.

Det er blitt sen kveld. Jeg rusler hjemover gjennom Soons øde gater. et ensomt lyktebluss og en hjemvendende fisker er alt hva min oppmerksomhet tangerer. Jeg tenker på hvor fredelig og godt det er å gå sånn om natten og rusle ganske alene edru, og langt borte fra verdens tummel og larm. Jeg går og tenker på de gamle hollandske mestere, Franz Hals og Rembrandt og Vanderhvemsomhelst som Gerhard Munthe kaller ham, hvor hyggelig de allikevel hadde det når de kom sammen i sine kneiper med velfylte glass og lange kanasterduftende kritt Piper.

Vi mangler poesi nå til dags. Se f.eks. han gamle tjukken som kommer kjørende til Soon i sin postvogn fra Såner hver morgen kl. halv ni. Han skulle da hanen gale meg ha et posthorn å blåse på, så Soon kunne våkne med følelsen av at nå er dagen begynt, nå stråler Aurora atter i øster.

Da tuter plutselig et horn som jeg ikke kan se, jeg klemmer meg inn til husveggen, og ganske riktig, et øyeblikk etter suser en privatbil forbi. To elegante greveskikkelser i blå kapper vifter og vinker som svarte silhuetter mot den mørke nattehimmelen. Det er mesenen, kunstelskeren

og folkeoppdrageren, den strakhalste direktør Halfdan Nobel Roede, han med blinket i øyet og de mange vakre døtrene. Han kommer ofte kjørende sånn i nattetimen, når hans travle hovedstadsliv er vel forbi og han trenger til å våkne i kubjelleklang og Soonluft på sitt herlige sted der oppe på kammen. Hans lengsler går også til Soon, til det herlige Soon.

Se også: *Son i 1947* | *Son i 1954 - årsoversikt* | *Son i 1958* | *Son i 2004* | og bind 1: *Julibrev fra Son* | *Sommer i Son*.

Son - enkelte glimt fra 1600-årene

Statholderskabets Extraktprotokol af Supplicationer og Resolutioner 1642 - 1652

Hannibal Sehested var stattholder i Norge 1642 - 51 og organiserte den første norske hær. I egenskap av stattholder mottok han en rekke supplikasjoner eller bønnskrift fra hele landet, om de forskjelligste forhold. Noen av dem dreide seg om forhold i Son og omegnen og gir noen glimt fra en tid da man ellers har få skriftlige opptegetninger. Noen av dem gjengis her i utdrag, i den tids rettskriving:

Mars 1643:

Kirsten Dineszdaater supplicerit offuer hendis mand Chlausz Steffensen tolder i Soen, at hand meget vgudelig hende huer dag med hug slaug och banden tracterede vachtet cantzelerens och andre gottfolches formaning bad ydmygelig at hand motte tagesz udj arrest indtill hand sig herimod nøyagtig ercklerit, eller hand hender gandsche tog aff dage.

Stattholderen svarte:

Herpaa schal presten och de mend som weret offuer at forlige dennom sig erklere at wide hosz huem schylden befindesz.

Dette skulle i mer moderne språkdrakt bety:

Kirsten Dinesdatter beklaget seg over hennes mann Klaus Steffensen, toller i Son, at han behandlet henne meget ugudelig hver dag med hugg, slag og banning, uaktet kanslerens og andre godtfolks formaning, og bad ydmykt om at han måtte tas i arrest inntil han erklærte seg «nøyaktig» mot dette, ellers ville han ta henne ganske av dage.

Herpå skal presten og de menn som har vært over for å forlike dem, erklære at de vet hos hvem skylden befinner seg.

Saken fortsetter i juli 1643:

Peder Jensen paa Mosz supplicerit offuer Chlausz Steffensen forige tolder i Soen, for hand hannem med Sigwort Gabrielsz bewilling fengsligen udj jern ladet anholde, med beschylding hand hannem formedelst ond forligelszmaall med sin koene som var supplicantensz koenez moeder wed sig selff och andre paa liffuet efftertrachtet, huilchet supplicanten formeente iche at schulle bewisesz, mens mere at hand hannem i saa maader for hand sin høstrues patrimonium begiert, efftertrachtet, bad aff arresten at forløffuis och sin sag wed low och rett at udføre,

Svar:

Herpaa Sigwordt Gabrielsen sig at erklere, och copia aff supplicationen hannem at tilskickes.

Etter dette familiedramaet går vi til en konflikt angående toll på trelast, i mai 1643:

Endeel bønder aff Sone sogen supplicerit at dennom for derisz armod schyld nogen forlindring paa traelastensz told, i sønderlighed paa dobbelt juffers, eller och nogen anden

frihed motte forundesz, effterdj de deris last iche dend forige reyse baade for toldens forhøyselze, saauel som lastensz ringhed schyld som sammestedtzt mesten aff gran falt kunde selge, paa det schipperne hauffnen nemblig Soen iche frembdelisz som denne gang scheet schulle schye, och de gandsche forarmisz.

Svar:

Herudj er ingen forlindring saasnart at haabe, forend Kol. Ma. selffuer naadigst derom befalendiszt worder huorom de serdelisz till hoffue haffuer at ahndrage, ald dend stund tolden oppebergisz effter Kol. Ma. naadigste anordning och trøgte told rulle,

Bøndene i Såner sogn beklager seg altså over forhøyelse på utførselstollen på trelast fra Son, noe som gjør at skipperne holder seg unna Son, og bøndene forarmes. Stattholderen lover imidlertid ingen snarlig forbedring, før kongen selv endrer på den, og de må søke hoffet om dette.

Son - en topografisk-statistisk beskrivelse

I tiden 1820-1835 utgav Jens Kraft (1784 - 1853) «Topographisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge» i 6 bind. Ny og ajourført utgave av de 3 første bindene utkom i tiden 1838-1840. Fra denne utgaven finnes følgende beskrivelse av Son:

Soon eller Sogn, et Ladested, paa Gaardene S. og N. Labos Grund i Soner Annexsogn og Vestby Prglid, nær ved udløbet af Hø lens Elv i Christianiafjorden, $\frac{3}{4}$ Miil udenfor Hø lens Ladested, $1 \frac{1}{4}$ Miil nordenfor Moss og omtrent 2 Mile søndenfor Drøbak. Stedet er bekjendt langt tilbage i Tiden som en nærsom Ladeplads, der allerede i det sextende Aarhundrede blev besøgt af Hollændere for Trælasthandelens Skyld, hvilken Nation i de Tider paa deres Søkarter skal have givet hele Christianiafjorden Navn af Zoon-Water.

I Begyndelsen af det syttende Aarhundrede (allerede i 1604) forekommer Soon som et eget Toldsted, der ved Reskr. af 1636 fik en egen Toldbod. Endnu længe efter Aarhundredets Midte var dette Toldsteds Indtrader langt større end Tolden paa Moss, da Soons Toldindtrader i de 8 Aar 1673 til 1680 utgjorde i Gjennemsnit $4548 \frac{3}{4}$ Rd., som var næsten det Dobbelte af hvad Tolden paa Moss til samme Tid indbragte, og i det første af disse Aar indkom til Stedet 27 Skibe (hvorav 22 Hollandske) og 12 Skuder. Endnu ud i det attende Aarhundrede afskibedes fra Soon en større Mængde Trælast end fra Moss, deels til Holland og deels til Danmark, og i 1731 var Bordudførselen herfra tre gange saa stor som fra Moss.

Dog var det, som det synes, fornemmelig Hø lens Handlende, der fra Soon dreve Udskibningen, da de egentlige Handlende i Soon vare baade færre og mindre formuende end Hø lens Borgere, thi i 1694 saavel som i 1763 havde Soon kun tre Handelsborgere af mindre Betydenhed end Hø lens fem Handlende, og i det siste Aar vare i Soon 6, men i Hø len 12 som dreve Huusnæring. Senere, og allerede før Udgangen af det attende Aarhundrede, var dog Soon af langt større Vigtighed som Handelssted, og i 1801 levede her 379, i 1825: 417 og i 1835: 392 Mennesker i 68 beboede Huse, og vare her i sidste Aar af næringsdrivende Borgere 3 Kjøbmænd, 4 Marketentere og to Skipperborgere, som tillige vare Skibsrhedere.

Af offentlige Indretninger ere her kun en Almueskole med egen Bygning, men ingen staaende Capital, og med een Lærer. Ladestedet har sit eget Fattigvæsen, som i 1836 eiede en rentebærende Capital paa 200 Spd., og Fattigskatten var s. A. $171 \frac{3}{10}$ Spd. Stedet hører tilligemed Hø len under Mosse Tolldistrict, af hvis Overbetjente een her er stationeret. Fabriker ere her ikke, da et herværende Brændevinsbrænderie er nedlagt. I Henseende til dette Steds og Hø lens Handels-Rettighed gjelde de samme Bestemmelser som for Drøbak ere

anførte, og de Handlende ere Borgere til Christiania. Handelen er ogsaa af samme Beskaffenhed som Drøbaks.

Trælasten nedbringes fra Aas, Vestby, Haabel og tildeels Vaaler Prglde. Foruden bemeldte Høstens Sauge, udskibe nogle mindre betydelige Sauge i Aas og Vestby, samt Haabel og Vaaler Prglde, deres Producter over Soon. Dog er det sædvanlig meest hollandsk Last, som herfra udføres. I Aarene 1804 til 1806 afskibedes i Gjennemsnit aarlig til udenrigske Steder 4236 Læster Trælast, hvoraf Holland tog alt paa 7 til 800 Læster nær der gik til England, og til Danmark sendtes imellem 300 og 500 Læster aarlig. Senere var Trælast-Udførselen i 1816: 4694 ½ Læst i 60-Ladninger, som paa lidet nær gik til hollandske Havne og for en stor Deel i hollandske Skibe, hvoraf 33 i det sidste Aar indtoge Ladning. I den sidste Tid er mer til- end aftagen, da herfra er afsendt i 1836; 4190 Læster i 88 Ladninger, i 1837: 4719 Læster i 87 Ladninger og i 1838: 4314 Læster i 98 Ladninger, hvilket er et langt større Qvantum end Moss i samme Aar har afsendt, og ligesom i Fortiden er Udskibningen til Nederlandene, da herhen gik i 1836: 64, i 1837: 65 og i 1838: 73 Ladninger, fornemmelig i hollandske Fartøier, hvoraf 50 til 60 aarligen anløbe Stedet.

Skibsfarten er for Stedet af temmelig Vigtighed, da de fleste af Stedets Beboere ere Søfolk. Man har her dog kun faa Skibe i udenrigsk Fart, thi i 1806 var her blot et Skib paa 79 Com.-Læster, i 1820 ligeledes kun et Skib paa 21 Com.-Læster og ved Udgangen af 1838 var Skibenes Antal 4 og deres Drægtighed 207 ½ Com.-Læst. Udskibningen til Holland foregaaer, som meldt, meest i hollandske, og til Danmark meest i danske og tildeels i svenske Fartøier.

Havnen ved Soon er meget god, med 8 til 12 Favnes Dybde, Leerbund, og denne Havnens Beskaffenhed har rimeligvis fra Begyndelsen foraarsaget, at Hollænderne have søgt hid. Den ligger lige for Bævnøen og Indløbet til Mossesund, og tjener derfor tillige til Stoppehavn for de Skibe, der gaae fra og til Moss. Angaaende Havnevæsenet see Ref. af 3die Novbr. 1815. Havnecassen eier ingen udestaaende Capitaler, og dens Indtægter var 1838 i Mudderpenge 92 7/12 Spd.

Det Soon Ladested paalignede Bidrag til den tvungne Bank var 1225 Sølvspecier, altsaa det Sexdobbelte mot Høstens. Kjøbstadsskatten udgjorde i Skatteaarene 1815 til 1818: 450 Spd., og i 1818 til 1821: 309 Spd. aarligen. Derimod erlagdes i Aarene 1830 til 1833 aarlig 175 og i de tre paafølgende Skatteaar ligesaa 52 ½ Spd.

Son Båtforening

Hoveddelen av virksomheten er flyttet til Søndre Brevik, etter at foreningen solgte eiendommen på Son Småbåthavn til Vestby kommune.

«Soncruise»

Båttur med den 47 fots scønnerten/motorseileren «Noah», som er en danskbygd «Fænø 47/Marstalskønnert, som eies og drives av Hans Christian Aakre sammen med kona Birte. Virksomheten startet i 2003, og firmaet tar imot grupper av enhver art: Firmaer, sangkor, idrettslag, private arrangementer, deltagere i jubileumsfester og brylluper, eller rett og slett familie og gode venner som ønsker seg en tur på sjøen. Båten er godt utstyrt, og turene kan vare fra noen timer til flere dager, med overnatting på egnede steder på land. Båten har hjemmehan i Son.

Se: Aakre, Hans Christian / og bind 1: Turisme. (Kilde: Vestby Nytt nr. 8 - 2004).

Son Eiendom AS

Selskap med deltagelse av Ola Risbråthe og Tom Brøsholen. Son Eiendom AS la høsten 2006 fram et forslag til regulering og fornyelse av området bestående av Huitfeldtgården, Victoriagården og Kiwigården. Konsulentfirmaet Borgconsult hadde utarbeidet planforslaget, som forutsatte ca 25 boliger samt kontorer, forretnings- og kafevirksomhet. Blant annet skulle Kiwigården rives og erstattes av nye bygninger i sjøhusstil.

Son Fotklinikk

Son Fysioterapi

Har vært drevet av Carl Johan ("Calle") Fresk og Anne Gustavsen i Victoriagården. I 2005 flyttet Calle Fresk og Vidar til nye lokaler i Atlanticgården. Den nye klinikken fikk navnet Bryggekanalen Fysioterapi.

Son Havn nord

Kommunestyret vedtok ved budsjettbehandlingen i 2002 å selge det regulerte området på land til private, med den betingelse at kjøperen skulle rette seg etter reguleringsplanens bestemmelser om utbygging til næringsformål, boliger og kulturvirksomhet (båtsamling for østnorske trebåter). Kommunestyret vedtok imidlertid i møte 11. oktober 2004 mot 1 stemme (Venstre) å selge det 15 dekar store området til COOP for 20 millioner, uten krav om at det skulle legges til rette for kultur. Kommunens økonomiske problemer var medvirkende til at avtalen ble inngått. I følge avtalen skal det foruten butikk kunne bygges 60 boliger på eiendommen.

Saken vakte stor debatt i Son høsten 2004, og ikke mindre debatt våren 2005, da COOP søkte om byggetillatelse for boligblokker og butikker, med parkering på taket. Det ble samlet inn mellom 3 og 4000 underskrifter, delvis på underskriftslistor, delvis på Internett. Etter at bebyggelsen stos ferdig, har "bølgene" naturlig nok lagt seg. Våren 2009 stod forretningbygget fremdeles tomt, men det ble arbeidet med et prosjekt for å få etablert bibliotek, museum m.m. i lokalene.

Son Håndballklubb

Håndballklubben ble stiftet 11. mars 2004, med Erling Thorsen som første leder.

Son Interiørsenter as

Forretning etablert i Atlantic-gården i mai 2004, i lokalene som tidligere huset postkontor og helsekostforretningen «Naturligvis». Forretningen drives av Monica Fløgstad, og det selges varer fra lokale kunstnere og importerte varer fra Danmark og Frankrike.

Son i 1820

I "Topographisk – Statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge" av Jens Kraft, utgitt i Christiania i 1820, står følgende om Son:

Soon,

eller Sogn, en Ladeplads, beliggende paa Gaardene No. 64 og 65 Søndre og Nordre Laboes Grund, i Soner Annex Sogn og Vestbye Præstegjeld, nær ved Hølen Elvs Udløb i Christiania-Fjorden, ¼ Miil fra Ladestedet Hølen, 1 ¼ Miil i Nord fra Moss og omtrent 2 Mile i Syd fra Drøbak. Stedet er bekjendt langt tilbage i Tiden som en nærsom Ladeplads, der allerede i det 16de Aarhundrede blev meget besøgt af Hollænderne for Trælasthanelens Skyld, hvilken Nation i de Tider paa deres Søekarter deraf gav hele Christiania-Fjorden Navn af Zoon-Water. Soon havde i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede et eget Tolddistrict, og fik ved Kongelig reskript af 1636 en egen Toldbod. Nu hører dette Sted tilligemed Hølen under Mosse Tolddistrict, og havde ved Folketællingen af 1815 at Antal af 269 Beboere, hvoraf 4

vare Trælasthandlere, 4 Høkere, og de øvrige Skippere, Søefolk, Vertshuusholdere og Daglønnere, som alle leve af den i Forhold til Stedets Størrelse meget betydelige Handel med Hollænderne, hvilke, som før er meldt, i Aarhundreder havde været vante til at søge denne Havn. I Henseende til dette Steds og Høvlens Handels-Rettighed gjelde de samme Bestemmelser som for Drøbak ere anførte, og de Handlende ere Borgere til Christiania. Beboerne i Soon sogne til Soner Kirke og høre under Landets Jurisdiction og Vestbye Thinglaug. Af offentlige Indretninger er her kun en Almueskole, der har en egen Bygning, men ingen staaende Capital, og en Lærer, der foruden frit Huus nyder 60 Spd. i aarlig Løn. Af Embedsmænd er her en Overtoldbetjent ansat. Soons Handel er aldeles af samme Beskaffenhed som Drøbaks, og den Last, som fra begge Steder udføres, af samme Dimensioner. De Sauge, som skjære til Ladestedets Udførsel, ere foruden de 9 Høvlens Sauge, der er ere ansatte til en Skjørsel af 76 Tylter Tømmer, nogle andre deels i Vestbye og Aas, deels i Haabel og Vaaler Præstegjelde beliggende mindre betydelige Sauge, hvis Producter for det Meste udskibes over Soon. Men det er kun en ringe Deel Bord og Planker, der herfra komme i Handelen. Vigtigere er Udførselen af hollandsk Last, som nedføres fra de nærmest tilgrænsende Egne af Vestbye, Aas, Haabel og Vaaler Præstegjelde. Trælast-Udførselen har herfra været:

Aaret 1816:			
Til England i norske Skibe		1 L.	107 ½ T.L.
til Holland i norske Sk.	26 L. 3007 ½ T.L.		
	i hollandske 36 1388		
	-----		62 L. 4395 ½ T.L.
til Danmark i norske Skibe	4 L. 35 ½ T.L.		
	i svenske 11 147		
	-----	15	182 ½
til Sverige i svensk Baad		1	11

	Tilsam.	79 L.	4696 ½ T.L.
Aar 1817:			
Til England i norske Skibe		2 L.	108 T.L.
til Holland i norske Sk.	18 L. 2316 T.L.		
	i hollandske 24 1012		
	-----	42 L.	3328
til Frankrige i norske Skibe		1	95 ½
til Danmark i norske Sk.	2 L. 10 ½ T.L.		
	i svenske 14 170 ½		
	-----	16	181
til Stralsund i svenske Skibe		2	25 ½
til Livorno i norske Skibe		1	68 ½

	Tilsam.	64 L.	3806 ½ T.L.
Aar 1818:			
Til Holland i norske Skibe	4 L. 374 T.L.		
	i hollandske 33 1333		
	-----	37	1707 T.L.
til Danmark i norske Sk.	2 26 ½		
	i danske 1 12 ½		
	i svenske 20 221 ½		

	23	260 ½
Tilsam.	60 L. 1967 ½ T.L.	

Paa Stedet er hjemmehørende et Skib paa 21 Commerce-Læsters Drægtighed.

Havnen er meget god, hvor der er fra 8 til 12 Favne dybt, Leerbund; og denne Havnens Beskaffenhed har rimeligviis foraarsaget fra Begynnelsen af at Hollænderne have søgt hid. Den ligger lige for Bævøen og Indløbet til Mossesund, og tjener derfor tillige til Stoppehavn for de Skibe, der gaae fra og til Moss. Angaaende Havnevæsenet haves høieste Resolution af 3die Novbr. 1815.

Det Soons Ladested paalagte Bidrag til den tvungne Bank var 1225 Sølvspecier. Kjøbstæds-Skatten udgjorde i Skatteaarene 1815 – 1818 450 Spd. og i 1818 – 1821 309 Spd. aarligen.

Son i 1897

I ”Norges Land og Folk – Topografisk-historisk-statistisk Beskrivelse, Akershus Amt”, utgitt i 1897, står følgende om Son:

Son

(Navnet forekommer ikke i middelalderen. Vistnok af samme stamme som *Sánir*, hvoraf *Sána sókn.*)

Son ligger ved en bugt af Kristianiafjorden, Saanerbugten, 8 km. syd for Hvitstein. Stedet har trange og bakkede gader uden fortouge og, fraseet en ganske kort strækning, heller ikke brolægning. Gaderne bugter sig høist uregelmæssig frem. Belysningen besørgeres af 4 à 5 oljelygter. Der er intet særskilt politi i ladestedet. Der findes et par sprøiter, men intet brandkorps. Derimod har stedet vandverk. Drikkevand faaes dog for det meste fra et par kilder i nærheden af ladestedet.

Stedet er næsten udelukkende bebygget med en- og toetages træhuse. Et par stenhuse findes dog, blant disse et, der over den ene gadedør bærer aastallet 1761 og over den anden et vaaben, der skal være den første eier Meyers familievaaben. Denne Meyer blev ifølge traditionen gift med en datter af en rig kaperkaptein. Huset er bygget af hollandsk sten. I dette aarhundrede kom bygningen fra Meyerfamiliens over i konsul Lars Jørgensen Huitfeldts eie. Den blev i 1877 solgt til den nuværende eier.

Der findes et badehus paa stedet, og her bor i regelen en del sommergjester. Ved boringer i sandet i nærheden af havnen fandt man for 40 år siden et vand, der i sin sammensætning mindede om svovlvandet i Sandefjord.

Son hører i geistlig henseende til Vestby prestegjæld. Byfogden i Drøbak er magistrat i Son. Indbyggertallet er 774.

Folkemængdens bevægelse. Indbyggertallet udgjorde:

I 1801	379 indb.
I 1815	269 ”
I 1825	417 ”
I 1845	396 ”
I 1865	677 ”
I 1875	744 ”

Levevei. Af ladestedets mandlige befolkning er 3 sysselsat med jordbrug og fædrift, 48 med fabrikindustri, 2 med smaaindustri, 23 med haandverksdrift og 14 med handel og pengeomsætning. Af de sidste er 4 selvstændige kjøbmænd og 1 agent. Det er 17 fiskere og 83 sjøfolk paa stedet. Af de sidste er 12 skippere. Af rentenister, kapitalister og godseiere er der ingen, og af fattiglemmer m. v. 2.

Af kvinderne er 2 sysselsat med fabrikindustri, 16 med smaaindustri, 3 med haandverksdrift og 9 med handel og pengeomsætning. Af disse sidste driver 2 selvstændig handel. Af rentenister, kapitalister og godseiere er 3 og af fattiglemmer m. v. 9.

Dissentere. Der findes 57 dissenterer paa stedet. Af disse er 38 methodister, 3 baptister og 16 bekjender sig ikke til noget trossamfund.

Formuen udgjorde i 1892 227 500 kr. Eller 294 kr. Pr. individ og indtægten 138 720 kr. Pr. individ. Son er den kommune inden amtet, hvor de komunale skatter er forholdsvis størst. De udgjør 23 pct. i forhold til den skatbare indtægt.

Af fattigunderstøttede var der i 1892 25.

Fabrikdrift m. v. I Son er der én dampsag med 10 arbejdere, anlagt i 1863, i drift 12 uger af aaret, og et skibsværft med 40 arbejdere, anlagt i 1865. Der findes desuden et meieri i ladestedet, paabegynt i 1878.

Skibsfart. Der findes i ladestedet 23 seilskibe paa 5115 tons drægtighed og med en besætning af 150 mand.

Son omtales allerede i det 16de aarhundrede, da det blev besøgt af hollænderne, som her afhentede trælaster. Paa hollandske sjøkarer fra hin tid kaldes ogsaa Kristianiafjorden Zoon-Water. Allerede i 1604 forekommer Son som eget toldsted. Det havde i lang tid meget større toldindtrader end Moss. I 1673 til 1680 var indtraderne næsten dobbelt saa store i Son som i Moss. I 1673 indkom til Son 39 fartøier, hvoriblandt 22 hollandske. Det var udelukkende trælaster, der udskippedes fra stedet, og i 1731 var plankeudførslen herfra 3 gange saa store som fra Moss. Det var dog paa denne tid væsentlig handlende fra Hølen, der drev trælasterudskibning fra Son. I Son boede der i 1763 kun 3 handelsborgere, medens der i Hølen boede 5. Mod slutningen af aarhundredet forandredes dog forholdet, saa Son blev det betydeligste af de to ladesteder.

I 1804-6 udskibedes der gennemsnitlig 4235 læster trælaster fra Son. I 1816 udskibedes der 4697 læster trælaster i 79 ladninger og i 1817 3806 læster i 64 ladninger fra Son. Næsten al trælasteren gik til Holland og udførtes væsentlig i hollandske skibe. I 1818 var der 33 hollandske skibe, som indtog ladning i Son. I 1820 hørte der kun ét skib hjem i Son. Noget senere – i 1829 – boede der 6 kjøbmænd, 5 gjestgivere og 3 skippere paa stedet. Trælasterhandelen holdt sig længe paa omtrent samme standpunkt eller tiltog snarere. I 1837 udskibedes der saaledes 4719 læster i 87 ladninger og i 1838 4314 i 98 do. I de samme aar udførtes der fra Moss gennemsnitlig 3120 læster i 70 ladninger. Udskibningen gik fremdeles væsentlig til Nederlandene. Der hørte den gang 4 skibe hjemme i Son. Der fandtes i første halvdel af aarhundredet en tobaksfabrik paa stedet. Driften af tobaksfabriken var allerede ophørt i firtiaarene.

Son i 1947

I Moss Arbeiderblad for 16. august 1947 står følgende artikkel om Son, ført i pennen av journalist P.E.:

Son, - Oslofjordens populære badeby -

vil utvide grensene for å gi plass for en omfattende småindustri.

Mangelen på gode tomter hemmer nå utviklingen for byen.

Ferietiden begynner nå å ebbe ut. Alle som hittil har hatt ferie berømmer det gode været, og vi tror at ikke en eneste feriegjest har noe å beklage seg over i så måte. Nei, en slik varm og tørr sommer må man lete lenge etter for å finne maken til på våre breddegrader.

Utfarten fra byene har i sommer vært usedvanlig stor og tilsiget til tettstedene langs Oslofjorden betegnes som rekordmessig. At det siste er viktig vet alle som enten med motorbåt har besøkt stedene her omkring, eller tatt bil eller buss til bestemmelsesstedene.

Son er meget populær

Ved flere anledninger er den lille hvite byen Son blitt betegnet som Oslofjordens perle. Byen er ikke stor, idet den bare har 560 innbyggere, men her som flere andre steder er byens grenser sprengt, så en rekke av byens sønner og døtre har måttet flytte utenfor grensen. Byggebeltet rundt bygrensen er meget godt utnyttet, og de 400 menneskene som bor der, betrakter seg som gode Sonspatrioter. Stort sett regner man derfor med at 1000 mennesker enten hører hjemme i Son eller sogner til byen.

Sons historie er gammel. Byen har jo hatt navn som Sogn, Soon og nå Son med en o. Ennå er det mange som skriver navnet med to o-er, men det er ikke riktig. Både formannskapet og alle kommunale etater bruker nå navnet med en o, og det bør også alle andre gjøre.

I gamle dager foregikk det en ganske stor utskipning av trelast fra Son, og en rekke navngjetne seilskuter hørte hjemme der. Det var en ganske skarp konkurranse mellom Moss og Son på denne tid, konkurranser som tildels havnet i retten. Men de gode borgere av Son lot seg ikke skremme og drev en omfattende handel i mange år. Nå er utskipningen en saga blott, dessverre får en si; ingen må dog tro at dette har tatt humøret fra innbyggerne. Nei, virksomheten er omlagt og utkomme er fortsatt meget godt.

Ut gjennom tidene har Son vært en meget populær badeby. Det er særlig folk fra Oslo som har lagt sin elsk på byen. Tar man seg en runde i byen nå om dagene, treffer man Oslofolk nær sagt overalt. En rekke av innbyggerne leier bort sine leiligheter eller enkelte værelser til sommerturistene og tjener ekstra ved det, men det er også mange som har bygd seg bungalover, mindre hytter o.l. enten i byen eller i dens umiddelbare nærhet. I sommer regner man med at byen har huset 1500 feriegjester. Det er ikke lite, og det bemerkelsesverdige er at disse ikke bare har oppholdt seg i byen noen dager eller uker. Nei, de har faktisk bodd der hele sommeren, fra skoleferiene begynte.

Som følge av dette store innslaget av feiegjester får Son et kosmopolitisk preg. Det er stor trafikk i de små gater, og forretningsstanden har en virkelig høykonjunktur.

Ett av de faste møtestedene for de ferierende er «Klubben» hvor det er dans onsdag, lørdag og søndag. «Klubben» ser ikke så moderne ut, men det er koselig og morsomt å avlegge den et besøk, og jeg fikk det inntrykket at folk likte seg meget godt der. Ellers er det jo flere steder hvor man kan få kjøpt mat og drikke.

Et moderne badehotell

Son har alle betingelser for å bli en bade- og turistby av de sjeldne. Den har en meget tiltalende beliggenhet med et fritt og vakkert utsyn. Badestranda er vel en av de beste i fjorden, og forholdene ellers er så gode at alt ligger til rette for ekspansjon. Det byen trenger er ett eller to moderne badehoteller.

Jeg er sikker på at byen både indirekte og direkte vil tjene atskillig penger ved å få nye hoteller som utelukkende baserte sin virksomhet på trafikk i sommertiden. At det er behov for slike hoteller, er alle enige om, og når materialsituasjonen blir bedre om noen år, skulle jeg tro at de interesserte vil gå til et anlegg av moderne hotell hvor folk kunne ta inn for en billig penge.

Byen sett fra sjøsiden

Når man kommer til Son med båt, ser byen meget koselig ut. Husene ligger oppetter fjellsiden og de fleste er hvitmalte. Man kan derfor godt kalle Son for «Den hvite by». Når man ser Son fra sjøsiden, får man ikke noe inntrykk av at det er en velregulert by, men det gjør den heller ikke krav på å være.

Ved dampskipskaia lå der flere fiskeskøyter, og vi «klorte» oss fast til en av disse. Kaia er ikke stor, og den ser ikke velstelt ut heller. Årsaka er vel at skipstrafikken har avtatt svært. Nå er det bilenes tidsalder, og togforbindelsen fra Sonsveien er jo så god at man savner ikke de mange skipsanløp som var i gamle dager.

Småbåter er det svært mange av i Son. Jeg så faktisk båter hvor jeg vendte blikket, men det er synd å si at byen har noen tidsmessig båthavn. Den nåværende er alt annet enn god, og da jeg nevnte dette for ordfører Reidar Jacobsen, svarte han at småbåthavna måtte moderniseres. Det ville bli et stort arbeid som ville legge beslag på atskillig tusener kroner. Imidlertid var det absolutt nødvendig at noe ble gjort, og ordføreren skulle gå inn for å få saka løst på en tilfredsstillende måte.

Mangel på gode tomteplasser

Det som hemmer utviklingen i Son mest, er mangelen på gode tomteplasser. De kommunale myndigheter har lenge vært oppmerksom på dette, og man har arbeidet en tid for å få utskilt en del av omlandet fra Vestby kommune. Saken har vært drøftet inngående, og nå ligger dokumentene i departementet. Sett fra Son's synspunkt er det krav som foreligger rimelig, men i Vestby, som er den annen part i denne sak, er man ikke videre stemt for å avgi noe. Det har vært en del diskusjon i avisene om denne sak, uten at man er kommet fram til noe definitivt.

Forholdet skal ha bedret seg en del, etter hva jeg hørte. For noen dager siden hadde nemlig formannskapene i begge kommuner et fellesmøte i Son hvor man drøftet de forskjellige alternativer, og det er all grunn til å tro at Vestby formannskap nå stiller seg meget velvillig. Ingen av kommunene har noen interesse av å strides om dette spørsmål, men på den annen side plikter man jo å ivareta sine interesser så langt som mulig. Jeg tror derfor at det vil bli en ordning slik at Son får utvidet sine grenser. Hvorvidt Son får det område som man har antydnet, blir vel en annen sak.

Industriell ekspansjon

Det er naturligvis vel og bra at Son er en populær bade- og turistby. Innbyggerne setter stor pris på sine mange gjester og ønsker dem velkommen igjen. En annen ting er om byen utelukkende kan bygge på denne trafikk. Med sin gode beliggenhet kan det ikke være tvil om at Son også kan bli en livlig småindustriby. Siden krigen sluttet er det mange bedriftseiere som gjerne ville ha flyttet sine fabrikker til Son, men på grunn av tomtemangelen har man

måttet avslå alle andragender. De kommunale myndigheter liker naturligvis ikke dette. Det er unge initiativrike karer som vil gjøre sitt til at byen kan bli mer livskraftig enn den er idag. Dette kan kun skje ved at man får småindustrien videre utbredt. Utvidelsen av grensene er derfor et viktig ledd i dette arbeid.

Så snart man får grensespørsmålet løst, vil arbeidet med nyetablering av småindustrien bli tatt opp med en gang. Hva dette vil ha å si for byen som sådan er alle sikkert klar over. Byen har en mengde oppgaver som skal løses, men skal man greie dette, må skatteinntektene øke, og det kan kun skje ved at nye bedrifter blir bygd opp.

Son har alle betingelser for å bli noe mer enn hva den er idag, og jeg tror at de nærmeste år vil bli nyskapingår for denne hvite byen som oversvømmes i sommermånedene av begeistrede beundrere.

Se også: *Sommer i Son 1922* / *Son i 1954 - årsoversikt* / *Son i 2004* / og bind 1: *Badegjester* / *Julibrev fra Son* / *Kommunesammenslutning* / *Sommer i Son*.

Son i 1951 – Aschehougs Konversasjonsleksikon

Aschehougs konversasjonsleksikon som kom ut i årene ----, hadde følgende artikkel om Son:

Son, ladested ved Oslofjordens østre bredd, mellom Hvitsten og Moss, Akershus fylke; 549 innbyggere (1946) (749 innbyggere i 1900, 604 innbyggere i 1910, 586 innbyggere i 1920). Son ligger ved Hølselvas utløp i Oslofjorden i en liten bukt, malerisk oppetter en bratt fjellside. Frodig vegetasjon. Uregelmessige og trange gater. Trebebyggelse. Eiendomsskattetakst 1948/49 kr. 1 631 000. Antatt formue 1947/48 kr. 2 091 844, antatt inntekt kr. 860 136. Innbyggerne består vesentlig av fiskere og sjøfolk. Son er et yndet sommeroppholdssted, men fører for øvrig en hensyknende tilværelse. Hovedvei til Hølen og Såner stasjon på Østfoldbanen. Meieri, hermetikkfabrikk, mekanisk verksted. Kjemisk fabrikk, trevare- og karosserifabrikk, Soon sparebank, opprettet 1919, forvaltningskapital 1949 kr. 969 000. Bilrute til Ås og Moss.

Son i 1954 - årsoversikt

Østlandets Blad for mandag 27. desember 1954 har følgende notis om Son:

Soon kommune har løst store oppgaver i de siste årene.

Men den økonomiske stilling er likevel god. På årets siste møte i Soon bystyre som ble avholdt lille julaften, ga ordfører Henry Gulliksen en oversikt over oppgaver som er løst i Soon i det forløpne år. Han nevnte arbeidet som er gjort i de forskjellige etater: Veivesenet; som kjent er den nye innkjørselsvei forbi Saastads eiendom gjort ferdig i 1954, og ble behørig åpnet den 8. desember. det gjenstår fremdeles en del mindre arbeider ved veien, men disse vil bli utført i kommende år. Vannverket; fra bedehuset til bygrensen ved Fjeldstadgården 4 toms vannledning samt kloakkledning. Grunnen her besto utelukkende av fjell, slik at hver meter av grøften måtte sprenges. Den nye pumpestasjonen ved Kålåstjernet ble tatt i bruk i januar, og vannforsyningen har som følge derav vært stabil. Brannvesenets virksomhet i 1954 har heldigvis vært innskrenket til en alarm, og denne var falsk, og oppsto som følge av kraftig tordenvær med lynnedslag som forårsaket alarmen.

Se også: *Gater og veier* / *Sommer i Son 1922* / *Son i 1947* / *Son i 1958* / *Son i 2004* / og bind 1: *Badegjester* / *Julibrev fra Son* / *Kommunesammenslutning* / *Sommer i Son* / *Son kommune 1837 - 1964*.

Son i 1958

Østlandets Blad hadde 20. mars gått litt tilbake i tiden og gjenga 2 artikler fra 1958 om Son -

eller Soon - henholdsvis 20. januar 23. juli:

Når bynavnet Soon (med to o'er) lyder, får vel de fleste en følelse av sol og sommer med salt sjøsprøyt inn over seg. Og rart er heller ikke det, for Soon eksisterer i mange menneskers bevissthet bare som den blide badebyen nede i Søndre Follo. Det ville for disse være som å komme bokstavelig talt til et klima- og folkeskifte hvis de gjorde turen til Soon midtvinters, skrev Østlandets Blad 20. januar 1958. Ja, for så stor er forandringen fra det yrende sommerlivet til det stille, men likevel pulserende vinterlivet at en kunne fristes til å tro at en var kommet til et fremmed sted - hvis det ikke hadde vært for de samme trange gatene, de samme husene og de samme fastboende menneskene.

En januardag var det ikke sommerens hete pulsslag som skapte livet nede i Soon, nei, men den trofaste rutinen til disse vel halvt tusen fastboende menneskene der. Østlandets Blad hadde avlagt byens kommunekontor et besøk nå da alt var så stille i badebyen. Men det var ikke tilfelle på kommunekontoret der kontorsjef Erling Wittusen og kontorassistent Asmund Haugtun strevde med siste års regnskaper og oversikter. Det var ikke lite de to skulle styre med i en bykommune, selv om den var Norges minste og koseligste by, og når en så fikk referert at alt som hørte trygdekassen til, også ble tatt hånd om av disse to, forstod en at i hvert fall kommunekontoret ikke sov noen Tornerosesøvn mellom hver sommer.

Avisen hadde selv invitert seg til et forsinket nyttårsintervju med Soons ordfører, Birger Baltzersen, som meget hyggelig tok imot.

«Hva er De mest glad for av det som ble utført i kommunen i 1957?» «Det må være at vi er ferdige med den siste stikkledningen i Syd-Soon. Og nå er det faktisk mulig for alle i Soon å få lagt inn vann. Det eneste restarbeidet som står igjen etter leggingen av ledningen, er påfylling av veiene som vi har brutt opp. Det er gjort et provisorisk arbeid nå, men når telen er gått av jorden, blir også veiene gjort ordentlig i stand.

Av andre store saker som vi har tatt stilling til i året som gikk, må nok nevnes vårt vedtak om å bli med i den interkommunale drift av Moss Høyere Allmennskole. Dette blir sikkert en sak som kommer til å belaste kommunens økonomi følbart. Men er det ikke så at vi skal satse på ungdommen?» sa Baltzersen lunt.

«Det er jo så at Soon går for å være en typisk ferieby. Er det gjort noe for at de tilreisende skal få det bedre?» «Ja, en må vel si at vi har gjort vårt når vi i fjor ble med i andelskjøpet av Bileholmen ute i Oslofjorden.»

«Og hva er gjort for folk i vinterbyen?» «Har De ikke sett at vi har fått nytt gatelys? Ja, vi måtte bygge ut dette nå for å lyse litt opp for byens egne innbyggere i denne mørketiden.»

«Men over til noe viktigere. Har Soon planer om å få bygd ut mer industri?» «Det har vi! Jeg kan fortelle at vi allerede har solgt en tomt på vel et mål til et firma som skal bygge et verksted vesentlig for reparasjon av traktormotorer. Og vi har ennå en del ledige tomter nede ved småbåthavnen som skal bebygges med industri. Skriv at vi vil være meget imøtekommende overfor dem som er interesserte i å komme og bygge her!»

«Men tomter til boligbygging finnes vel ikke lenger?» «Nei, vi har fått bygd ut det som er.»

«Hva med skolen i Soon - er det plass nok her?» «Ja, det er det. Derimot er det litt av et problem når det gjelder lærerbolig. Enten må vi kjøpe et hus og sette det i stand, eller så må vi bygge et nytt hus på selve skoletomten.»

«Andre planer for byen som dere vil sette i gang?» «Ja, det gjelder veiene. Vi ønsker å få asfaltert disse så snart som mulig. Dessuten vil det bli bygd en ny vei tvers gjennom Soon for å avlaste byens sentrum.»

Østlandets Blad takket ordføreren for god orientering om det som skjedde og skulle skje i Soon. Og så fikk avisen til slutt lyst til å spørre om enda en ting som mange sikkert hadde lurt på.

«Hvor mange hytter er det egentlig i Soon siden det kommer så mange sommergjester hit?» «Det er ikke mange. Jeg tror det er bare fire innenfor Soons grenser som kan betegnes som hytter. Men det er jo en hærs-kare i omegnen, og det forteller vel det meste om hvorfor det er så mange sommergjester her. Men det kommer jo også mange tilreisende hit som i sommertiden bor hos slektninger eller kjente i byen. Jeg antar at det midtsommers er 3-4000 mennesker som har sin daglige ferd i byens gater.»

Det var det ikke mange som hadde denne januardagen. De fleste av de halvt tusen fastboende kvier seg nok for å gå ut i vinterkulden. Det ble med de daglige ærendene som måtte gjøres, en liten tur til kjente eller en reise over fylkesgrensen til nabobyen Moss i Østfold fylke.

Men om fem måneder ville ikke Soon lenger være noen vinterby med en slik stille rytme, men ha skiftet denne med travelhet og smil, et smil som nå var dekket med et tykt lag av kald januar-snø.

Sommer og sol i sjarmerende Soon

Stadig flere byfolk drar på ferie til Oslofjordens perle. Her skjer stadig noe nytt: en lærer å svømme, en annen maler inn stemninger, og de mange bare ferierer, skrev Østlandets Blad 23. juli samme år.

Sommeren er over oss. Alle lever intense dager. Det er om å gjøre å få med seg alt av denne korte, gode årstiden. Det er på særlige steder en merker dette livet, og det er på de typiske bade- og feriestedene. Soon er gjennom nage år blitt merket av denne travle sommerrytmen. Det er som byen våkner av en Tornerosesøvn ved pinsetider til et hektisk liv fylt av sol, lys og vennlighet.

Bare det å komme til Soon må virke på en som å komme til et vennlig sted der naturen har ødslet med sine rike gaver. Her er små koselige knauser, her er sjøen som vennlig slår mot en blid strandlinje, her er elven som idyllisk minner om gamle dager da tømmeret ble fraktet ned til fjorden. Og menneskene selv har her vært i pakt med Skaperen, for intet som menneskehender har skapt, er likt. Her er ingen blokkbebyggelse, ingen nøyaktig regulering - alt virker så improvisert, ja så ekte naturlig. Det er en fra selve Soon som har karakterisert bebyggelsen som en samling hus som er sluppet ut fra en fallskjerm, og som så har grodd fast der de havnet. Jo, Soon er det ideelle feriested! Hvorfor? Ja, spør dem som hver sommer vender tilbake hit. De vil svare at badebyen har sjarm!

I de smale gatene vrimler det av folk i formiddagstimene. I forretningene er det en rivende omsetning. Det nye posthuset har en stadig strøm av mennesker inn og ut av døren. Og all den ledige plassen som hvert hus kan by på, er opptatt av ferierende som i lang tid i forveien har tinget husvære. På badestranden yrer det av voksne og barn, hvite nykomlinger og brune mennesker som allerede kan si at noe av sommerens goder er oppnådd. I Soonskilen, fra Småbåthavna ut i Oslofjorden tøffer det så å si hele døgnet fra de hundre av småbåtene, og overalt lyder terne- og måkeskrikene.

Jo, det er sommer i Soon. Og når været er preget av sol og blå himmel som da vi var der, da er det bare smil! Da ånder Soon på en egen måte.

Se også: *Gater og veier / Sommer i Son 1922 / Son i 1947 / Son i 1954 - årsoversikt / Son i 2004* / og bind 1: *Badegjester / Julibrev fra Son / Kommunesammenslutning / Sommer i Son / Son kommune 1837 - 1964*.

Son i 2004

Aftenposten v/journalist Tove Diesen hadde 5. august 2004 en artikkel om sommerstedene langs Oslofjorden, kalt «Perler på en snor langs kysten». Under avsnittet «Bryggesleng i Son» står følgende:

Drøbak er for en storby å regne sammenlignet med Son. Også her rusler vi langs bryggekannten, bortsett fra at tilgjengeligheten er idiotisk stengt omkring fiskehandelen. Her må man inn i hovedgaten og gå rundt. Går det an da, å stenge brygga for slentring midt i et bryggemiljø?

Ved Kystkultursentret har rundt 15 trebåter av alle slag og størrelser fått plass ved en museumsbrygge. Skøyter, snekker og kryssere har sine plaketter på bryggekannten, slik at man kan lese og lære om de gamle båtene. «Cleopatra» stikker seg ut; hun er en lekker og smekker Furuholmen motorkrysser, og om bord finner vi Sigurd Kolderup på sin daglige sjekkrunde. «Cleopatra» har gjort ham lidenskapelig trebåtfrelst, og Son har det rette miljøet. Kolderup ferierte hos bestefar som barn, og nå er han helårs soning på fjerde året.

- Museumshavnen har slått an, folk glaner og glør og leser og spør. Med trebåt møter man forøvrig hjelpsomme og interesserte mennesker overalt - på en helt annen måte enn når du kommer med plastbåt, sier Kolderup.

Langs den livlige og smale hovedgaten ligger spisestedene side om side i alderdommelige bygninger med sjel. Son Kro, La Riviera, Kafé Oliven. Og fra Thornegården dufter det herlig fra bakeriutsalget med kaféen som åpner allerede kl. 8 om morgenen. Galleriene mangler heller ikke. Galleri Bakgård'n og Galleri Soon satser på bredt utvalg og mye keramikk, ikke minst fra lokale keramikere.

Forøvrig inviteres til byvandring hver lørdag, og stadig skjer det noe nytt. Vi nevner i fleng både Damer i drift i Olivenlunden og Soons of Jam fra stedets oppslagstavle før vi drar videre mot Hvitsten.

Se også: *Sommer i Son 1922 / Son i 1947* / og bind 1: *Badegjester / Julibrev fra Son / Kommunesammenslutning / Sommer i Son*.

Son Leksikon

Leksikonet ble utgitt av Vestby Historielag i desember 2002, etter 4 -5 års arbeid. Opplag: 3000, hvorav ca. 2200 var innbundet i første omgang. Budsjett: kr. 600 000. Utsalgspris: kr. 400. Sommeren 2004 var ca 1600 bøker solgt. Salgssteder: Son Kystkultursenter, Son Kiosk & Spill, Soon Sparebank/Sparebank 1 Soon, Sparebank 1 Vestby, Vestby Bok og Papir, og etter hvert i Hølen, Soon Galleri, «Krim og Krams» og Handelskammeret.

Son-minner

En rekke eldre mennesker i Son er fra ca 1980 blitt intervjuet på lydbånd om sin oppvekst og sitt liv i Son. Her følger noen av intervjuene:

Alfred Gudmundsen
 Hans Jacob Hansen
 Caroline Olsen
 '*****'

Son skole - innvielse

Skoleveien 4. Gnr 160, bnr 118. Skolen ble innviet 14. februar 1932. Det ble utarbeidet et høytidelig program, som også innbefattet mottagelsen av Foged Nærups gave: skole- og folkebadet som var innredet i skolens kjelleretasje.

Programmet omfattet følgende:

Samlingstid i den nye skole kl. 14.
Musikk av Son salongorkester.
Ordføreren ønsker velkommen.
Byggekomiteens nestformannen overleverer skolen.
Ordføreren mottar skolen.
Skolestyrets formann overtar skolen fra ordføreren og holder innvielsestalen.
Skoledirektøren foretar åpningen.
Skolebestyreren taler.
Foged Nærup overleverer badet.
Sang med musikkakkompagnement.
Omvisning og beskuelse av skolen og badet.
Middag i fru Strøms Hotell kl. 17.30.

Kapellan Lars Kjørsvik hadde for anledningen skrevet en sang, på hele 10 vers.

Se også bind 1: *Son skole*.

Son Torg

Oppgradering vedtatt i 2003 for 5,8 millioner kroner. Arkitektkontoret Snøhetta. Gjennomføringen ble høsten 2004 vedtatt utsatt på ubestemt tid på grunn av en problematisk kommunal økonomi.

Sooningprisen

Sooningprisen ble opprettet av Soon og Omegns Vel og er blitt utdelt siden 1976, til personer, foreninger og andre som har gjort en innsats for Son og Sons befolkning. Prisen består av en skulptur, utformet av Ruben Nordahl, støpt av Bruno Stang, samt et diplom, de senere år utformet av Helge Fossnæs og innrammet av Rammemakeriet v/Owe Bjune Baann..

Følgende har mottatt prisen fram til og med 2009:

1978: Odd Birkeland
 1979: Kari og Sigurd Stene
 1980: Soon Sparebank
 1983: Ivar Gudmundsen
 1984: Johan Johansen («Johan på brygga»)
 1986: Guri Haveråen og Erik Grønhaug
 1988: Soon Theaterlag
 1992: Soon Idrettsforening
 1993: Ada Eckhoff
 1994: Son Poesidager
 1995: Soon Seilforening
 1996: Gerd Wennerhag

1997: Alex og Bjørg Johannessen
 1999: Vidar Vanberg
 2000: Kari-Anne Slettjord
 2001: Shaker Sabetzadeh
 2002: Bengt og Elin Knoll
 2003: Alf Knudsen
 2004: Astri Schie
 2005: Marianne og Knut Helle
 2006: Eva Stubberud, Tove Mangård og Bjørg Paulsen
 2007: Inger Brich Hammer
 2008: Son Slalomklubb
 2009: Edith Blix Brevik
 2010: Son Blandede Kor

Se også under de enkelte oppslagsord i dette bind og bind I, samt: *Knoll, Bengt og Elin (som ikke fikk prisen i 1994) | Son Kro | Soon og Omegns Vel.*

Soon og Omegns Vel

Ivar Gudmundsen ble valgt til leder av vellet i 2005 etter Aud Myrøld Baann. Han ble gjenvalgt i 2006, 2007 og 2008.

Soon og Omegns Vel 75 år

Soon og Omegns Vel feiret sitt 75 års-jubileum i 2004. Jubileet ble feiret 26. og 27. juni i Birkelandgården. Ivar Gudmundsen holdt følgende beretning om vellets 75-årige historie:

Den 19. mars 1929 satte «soningene» seg fore å danne en velforening. Stiftelsesmøtet ble holdt på ungdomslokalet «Solheim» på Kolås. Det ble nedsatt en komité som skulle arbeide videre med saken. I komiteen satt kjøpmann Johannes Hansen, gårdbruker Karl Garder, gårdbruker Hans Chr. Brevig og hotelleier Arthur Isaksen.

Foreningen stiftes 9. april 1929

Den 9. april ble det holdt konstituerende generalforsamling på bedehuset i Son, og 9. april regnes som foreningens stiftelsesdato. Foreningen måtte nødvendigvis omfatte Son og omegn, da Son kommune som kjent bare utgjorde 0,2 kvadratkilometer, dvs. med en lengde på ca 1000 meter fra Pjåken til utløpet av Hølsenselva, og med en bredde som varierte fra 100 til 300 meter. Vestby kommune omsluttet Son på 3 kanter. Omegnen var den del av Vestby kommune som rent funksjonelt og geografisk ble oppfattet som en del av tettstedet Son.

Vellets grenser

Son og omegn ble i 1929 definert slik: Bekken fra Brevikbukta i nordlig retning til Solhøy, Husjordløkka, Strømbråten og Verket. Den årlige kontingent ble satt til 3 kroner. Det første styret hadde den legendariske kapellan Lars Kjørsvik som formann. Med seg i styret hadde han Johannes Hansen som nestformann, Arthur Isaksen ble kasserer, Karl Garder ble sekretær og Hans Christian Brevig styremedlem. Varamenn eller suppleanter som de den gang ble kalt, ble e-verkbestyre Ole Ingjald Heie, skomaker Johan Solvang og dampskipsekspeditør Carl Hartvig Johansen. Styret var altså en ren mannsforsamling.

Lars Kjørsvik skriver i 1929 følgende om vellets tilblivelse:

«Foreningens dannelse blev av mange hilst med begeistret bifald, men mange hadde ingen tro paa at en saadan forening kunde gjøre noget eller hadde nogen opgave i Soon og omegn. Andre saa i den kun en unødig konkurranse. Det var nødvendig for os som hadde troen paa en saadan forenings berettigelse i gjerning at overbevise vore motstandere om deres

feiltagelse. Vi har vel ikke i sommer kunnet utrette hvad vi gjerne vilde. Det hele beror jo - for det meste ialfald - paa hvor meget penger man kan faa samlet ind. Men jeg forstaar det slik at det vi har faat gjort er blit mottat av befolkningen med tilfredshet. Befolkningens velvilje og tillid spaar godt for foreningens fremtid.»

Vellets oppgaver i 1929

Styrets første beslutning var å arrangere en basar for å skaffe inntekter. Soon og Omegns Vels basar ble forøvrig en årlig sommerbegivenhet fram til 1962. Det ble allerede i 1929 innkjøpt 10 benker og avfallskurver til Son, og det ble satt opp to springbrett på badestranda. Det ble sørget for litt bedre gatelys her og der, og en komité fikk i oppdrag å arbeide for bibliotek. Det ble foretatt forskjønnelse i form av beplantninger, og det ble besluttet å utgi et julehefte - «Jul ved Fjorden». Som avslutning på stiftelsesåret 1929 holdt 140 damer og herrer fest på Klubben, «og i den ekspansive ånd ble det bestemt å nedsette en komité som skulle arbeide for å utvide Sons grenser» som det står i vellets 50-årsberetning.

Mange arbeidsoppgaver i 1930-årene

I 1930 ble Kjørsvik gjenvalgt som formann. Det ble nedsatt en 17. Mai-komité. Julehefte nr. 2 ble utgitt. Antall betalende medlemmer var da 31, altså ikke spesielt stort. Arthur Isaksen overtok som formann i 1931. Foged Alfred Nærup ble utnevnt til æresmedlem. Det ble holdt St. Hansfest på Gjøva, og vellet protesterte mot planene om et bensin- og oljeanlegg på Sauholmen. Oljeanlegget ble det ikke noe av. Den 3. og siste utgaven av «Jul ved Fjorden» utkom.

Isaksen ble gjenvalgt som formann i 1932. Vellet forestod utleie av leiligheter til badegjester. Isaksen flyttet fra Son høsten 1932, og Johan Solvang overtok som formann. Han ble etterfulgt av Hans Chr. Brevig. 5. november 1933 samlet 180 soninger seg til fest på Klubben i vellets regi. Interessen for velarbeidet tok seg opp i denne tiden, og om ikke Sons grenser ble utvidet, ble i hvert fall vellets grenser romsligere: Son og omegn ble fra 1934 definert slik:

Fra Bjerkebukta i nordøstlig retning til jernbanelinjen ved Sonsveien. Derfra i nordvestlig retning via Liabråten til og med nordre Labo, fjellet over Kolås til Stavnesbekken og Laksa. Dette er kanskje også grenser som noen av dagens soninger kunne tenke seg i tunge stunder, når man ønsker å løsrive seg fra resten av Vestby kommune.

I 1934 satte også vellet i gang kinodrift på Son skole. Gustav Onsum tegnet samme år stupetårn på badestranda, og NSB ble anmodet om å sette opp venteskur på Sonsveien stoppested, et venteskur som beskyttet mange pendlere helt til jernbanen ble lagt om i 1990-årene. Samme året ble det atter en oljestrid, da vellet satte i gang underskriftskampanje mot den påtenkte oljestasjonen på Kugrava. Dette anlegget ble det heller ikke noe av. Videre gjennom 1930-årene fortsatte det med festligheter, og dette er kanskje forklaringen på at festkomiteens formann gjennom flere år - Rolf Rav - i 1936 avløser Hans Christian Brevig som formann. Det blir arrangert bilkortasje 17. mai, kinodriften fortsetter på Son skole, og vellet engasjerer seg i Sons-revyen. Ikke minst: Vellet sørger for å sette ut flåte på badestranda.

Året etter ble det også arrangert revy, man arbeidet fremdeles med biblioteksaken - uten konkret resultat. Resultat ble det imidlertid av vellets samarbeid med Son kommune om å sette opp toalett på badestranda, en nødvendig, men etter hvert illeluktende innretning som i 1970-årene ble avløst av et bedre anlegg. Vellet sørget for å få hengt opp oppslagstavler og forestod parkmessig behandling av plassen utenfor Son hotell.

Krigsavbrudd og ny giv

I 1939 ble Eivind Strand-Jacobsen formann, og vellet fortsatte sin virksomhet inntil det måtte innstille som følge av krigen. 29. oktober 1945 ble det holdt generalforsamling hos Eivind Strand-Jacobsen, og senere samme år ble Harald Olsen valgt til formann.

Noe av det første vellet gjør, er å reparere gjerdet rundt parken ved Son Hotell. Dette kunne kanskje defineres som en krigsskade, da gjerdet ble ødelagt av Johan Fayes hest da den vinteren 1944 løp ut, og vogna tørnet i gjerdet. Faye var leder av Soon Slip & Baatbyggeri like før og under krigen. I protokollen leser vi at det ble holdt medlemsfest på Klubben med kaffe, julekake og boller «uten noen som helst form for rasjonering». Vellet gir bidrag til minnesmerket over de falne.

Fra 1948, med Eivind Strand-Jacobsen atter som formann, var man opptatt av de nære ting, slik som sandstrøing, gatebelysning og snørydding. I 1951 ble Erling Ødegaard formann, og i 1952 overtok J. M. Sverstad, som ble sittende sammenhengende i 10 år. Vellets medlemstall økte fra 170 i 1952 til 210 året etter. Velarbeidet fortsatte, med rydding på badestranda, utsetting av badeplåte og forskjønnelse av Sonsgatene.

Vellet går i dvale, men våkner igjen

Etter hvert begynte interessen for velarbeidet å dale. Ungdommen var ikke interessert, og den forestående sammenslutningen med Vestby kommune, gjorde også interessen ble laber. Soon og Omegns Vel gikk dermed i dvale i 1962.

Først i 1969 våknet Soon og Omegns Vel atter til liv. Interesserte tok initiativet til en ekstraordinær generalforsamling, der nye arbeidsprinsipper ble vedtatt. Foreningen skulle hovedsakelig fungere som en pressgruppe, - husk at dette var like etter 1968 - pressgrupper var «in», men Vestbys politikere likte ikke denne betegnelsen like godt. Vellet skulle bruke lite penger selv, men påpeke de forhold i Son og omegn som burde rettes på. Oppgavene fikk en klar miljøprofil. Thomas Jørgensen ble formann, og med i styret fikk han Øyvind Mørch Smith, Ivar Gudmundsen, Olav Vanberg, Sigurd Stene og Odd Birkeland. I likhet med 40 år tidligere var styret en ren mannforening.

Kontingentforhøyelser - etter 40 år

I 1970 ble det foretatt den første kontingentforhøyelsen på 40 år, fra 3 kroner til det svimlende beløp av 5 kroner i året. Selv med tanke på senere inflasjon, var likevel ikke den nye kontingenten uoverkommelig den gang. Senere fulgte nye kontingentforhøyelser, slik at kontingenten er 100 kroner for enkeltmedlemmer og 150 kroner for familiemedlemskap.

Ny profil - ny formålsparagraf

I samsvar med vellets nye «profil» ble det foretatt en revisjon av lovene i 1970:

Formålsparagrafen i 1929 lød: *Foreningen har til formål å arbeide for saker av felles interesse.* Den samme paragrafen av 1970 lyder: *Vellets formål er å ivareta stedets egenart og miljø og fremme innbyggernes felles interesser.*

Aktivitetene begynte å stige, og vellet engasjerer seg i skiftende planer for Glennetomta, branntomta ved Son torg - dvs. der hermetikkfabrikken tidligere lå, Minneparken som trengte rehabilitering og friarealene. I 1971 arrangerte vellet dessuten diskusjonsmøte om generalplanen for Vestby kommune, og det møtte fram 110 personer, noe som tilsvarte daværende medlemstall. Øyvind Mørch Smith ble i 1970 formann, og vellet støttet protestene mot storflyplass i Ås. Det ble utarbeidet skissemessige verneplaner for friarealene, særlig Grevlingen, og vellet støttet idrettsforeningens arbeid med lysløype der.

Kamp mot atomkraftverk og varmekraftverk

I 1972 ble Thomas Jørgensen igjen formann, og da startet foreningen aksjonen mot atomkraftverk ved Oslofjorden. Atomkraftverk var foreslått på flere alternative steder, blant annet Vardåsen, Erikstadbygda og Emmerstadbukta. Det må poengteres at Soon og Omegns vel etablerte den første organiserte motstand mot atomkraftverk i Norge. Dette motstandsarbeidet gikk over flere år. Vellet har kanskje litt av æren eller skylda for at både atomkraftverk og senere planer om kullfyrt varmekraftverk i Vestby ble avvist.

Engasjement i mange plan- og utbyggingssaker

Olav Vanberg ble formann i 1973, og da var de viktige sakene utbygging av Son småbåthavn, samt utarbeidelsen av et forslag til reguleringsplan for Son. Planen ble overlatt til kommunens generalplanutvalg.

Ivar Gudmundsen ble formann i 1974, og planer for Son Torg stod i fokus. På allmannamøte presenterte vellet sitt forslag som blant annet omfattet nybygg på torgets sørside. Thomas Jørgensen ble atter formann i 1976. Vellet engasjerte seg i perioden sterkt i plan- og utbyggingssaker og stod hovedsakelig for en mer skånsom og miljøvennlig utbygging enn Vestby kommune fremmet i sine planer, blant annet når det gjaldt Store Brevik og OBOS-feltet. Jordvern stod i fokus. Alternative planer og utviklingsmuligheter ble skissert.

Birkelandgården

Ivar Gudmundsen var formann igjen i 1979 - 1983. Foruten gamle og nye plansaker, engasjerte vellet seg i 1979 i bevaring av Birkelandgården, som Vestby kommune hadde besluttet å rive. Det ble trommet sammen til møte med 14 - 15 foreninger i Sonsområdet, og disse tilbød seg å leie Birkelandgården og sette den i stand til kulturformål. Vestby kommune tok foreningene på ordet, og vellet inngikk i desember 1979 en 20-års leiekontrakt med Vestby kommune leiepris 1 krone året, mot at vellet sammen med andre foreninger påtok seg oppgaven med istandsetting av huset og at huset ble utleiet til et utall av møter og ulike typer kursvirksomhet. Takket være en del offentlig kulturstøtte og ikke minst iherdig dugnadsarbeid gjennom flere år, ble Birkelandgården reddet, og huset ble brukt til en rekke ulike kulturaktiviteter, og i de siste år vellet drev huset, også Soon Sjøskole.

Nå er det som regel grenser for hvor lenge man orker å drive et hus på dugnad, og i 1998, ett år før leietiden gikk ut, overdro vellet huset atter til Vestby kommune, som etter en ny og omfattende rehabilitering sørget for at huset har det utseende det har i dag.

Oppgaver fra 1980-årene til i dag

Gudmundsen gikk av som formann i 1983, og i årene etter har følgende ledet vellet:

Linda Arstad, Thorolf Nordby, Heidi Vegel, Dag Gjersøe, Arnulf Schilvold, Trygve Nordby, Katharina Bramslev Thøgersen, og fra 2003 Aud Myrøld Baann.

Miljøengasjementet har vært det samme. Soon og Omegns Vel som ansvarlig for Birkelandgården var med under planleggingen av Torvgården, som ble bygd sammen med Birkelandgården og tatt i bruk i 1985. Hensikten med sammenbyggingen var blant annet muligheten for sambruk av Torvgården og Birkelandgården. Vellet var også en svært viktig aktør og premissleverandør under utarbeidelse av reguleringsplanen/bevaringsplanen for Son. Etter flere års arbeid vedtok kommunestyret planen høsten 1986. I 1987 sørget blant annet vellet for å hindre riving av Korens pensjonat. Kommunestyret vedtok riktignok riving, men takket være klager fra vellet og miljøorganisasjoner, ble vedtaket opphevet av fylkesmannen. Huset ble solgt til private og istandsatt.

Soon og Omegns vel var også en viktig medspiller under utarbeidelsen av planene for og opprettelsen av Son Kystkultursenter og er en av de samarbeidende foreninger ved kystkultursenteret.

Siden har vellet fulgt opp og uttalt seg om nye planer for Son og ikke minst torgområdet, deltatt i arbeidsgruppe opprettet av Vestby kommune for «ansiktsløfting» av Son, gitt uttalelser om «Sletta» og Husjordet og generelt advart mot for hurtig utbygging i Sonområdet.

Ikke bare alvorlige kampsaker - også noen hyggelige

Vellet har likevel ikke bare drevet med alvorlige og kontroversielle saker som motstand mot utbyggingsplaner og planer man ikke liker. I 1978 opprettet vellet «*Sooningprisen*» som utdeles til foreninger, enkeltpersoner og andre som har gjort en fortjenstfull innsats for Son og Omegn. Vinnerne av Sooningprisen har vært (forhåpentlig er alle med og med riktig årstall):

1978: Odd Birkeland

1979: Kari og Sigurd Stene

1980: Soon Sparebank

1983: Ivar Gudmundsen

1984: Johan Johansen (Johan på brygga)

1986: Guri Haveråen og Erik Grønhaug

1988: Soon Theaterlag

1992: Soon Idrettsforening

1993: Ada Eckhoff

1994: Son Poesidager

1995: Soon Seilforening

1996: Gerd Wennerhag

1997: Bjørg og Alex Johannessen

1999: Vidar Vanberg

2000: Kari-Anne Slettjord

2001: Shaker Sabetzadeh

2002: Bengt og Elin Knoll

2003: Alf Knudsen

Vellet har dessuten gitt ut **bøker**:

I 1979, til 50-årsjubileet utgav vellet «Sider fra Son», som foruten å inneholde en jubileumsberetning, er et oppslagsverk om Son. Året etter fulgte «Bilder fra Son», nærmest en oppfølging av den første boka. Endelig utgav vellet i 1983 som et samlet verk de 3 juleheftene «Jul ved Fjorden for 1929 - 1930 - 1931. Disse bøkene gir ikke minst et levende bilde av Son og omegn for 75 år siden.

Vellet driver fremdeles med praktisk arbeid, som beplanting på torget og i Glenneparken: spesielt må nevnes utsettelse og vedlikehold av **badeflåten**, som i alle år har vært vellets oppgave. Nåværende badeflåtekomité bestående av Dag Gjersøe, Hans Kleven og Bjørn Nygård, gir ikke gjerne dette vervet fra seg.

Overtar kvinnene?

I jubileumsåret har vellet følgende styre:

Leder: Aud Myrold Baann

Nestleder: Karin Eie

Kasserer: Elisabeth Gjersøe

Sekretær: Helge Fossnæs

Styremedlem: Grethe Kleven

Varamedlemmer: Hanne Borge
 Sigrid Grimsrud
 Per Guneriussen

Som man ser, er ikke styret lenger en ren mannsforening. Kvinnene er kommet med for alvor, og dominerer i antall styret både i denne foreningen og i de fleste andre. Allerede i omkring 1980 ble ordet «formann» og «nestformann» byttet ut med de kjønnsnøytrale ordene «leder» og «nestleder». Vellet har da fulgt med tiden.

Dominerer innflytterne for mye?

En annen ting som i hvert fall «innfødte soninger» legger merke til, er at styret fullstendig domineres av såkalte «innfløttere». Det har vært mumlet mye opp gjennom årene om disse «innfløtterne» som kommer og overtar styret og stell. Selv om jeg kan kalle meg innfødt soning eller urinnvåner, er jeg ikke enig i denne kritikken. De som flytter til Son for å bo her, har ofte gjort det fordi Son - fremdeles - er et trivelig sted, som man ønske å ta vare på. De tar konsekvensen av det enten ved å engasjere seg i foreningsliv eller i politikken. På den annen side: Hvor mange kan kalle seg urinnvånere i Son i dag? Uten innflytterne hadde foreningslivet i Son vært svært sparsomt.

Nåværende og fremtidige utfordringer

Soon og Omegns Vel har i jubileumsåret ca 200 medlemmer. Flere yngre kommer med, og mange ser at det fortsatt er plass for en velforening som kan samle folk til innsats for lokalsamfunnet på tvers av politiske skillelinjer. Selv om mye av det som vellet for 75 år siden ordnet med, nå er overtatt av det offentlige, er det viktig at man kan komme til orde og aktivt påvirke utviklingen, ikke bare hvert fjerde år gjennom stemmeseddelen. Vellet må ellers ikke oppfattes som en som bare prøver å sinke «utviklingen», men heller være et korrektiv når utviklingen ikke ser ut til å gå i riktig retning.

Etter min mening må vellet fortsatt være vaktbikkje, i en tid med store omveltninger, og det er viktig også å samarbeide med andre foreninger som har felles interesser i «å ivareta stedets egenart og miljø og fremme innbyggernes felles interesser».

Soonsdagene

Kulturarrangementer første gang avholdt 26. juni - 4. juli 2004, i regi av Vestby Kulturkontor, næringsliv og foreninger i Son. Arrangementet i 2004 var meget omfattende og falt dessuten sammen med feiringen av Soon og Omegns Vels 50-årsjubileum - et jubileum som foregikk i Birkelandgården, med taler, 75-årsberetning og kåserier om Son, servering og utstilling og auksjon over gamle bilder fra Son. Det ble avholdt flere kunstutstillinger: I Galleri Soon, Galleri Bakgår'n, Rammemakeriet og klubbhuset Neptun. Det var kunsthåndverksmarked i Glenneparken, lyriske Wessel-innslag, hatteparade og moteshow på Son Torg, folkedans, konserter i gatene, i Olivenlunden og på Son kro, utstilling og baking på Son Kystkultursenter, lyrikkaften på biblioteket, visekveld på Son Kro, klokkekonsert på skjæret, teatervandring på Mølleråsen, eventyrstund i Thornegården, ponnyriding, m.m. Se også dette bind og bind 1: *Son Poesidager / Sonsfestivalen / Soon Mini-Weekend / Soon Weekend / Soon Weekend 1954.*

Soon Sjømannsmisjon

Soon Sko

Skoforretning åpnet i kjelleren i Spinnerigården i mai 2005, i lokalene til tidligere Soon Galleri. Som flyttet til Meierigården/Iversgården. Se: *Soon Galleri.*

Soon Weekend 1954

Fra Moss Avis 1. juli 1954 saksess følgende stemningsrapport:

Lørdag får vi «Soon week-end 1954». Med de gode erfaringer man fra før har om dette arrangementet skulle vi anta at forventningene er store også denne gang, og at det blir en hyggelig lørdags ettermiddag i det vakre og romantiske Soon. Arrangementet starter med humoristisk opptog. Om kvelden åpner ordfører Gulliksen torvballet. Det er sørget for busser som kan bringe besøkende hjem, og skjønnhetsrådet i Soon henstiller til huseierne å holde gater og haver i best mulig orden, slik at besøkende får best mulig inntrykk av byens idyll.

Se også dette bind og bind 1: *Son Poesidager / Sonsfestivalen / Soon Mini-Weekend / Soonsdagene / Soon Weekend.*

Sosiale forhold

Spinnerigården

Storgata 25. Gnr 160, bnr 81. Eiere og beboere fra 2000: Trygve Nordby og Vigdis Vevstad. Se bind 1: *Spinnerigården.*

Stene, Anne Kristine

(1888 - 1974)

Stoltenberggården

Storgata 26. Gnr 160, bnr 24.

Store Brevik Barnepark.

Barneparken ligger ved Dueveien på Store Brevik.

Strøm, Johan Kristoffer

(1892 - 19--) Elektriker. Ordfører i Son 1939 - 1941 og i 1945. Medlem av hjemmefronten under krigen 1940-45.

Se også: *Utvandring* og bind 1: *Ordførere i Son kommune / Krigen 1940 - 45.*

Strømbråten Kapells Venner

Venneforening, stiftet 10. mai 2005. Tove Mangård og Bjørg Paulsen tok initiativet til denne foreningen. Formålet var å starte oppussing av Strømbåten kapell, som var nedslitt etter flere års manglende vedlikehold. Det ble tegnet andeler i venneforeningen, og på kort tid hadde foreningen nok penger til å starte dugnadsarbeid med oppussing av kapellet utvendig og vask og rydding innvendig, og i samarbeid med Vestby kirkelige fellelsråd. Dette resulterte i en stor pengegave fra Karen-Marie og Nils Mørk, og etter hvert med offentlige tilskudd og profesjonell ledelse. Den felles innsatsen resulterte i en nyoppusset og utvidet og mer funksjonelt kapell som ble innviet 1. oktober 2006.

Se også: *Mangård, Tove / Paulsen, Bjørg / Sooningprisen.*

Strømbråten kirkegård

Gravplassen ble i 2004 utvidet mot vest, og det ble dessuten opparbeidet flere parkeringsplasser.

Se bind 1: *Strømbråten kapell.*

Strøms Pensjonat

Stubberud, Eva

(1932 -) Hun ble tildelt Sooningprisen for 2006. Begrunnelsen var blant annet følgende:
"Soon og Omegns Vel har tildelt Soningprisen 2006 til Eva Stubberud for hennes mangeårige og mangeartede virksomhet for Sons beste. Hun har blant annet arbeidet på Son Kro, har drevet Victoria Hotell og "alderspensionat". Hun har optrådt foran og bak scenen på "Klubben", og servert middag for kjøkkenamatører. Hun har også vært drosjesjåfør. Alltid har hun hatt med mennesker å gjøre. Hun har vært en "smøring" for samfunnet. Dette vitner om kjærlighet til stedet og medmenneskene."

Se: Mangård, Tove / Paulsen, Bjørg | Sooningprisen | Se også bind 1: Stubberud, Eva.

Sundby, Christoffer

(1978 -) Seiler fra Son. Bror av Siren Sundby. Sammen med Frode Bovim tok han sølvmedalje i verdensmesterskapet i 49-er i Cadiz i september 2003. Under de olympiske leker i Athen i 2004 kom han på 4. plass i 49-er sammen med Bovim.

Se også bind 1.

Sundby, Siren

(1982 -) Seiler fra Son. Søster av Christoffer Sundby. Hun har vært landslagsseiler siden 2000, da hun også deltok i de olympiske leker i Sydney. Hun fikk bronse i EM og sølv i VM i Europajolle i 2002. I 2003 ble hun Europamester og verdensmester i Europajolle, en prestasjon hun gjentok i 2004. Siren Sundby ble dessuten utnevnt til årets seiler for 2003. Hun ble en suveren olympisk mester i Europajolle i Athen 22. august 2004.

Se også bind 1.

Sverstad, Johannes M.

(1891 - 1978) Formann i Soon og Omegns Vel i årene 1952 - 1962.

Såheim, Fridtjov

(1968 -) Født i Son, sønn av Gulli og Erik Såheim. Utdannet på Statens teaterhøgskole. Skuespiller, regissør og manusforfatter. Har spilt i fjernsynsteatret og diverse roller på Nationalteatret. Deltatt i en rekke filmer, bl.a. *Gymnaslærer Pedersen*.

T**Thome, Fridtjov og Marit**

(19-- - og 19-- -) Eiere av bebyggelsen på Øra, med bolig og «Galleri Øra».

Se bind 1: *Øra*.

Thoresen, Gudrun

(1907(8?) - 200-) Gift med båtbygger Kristian M. Kristiansen (1901 - 1968) i første ekteskap. I andre ekteskap gift med Erling Thoresen. Hun var «Sons siste metodist» og var vaktmester på bedehuset Elim inntil bygningen ble solgt. Hun har også vært leder i Son Pensjonistforening.

Se bind 1: *Elim / Son Pensjonistforening*.

Thorne

Handelsfamilie i Son. Se bind I.

Følgende føyes til tidligere beskrivelse:

Slekten stammer fra gården Nest-Horne (nederste Horne) i Øvre Eiker, og slektsnavnet skyldes en misforståelse av skrivemåten Nesthorne som sammensetning av Nes og Thorne. (Kilde: Norsk Biografisk Leksikon)

Siden denne misforståelsen er ca 300 år gammel, blir neppe Thornegården i Son omdøpt til Hornegården. Gården har dessuten beholdt sitt navn på tross av ulike eiere som Hansen og Foss. Riktignok kjente noen skoleelever i Son i 1970-årene huset som «Sonjagården», siden Sonja Nyland da hadde overtatt dagligvarebutikken etter Hans Jacob Hansen.

Haagen Nesthorne (død 1627) fra Øvre Eiker regnes som stamfaren til slekten Thorne. Hans sønn var Claus Haagensen Nesthorne (født 1600), og hans sønnesønns sønn Christopher Olsen Thorne (1700 - 1793), kjøpmann på Bragernes, er stamfar til nåværende slekt gjennom sønnene Søren Thorne (1735 - 1812), kjøpmann i Son, og Jens Thorne (Strømsø).
Se bind 1: *Thorne / Thornegården*.

Thornegården

Storgata 30. Gnr 160, bnr 23. Eiere fra 2001: Foss & Co Eiendomsmegling.
Se også bind 1: *Thornegården*.

Thyrholm

Se: *Tyrholm*.

Toalettproblemer på 1960-tallet

Spørsmålet om hvorvidt man skulle innrede offentlig toalett i Son (etter tvangsinnlemmelsen i Vestby uten bystatus og med bare en o) eller ikke, avstedkom debatt i kommunestyret i mai 1967, utførlig referert i Østlandets Blad:

Kommuneingeniøren og teknisk utvalg hadde gjennom lengere arbeidet med saken og lagt frem for formannskapet et forslag om å innrede avtrede i Martin Flatlands hus ved Torvet. Den årlige leie var satt til 1500 kroner og innredningsarbeidene beregnet til 16 700 kroner. Samtidig forelå et alternativt forslag fra kommuneingeniøren om å innrede toaletter i den nedlagte brannstasjonen. Disse arbeider var beregnet til 16 685 kroner!

Formannskapet foretok en befaring og vedtok å utsette saken, men kommuneingeniøren ga seg ikke og foreslo på nytt at toaletter ble innredet i brannstasjonen.

Det endte med at formannskapet fremmet innstilling til kommunestyret om innredning av midlertidige toaletter i nevnte bygning.

Til kommunestyrets møte var det kommet inn et protestskriv «på vegne av mange» som gikk ut på at et toalett i Sons sentrum bare ville virke forstyrrende og trekke uønskede elementer til stedet. Det ville bli overdreven drikk og annet svineri der.

Det ble i kommunestyret også hevdet at forslaget stred mot vedtatt reguleringsplan, og at toalettspørsmålet eventuelt måtte løses i den forbindelse. selv om det hadde vært klaget på toalettforholdene i Son, var man altså ikke villig til ubetinget å gå inn for saken.

Men andre hevdet derimot at dersom man fikk et skikkelig vakthold på stedet og en setepreis på 50 øre, ville man nok klare brasene med uroelementene.

Et argument om at det ikke fantes offentlig toalett i Moss, ble hårdt og brutalt tilbakedrevet idet det kunne bevises at det i Shell-senteret der i byen var plass til alle som «måtte».

På den annen side ble det hevdet at toalettet i Shell-senteret hadde avstedkommet mye plage, og at det var sterkt på tale å stenge det.

Imidlertid ble det på basis av de usikre momenter i forbindelse med reguleringsplanen for Son sentrum fremmet et utsettelsesforslag som ble vedtatt mot 4 stemmer. Badegjestene måtte fortsatt «holde seg»!

Så langt Østlandets Blad i 1967. Det tok flere år før det ble innredet gjestetoalett i Son. En tid ble det planlagt toalett i Thorneboden på nordsiden av torget. Men ikke før den nye «Torvgården» langs sørsiden av torget ble åpnet med blant annet toaletter 6.juni 1988, kunne badegjestene slippe å «holde seg».

Se bind 1: *Thorneboden / Torvgården.*

Toldergården

Storgata 35. Gnr 160, bnr 18. Navn etter tollbetjent Amund Eriksen, som eide huset på 1800-tallet. I folketellingen for 1865 står han oppført som «Husfader, Toldbetjent og Huseier». Han var født i Hof i Solør i 1803. Han var på dette tidspunkt enkemann og bodde der sammen med sin datter Anne Amundsdatter og «Husholder/Tyende» Lene Johannesdatter. Datteren står forøvrig oppført i folketellingen for 1900 som frøken Anna Eriksen, som da bodde i nabohuset Storgata 36, der hun drev «Manufakturvarehandel». Nåværende eier er Svein Arvid Balstad.

Eiendommen er bebygd med bolighus og uthus i tømmer. Bolighuset er panelkledd, men uthuset har synlig tømmer også utvendig. Begge husene trolig bygd før år 1700 og er således blant de eldste i Son. Da lærer Arvid Balstad overtok eiendommen i 1932, ble det sagt at husene var 250 år gamle. Bygningene er regulert som verneverdige. Bolighuset gjennomgikk en omfattende rehabilitering i 1980.

Se bind 1: *Bevaring / Reguleringsplaner. IG*

«Toller Nilsen-huset»

Gnr 160, bnr 3, Storgata 47. Offisielt navn: Røkker. Eiendom med verneverdige hus, bygd ca 1800. Eiendommen som i ca 60 år har vært i bruk som sommerhus, ble i 2002 solgt som bolighus - jfr boplikten. Kjøpere var familien Gaudernack. Hovedbygningen gjennomgikk i 2003 - 2004 en omfattende utvidelse og rehabilitering. Tilnavnet «Toller Nilsen-huset» kommer av Henrik Nilsen, fra Moss, født 1863. I år 1990 står han i folketellingen for Moss oppført som «Toldopsynsmand». Han var tidligere en av husets eiere.

Tollvesen - tollere

Son ble eget tollsted fra 1604. I «Topographisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge» fra 1838 står følgende:

I Begyndelsen af det syttende Aarhundrede (allerede i 1604) forekommer Soon som et eget Toldsted, der ved Reskr. af 1636 fik en egen Toldbod. Endnu længe efter Aarhundredets Midte var dette Toldsteds Indtrader langt større end Tolden paa Moss, da Soons Toldindtrader i de 8 Aar 1673 til 1680 utgjorde i Gjennemsnit 4548 $\frac{3}{4}$ Rd., som var næsten det Dobbelte af hvad Tolden paa Moss til samme Tid indbragte, og i det første af disse Aar indkom til Stedet 27 Skibe (hvorav 22 Hollandske) og 12 Skuder. Endnu ud i det attende Aarhundrede afskibedes fra Soon en større Mængde Trælast end fra Moss, deels til Holland og deels til Danmark, og i 1731 var Bordudførselen herfra tre gange saa stor som fra Moss.

Den første vi hører om i Follo som samlet inn toll for kongen, var fogden. På 1600-tallet ble fogdene avløst i denne funksjonen gradvis av tollere på stedene der toll ble krevd inn. Lensregnskapene for Akershus viser at det var en toller i Son i 1614; ladestedet var da et eget tollsted. Tollereren het *Envold Kruse* og var i tjenesten til *Claus von Ahnen* som var blitt tildelt tollene i Son av kongen. *Niels Pedersen*, tidligere fogd i «Brunlaugnes», forpaktet i 1617 (1622?) tollene i Son. Toller fra 1619 til 1635 var *Christen Christensen*.

I årene 1644 - 1647 var *Povel Pedersen Leth* tollbetjent i Son. Han har åpenbart etterfulgt *Klaus Steffensen*, som ble ansatt i 1735. Steffensen ble fengslet og avsatt i 1643 da han ble innklaget til stattholderen (Hannibal Sehested) for mishandling av sin kone. Slik lyder klagen i den tids språkdrakt: *Kirsten Dineszdaater supplicerit offuer hendis mand Chlausz Steffensen tolder i Soen, at hand meget vgudelig hende huer dag med hug slaug och banden tracterede vachtet cantzelerens och andre gottfolches formaning bad ydmygelig at hand motte tagesz udj arrest indtill hand sig herimod nøyagtig ercklerit, eller hand hender gandsche tog aff dage.*

En gang før 1660 fikk Son felles toller med Moss, men fortsatte å være et selvstendig tollsted. I Son residerte en tollbetjent og en fullmektig for tolleren som holdt til i Moss. I 1679 ble Son nedlagt som tollsted og lagt under Moss (sammen med Kråkstad). Tollboden i Moss fortsatte imidlertid å holde en visitør - oppsøkende tollbetjent - for å holde oppsikt i Son. Fra før 1669 og til 1689 het denne *Jens Olsen*. Hans etterfølger ble *Niels Isachsen* (født 1650), som var blitt ansatt ved tollboden i Moss i 1677. Han var i 1681 kontrollør i Son - det var altså i en periode to betjenter ved ladestedet - og ble i 1689 visitør samme sted. Visitør og tollbetjent er samme stilling, men kontrollør er en egen stilling. Isachsen var visitør i 34 år, frem til 1723. Han var åpenbart opptatt også av det hinsidige. I en oversikt over gaver til Såner kirke står det: «*Niels Isachsen Told betiente boendes udj Sohn haver til Kircken foræret een ... Liuse Chronen ... udj Henseende at samme motte i hue kommes, til it graffstedes forundelsze til han i Kircken hvor det bedst skee kunde*».

Enda en toller i denne perioden må nevnes: I en oversikt over inventar i den gamle Såner kirke i 1683 står det følgende: «*I gammel lidet Meszing bechen i fundten Haver Cathrine (Pedersdtr.) for.. sal. Niels Olufsens .. forært*» (Enke etter tollbetjent *Niels Olufsen* eller *Niels Olsen* i Son.) Likeledes har hun forært et alterklede «av grønt Blommet floret», foruten alterduk og dåpsfat.

I 1749 ble tollene i Norge forpaktet bort til private selskaper. I Akershus overtok den Agerhusiske Toldforpaktningssosietet tollvesenet. Dens visitør i Son var i 1759 *Niels Michelsen*. Sosietetens visitør i ca. 1760-77 var trønderen *Reinhold Peter Suurland*. Han var da 43 år gammel, tjente 140 riksdaler i året og ble beskrevet av sine overordnede som «Hurtig og aarvaagen». Han hadde før han ble tollbetjent vært sersjant; det var vanlig at militære fikk tolljobber som retrettstillinger. Da forpaktningen ble opphevet i 1777, ble han ansatt som tollbetjent i Drammen. Senere kom han til Porsgrunn og til sist til København i 1783.

I 1777 overtok staten tollvesenet igjen. Visitøren stasjonert i Son i 1801 var den 32-årige *Hans Nøregaard*. Han var ugift og losjerte med tre tjenestefolk hos en skipper. Nøregaard ble hjulpet av røyertene (tollroerne) *Christopher Mortensen Falch*, en enkemann født i 1733 og *Ole Amundsen*, født i 1768.

Ole Evensen Strøm, født i Norge omkring 1767, hadde vært underoffiser ved det Slesvigske rytterregiment i Danmark og ble 6. juli 1809 utnevnt til tollassistent – forrettende tollbetjent i Son. Han ble senere visitør (overtollbetjent). I 1821 kjøpte han en del av eiendommen Søndre

Labo. Eiendommen har etter ham fått navnet Strømbråten. Ole Strøm fikk avskjed i 1842.

I 1865 residerte det to tollbetjenter i Son. Begge var enkemenn:

Overtollbetjent *Andreas Nicolai Møller*, på 72 år, født på Røros i 1794. Møller var en av stedets ledende menn og var ordfører i Son kommune fra 1847 til 1865. Han eide gården som fremdeles går under navnet Møllergården. Møller ble overtollbetjent i Son 12. august 1837 og var i stillingen til han døde 14. mars 1873.

(Under)tollbetjent *Amund Eriksen*, 63 år, født i Solør i 1803. Han ble tilsatt i stillingen 16. september 1850. Han eide matrikkel nr. 18, Toldergården, Storgata 35 (Balstadgården), og nr. 19, Nummestadgården, Storgata 36. Eriksen var også uoffisiell politibetjent. Han døde 13.06.1883 (89?) i Son.

I 1900 finner vi overtollbetjentenken Minda Lind på 76 år i Son. I ladestedet bodde også den 33-årige «Toldsrørskarl» Aksel Paulsen.

Andre tollere m.m.:

Haakon Larsen, født 1857, tidligere styrmann, ansatt som uthavnsbetjent på Soons Tollstasjon 11. november 1890.

Gosche Enevold Poppe. Han var i 20 år hos kammerherre og overstallmester i Larvik. Toller i Moss, Son og Kråkstad 23. november 1757. Død før 22. september 1759.

Thomas Løw Preus, døpt 15. oktober 1738. Kommuneassessor, kopist i Gtk. Tollbetjent og kontrollør i Moss, Son og Kråkstad 9. august 1771 til sin død 25. november 1773 på Moss.

Morten Schultz. Ansatt mange steder, sist i generalkrigskommisariatet i Christiania. Tollbetjent og visitør i Son, ansatt 3. mai 1723 (til 1765?). Død før 2. mai 1781.

Johannes Alchenbrecht. Toller i Son i 1666.

Peter Emil Bjørnstad. Tidligere styrmann, ansatt i Son 22. desember 1908.

Engelstad, Christopher, født 1786 i Nannestad. Tollbetjent i Kristiania (og Son?). Død i Son 8. april 1835.

G

Hansen, Oluf J. Tollskriver i Son i 1638. Signerte regnskapet for Moss 1639.

Hercules, Christen. Toller i Moss og Son i 1678. Død før 1. oktober 1685.

Hofgaard, Peter Andreas. Født 28. januar 1792 i Hitterdals prestegård. Skipsfører. Tollrørskar i Son 1834, Christiania 1846. Død 14. februar 1875.

Høyer, Johan. Toller i Moss, Son og Krogstad 9. mars 1697, bekreftet 2. desember 1699. Død i embetet 14. juli, begravet 22. juli 1726.

Isachsen, Niels. Født 1650. Adjungert tollbetjent i Moss, med suksesjonsrett, 16. august 1677, nevnt som kontrollør i Son i 1681, visitør i Son 25. april 1685, bekreftet 26. desember 1699. Dimmitert etter ansøkning og etterfølger utnevnt 3. mai 1723.

Iversen, N. Visitør i Son. Ville avstå 1723.

Jacobsen, Christen. Toller i Son 1617 – 1619.

Jacobsen, Hans. Toller i Moss og Son februar 1649, bekreftet 13. september 1656 og 1. juni 1662. Død 1678.

Jørgensen, Anders. Borgermester i Helsingborg. Toller i Moss, soon og Kraakstad 6. mai 1682. Etterfølger utnevnt 30. november 1683. Død i embetet 27. februar 1697.

Jørgensen, Frantz. Visetoller i Moss, Soon og Kraakstad 30. november 1683. Toller i Christiania 31. desember 1695, bekreftet 2. desember 1699. arrestert mars(?) 1705 for omfattende tollsvik, - ”han havde colluderet med samtlige Handlende og snydt Kongens Kasse”. Sultet seg i hjel og døde 27. november 1706.

Kruse, Envold. Forestod oppbørselen i Son (på vegne av Claus von Ahn, som var blitt forlenet med tollene) til mai 1614.

Larsen, Haakon. Født 11. mai 1857. Styrmann. Konstituert undertollbetjenti Son og Fredrikshald 1. mars 1884, leiet oppsynsbetjent i Son, ansatt 1. mai 1886.

Leth, Povel Pederssøn. Tollbetjent i Son 1644, tollskriver i Bergen 1647 – 1652(?), tollbetjent i Skien 1653 (reskript 11. juli 1653), Larvik og Sandefjord, bekreftet 1. juni 1662. Hans regnskap går til 17. mars 1663.

Kilder: *Statholderskabets Extraktprotokol af Supplicationer og Resolutioner 1642 - 1652* / *Hans-Jørgen Jørgensen: Norsk tollvesens historie, bind I, Fra middelalderen til 1814* / *Osvald I. Melbye: Tollere gjennom 300 år. 1563 - 1886* / *Osvald I. Melbye: Norsk toll gjennom 1000 år* / *Norges kirker* / *Ola Teige, Follo Museum 2004.*

Se også: Bind I: *Tollvesen - tollere* / *Møller, Andreas Nicolai* / *Toldergården* / Dette bind: *Son - enkelte glimt fra 1600-årene.*

Torp, Reidar

Født 1914.

Trafikk - trafikksikkerhet

Trær

På gamle fotos over Son og omegn er det sparsomt med vegetasjon, noe som dels skyldtes omfattende tømmerhogst og hogst til brensel, dels husdyrbeite, samt tynning av busker og kratt langs jorder og skogkanter. Det ble rett og slett drevet rovdrift på naturgrunnet. Dette har endret seg de siste 50 - 100 årene. Det har vel neppe vært så tett med store busker og trær i Son og omegn som ved begynnelsen av det 21. århundre. Dette gir på den ene siden Son et mer grønt og lunt preg, men samtidig kan trærne være en kilde til små eller store konflikter.

Den første kjente diskusjonen om trær i Son sentrum utspant seg i mellomkrigstiden. Da stod to store bjerketrær ved siden av det som nå kalles Elimparken. Trærne stod et stykke ute i Storgata, og ble selv i Son ansett som et problem for trafikken. Kommunens politikere og administrasjon ville derfor fjerne trærne, men befolkningen i Son var av en annen oppfatning og protesterte iherdig mot planene om en vandalisering av miljøet. Diskusjonen varte lenge, og ingenting skjedde. Til slutt ble kommunens ledelse utålmodig og ville ha dette overstått.

Arbeidsfolk ble engasjert, og en mørk natt ble begge trærne hogd ned. Ble det opprør i Son av dette? Nei da. Knappt en lyd hørtes etter at trærne var borte, som om ingenting var hendt.

Da den nye innfartsveien til Son ble prosjektert ca 1950, til avlastning av den bratte Kleiva, ble det diskusjon om å fjerne det store lindetreet ved «Murgården». Treet stod slik at det måtte lages en liten sving i den nye veien, og det var fristende å ofre også dette treet på fremskrittets alter. Men et slikt offer ville ikke kapellanen i Son, Asbjørn Larsen, godta. Han stod fram og bad for at treet skulle bli stående: «Her i Son er vi så vant til å kjøre utenom alle hindringer, og andre er det ikke så farlig med.» Treet ble stående, og det står ennå som ett av de mest karakteristiske og praktfulle kjempetrærne i Son.

Strid ble det også i forbindelse med planlegging av Son Kystkultursenter i 1990 - 91. Plankomiteen foreslo å gjenreise Jostushuset så nær Storgata at to store bjerketrær som hadde vokst opp etter brannen på Glennetomta i 1934, måtte fjernes. Men dette fant ikke soningene seg i. En aksjon ble igangsatt for bevaring av trærne, og trærne ble stående. Jostushuset ble trukket noen meter lenger inn fra veien, og alle ble fornøyde, tross alt.

Son har ellers en praktfull tregruppe av lindetrær i hagen i Thornegården, og en gruppe med almetrær på «Hollenderlunden» ved Saltbua og en mengde flotte enkeltrær som rammer inn bebyggelsen i Son. Men kanskje det trengs en viss rydding og tynning her og der?

Turisme

Soncruise - Byvandring - Son Kystkultursenter - Son Kro - Cafe Oliven - La Riviera - Thornegården Kafe - Soonsdagene - Badegjester - Badestrand - Rammemakeriet - Galleri Soon - Galleri Bakgård'n - Diverse kulturarrangementer

Tyrholm

Eller Thyrholm. Handelsfamilie med tilknytning til Son omkring år 1800.

Kjøpmann *Thomas Pedersen Tyrholm* (født 1744) i Son og hans første hustru *Magdalene Israels* fikk i 1781 sønnen *Magnus Israels Tyrholm* (død i Moss i 1847). Han giftet seg i Arendal i 1806 med *Catharina Christine Scheel* (1788 - 1875), født i Stavanger.

Fire dager gammel mistet Magnus Tyrholm moren. Han ble deretter oppfostret hos morens foreldre, kjøpmann *Lars Israels* på Bragernes og hans hustru, født *Thorne*.

I 1786 inngikk faren Thomas Tyrholm nytt ekteskap, med *Alethe Sophie Rohde* (1766 - 1842), dikteren Claus Fastings ungdomselskede. Moren til Alethe, *Henricha Rohde*, var selv lidenskapelig forelsket i dikteren og forhindret henne, ved vold og bortførelse og flere døgnns innesperring, til å gifte seg med en annen beiler. Thomas Tyrholm var orientert om sin hustrus ulykke og viste seg som en forståelsesfull og kjærlig ektemann. De levde godt sammen og fikk mange barn.

Da sønnene av første ekteskap vokste til, besluttet Thomas Tyrholm å hente dem tilbake til fedrenehjemmet i Son. Magnus Tyrholm kom hjem i 1798. fru Alethe ble en god mor også for stesønnene. Magnus Tyrholm hadde mange interesser og levde et begivenhetsrikt liv. Etter opphold i England slo han seg i 1805 ned i Moss som forretningsmann. Han startet fabrikker, hadde jordeiendommer og et skipsrederi, drev laksefiske på Jeløya, var seksjonssjef ved sjøkystvernet m.m. Han utfoldet stor godgjørenhet, men han overvurderte sin økonomiske evne og gikk i 1826 endelig konkurs. Han var ellers i 1814 en av dem som undertegnet fullmakten for Moss bys Eidsvolls-representant. (*Kilde: Norsk Biografisk Leksikon*)

I folketellingen for Son i 1801 står følgende oppført i husstanden:

<i>Thomas Thyrholm</i>	<i>Huusbonde</i>	58 (år)	(Egentlig 57 år, da man ble regnet som ett år gammel i første leveår.)
<i>Alette Sophia Rohde</i>	<i>Hans kone</i>	36	
<i>Petter Thyrholm</i>	<i>Hans sønner</i>	20	Ugift
<i>Magnus Thyrholm</i>	<i>Hans sønner</i>	19	
<i>Iver Thyrholm</i>	<i>Deres børn</i>	10	
<i>Henritte Sophia Thyrholm</i>	<i>Deres børn</i>	13	
<i>Sophia Thyrholm</i>	<i>Deres børn</i>	8	
<i>Maria Thyrholm</i>	<i>Deres børn</i>	6	
<i>Else Angel Thyrholm</i>	<i>Deres børn</i>	4	
<i>Janette Thyrholm</i>	<i>Deres børn</i>	1	
<i>Henricha Rohde</i>	<i>Svigermoder</i>	66	Enke efter 1ste ægteskab

I tillegg var det en «Conditionerende» og 4 «Tienste piger». De bodde i huset som ennå kalles Ro(h)degården i Storgata.

Se bind 1: *Rodegården*.

U

Ungdom

Fritidsaktiviteter

Idrett

Skole

Ungdomsklubber

Ungdomsproblemer

Ungdomsskole

Ungdomsskole for 8. - 10. klasse, med 4 paralleller, kombinert med idrettshall, svømmehall og konsertsal, tegnet av Div A Arkitekter. Den plasseres i Grevlingen. Anlegget skal også inneholde helsestasjon og ungdomsklubb. Entreprenørfirmaet AS Brødrene Holstad i Råde vant anbudskonkurransen. Anbudet lød på 94 millioner kroner. Med tillegg av prosjekt-, byggeledelse, prosjektering på ca 10 millioner, offentlige avgifter, inventar/utstyr og tomt ca 16 millioner og reserver/marginer ca 8 millioner kroner blir den samlede prislapp på ca 130 millioner kroner. Vinteren og våren 2004 var det drakamp i kommunestyret, da flertallet vedtok å utsette byggestart på grunn av kommunens dårlige økonomi. Etter flere utsettelse ble første spadestikket tatt 6. oktober 2004, med ferdigstilling av skolen i mai 2006 og svømme-/idrettshallen i juni 2006.

Utvandring

Det finnes - ufullstendige - lister over utvandring fra Son og Såner i tiden 1867 - 1930. Disse viser at over 100 mennesker utvandret, stort sett til USA, i dette tidsrommet. Noen kom forøvrig tilbake igjen, blant annet Herman Sørensen som dro til Amerika i 1872 med kone og to små barn, men som kom tilbake igjen med barna etter at kona døde. Sverre Braaten dro til Boston i januar 1925 og kom tilbake i juli 1925, Kaja Hansen dro til New York både i 1892 og 1903, men kom tilbake og etablerte senere «Kaja Hansens Minne». Elektromontør Johan Kristoffer Strøm prøvde lykken i New York i 1917, men kom tilbake og ble senere ordfører i Son. De fleste personer med tilknytning til sjøen: båtbyggere, skippere og andre sjøfolk, emigrerte til New York eller Boston, som jo var og er betydelige sjøfartsbyer. Flere andre dro

- ikke uventet - til Minnesota og Wisconsin.

Emigranter fra Son 1867 – 1930 fra Oslo:

Avreisedato	Navn	Stand	Yrke	Alder	Bestemmelsessted	Linje
25.05.1869	Johannes Nielsen	Gift	Snedker	31	Red Wing	Skandinavia
25.05.1869	Nille Nilsdatter	Gift		25	Red Wing	Skandinavia
25.05.1869	Tomas August	Ugift		2	Red Wing	Skandinavia
25.05.1869	Ludvig	Ugift		½	Red Wing	Skandinavia
15.04.1871	Kristian	Ugift	Sømand	32	Queensland	St. Olav
18.06.1874	Andreasen	Gift	Kone	44	New York	Hakon Adelen
18.06.1874	Gunhilda Aas	Ugift	Datter	10	New York	sten
18.06.1874	Ragna Emilie	Ugift	Søn	5	New York	«
21.08.1885	Aas	Ugift	Pige	23	New York	Angelo
21.08.1885	John Christian	Ugift	Pige	20	Chicago	Angelo
26.11.1885	Aas	Ugift	Styrmand	26	Ridgeway	Hekla
27.11.1885	Dora Andersen	Ugift	Sømand	19	Chicago	Hekla
27.11.1885	Jeanette	Enke		50	Chicago	Hekla
05.06.1885	Kristoffersen	Gift	Arbeider	73	Deerfield	Rollo
05.06.1885	Emil Svendsen	Gift	Gift	44	Deerfield	Rollo
05.06.1885	Kristian	Ugift	Pige	16	Deerfield	Rollo
05.06.1885	Kristoffersen		Barn	10	Deerfield	Rollo
31.08.1888	Helene	Ugift	Arbeider	19	Duluth	Rollo
09.07.1891	Kristoffersen	Enke-	Sømand	32	Chicago	Hekla
	Kristian Dahl	mann				
18.09.1891	Helene Dahl	Ugift		19	New York	Island
26.05.1892	Hulda Dahl	Ugift	Pige	19	New York	Fr. Lie
23.06.1892	Sofie Dahl		Pige	38	Chicago	Fr. Lie
28.04.1893	Hans Caspersen	Gift	Sømand	32	New York	Montebello
01.10.1896	Johan Halvorsen	Enke		24	New York	Norge
01.10.1896		Ugift		4	New York	Norge
01.10.1896	Alida Johnsen	Ugift	Barn	3	New York	Norge
27.04.1900	Kaja Hansen	Ugift	Arbeider	22	Boston	Angelo
	Ovidia Petersen					
03.05.1900	Johan Andersen	Ugift	Sømand	23	New York	Hekla
	Marie					
12.07.1900	Abrahamsen	Ugift		27	New York	Island
17.07.1902	Aagot	Ugift		29	New York	
01.08.1902	Abrahamsen	Gift		24	Boston	
01.08.1902	Hans	Ugift		1	Boston	Hekla
21.05.1903	Abrahamsen	Gift		49	Wisconsin	Hekla
21.05.1903	Jens Emil	Ugift		16	Wisconsin	Hekla
21.05.1903	Martinsen Venæs	Ugift		15	Wisconsin	Hekla
24.07.1903	Johan Marinius	Gift	Sømand	35	Wisconsin	Montebello
16.10.1903	Kristiansen	Ugift		32	New York	Montebello
16.10.1903	Broig	Ugift		32	New York	Montebello
26.02.1903	Inga Louise	Enke-	Skibsfører	50	New York	Norge
	Johnsen	mann				
05.05.1904	Jenny Ovidia	Ugift		21	Minnesota	United
28.04.1922	Johansen	Ugift	Båtbygger	28	New York	States
12.03.1924	Anna Olsen	Ugift	Fyrbøter	22	Boston	Oscar II
28.01.1925	Reidar Olsen	Ugift	Båtbygger	29	Boston	Bergensfjord
22.05.1926	Maren Hansen	Gift	Maskinist	37	New York	
	Marie Hansen					Besheim
	Hjørdis Hansen					
	Hans Marinius					

	Hansen Dina Karterud Kaja Hansen Henrik Anton Olsen Anna Marie Antonsen Josef Gundersen Thoralf Gabrielsen Sverre Eugen Braaten Petter Pettersen Egeland					
--	---	--	--	--	--	--

Emigranter fra Son over Oslo 1871 - 1930:

Avreise- dato	Navn	Stand	Yrke	Alder	Bestemm- elsessted	Linje	Skip

12.04.1872	Herman	Gift	Sagarbeider	36	La Crosse	Fr. Lie	Albion
12.04.1872	Sørensen	Gift		34	La Crosse	Fr. Lie	Albion
	Anne						
12.04.1872	Helene	Barn		5	La Crosse	Fr. Lie	Albion
12.04.1872	Hansdatter	Barn		0,75	La Crosse	Fr. Lie	Albion
12.04.1872	Søren		Sagarbeider	32	La Crosse	Fr. Lie	Albion
17.06.1874	Hermansen	Gift	Kone	44	New York	N. Udv.	Hakon
17.06.1874	Carl	Ugift	Datter	10	New York	Selskab	Adelsten
17.06.1874	Hermansen	Ugift	Søn	5	New York	«	Adelsten
05.08.1881	Olaus Olsen	Gift		30	Eau Claire	J. Krantz	Rollo
	Gunhilda						
05.08.1881	Aas	Barn		4	Eau Claire	J. Krantz	Rollo
	Ragna						
05.08.1881	Emilie Aas	Barn		0,75	Eau Claire	J. Krantz	Rollo
01.06.1882	John	Gift		28	Eau Claire	A. Sharpe	Rollo
01.06.1882	Christian			4	Eau Claire	A. Sharpe	Rollo
01.06.1882	Aas	Barn		2	Eau Claire	A. Sharpe	Rollo
01.06.1882	Anna Elisa	Barn		0,5	Eau Claire	A. Sharpe	Rollo
15.09.1882	Stubberud	Enke		31	Eau Claire	A. Sharpe	Angelo
15.09.1882	Carl	Barn		8	Eau Claire	A. Sharpe	Angelo
15.09.1882	Necolay	Barn		3	Eau Claire	A. Sharpe	Angelo
29.09.1882	Stubberud	Gift	Arbeider	60	Melbourne	Fr. Lie	Kong
29.09.1882	Ingvald	Gift		60	Melbourne	Fr. Lie	Ring
29.09.1882	Stubberud	Gift		28	Melbourne	Fr. Lie	Kong
29.09.1882	Dorthea	Barn		3	Melbourne	Fr. Lie	Ring
29.09.1882	Petersen	Barn		4	Melbourne	Fr. Lie	Kong
29.09.1882	Jacob	Barn		0,5	Melbourne	Fr. Lie	Ring
21.09.1883	Petersen		Pige	23	Boston	Sotaaen	Kong
26.02.1886	Karl		Skipper	29	Jamsville	Elster	Ring
16.04.1886	Petersen		Arbeider	27	New York	Helgesen	Kong
16.04.1886	Gulborg		Sømand	22	New York	Helgesen	Ring
13.05.1886	Petersen		Pige	18	S.	Fr. Lie	Kong
13.05.1886	Amalie		Arbeider	21	Francisco	Fr. Lie	Ring
13.05.1886	Pedersen		Pige	17	S.	Fr. Lie	
13.05.1886	Karoline	Barn		12	Francisco	Fr. Lie	
13.05.1886	Pedersen	Barn		7	New York	Fr. Lie	
13.05.1886	Margit	Barn		3	New York	Fr. Lie	
13.05.1886	Pedersen	Gift		43	New York	Fr. Lie	
26.05.1886	Andreas		Sømand	18	New York	Fr. Lie	
11.06.1886	Kristiansen	Barn		4 m.	New York	Elster	
11.06.1886	Gunhild	Gift	Sømand	28	Ogdensburg	Elster	
11.06.1886	Kristiansen	Gift		20	New York	Elster	
22.07.1886	Mina		Sømand	22	New York	Fr. Lie	
02.09.1886	Andresen	Gift	Snedker	42	New York		
02.09.1886	Henrik	Gift		40	New York		
02.09.1886	Andresen	Barn		11	St. Paul		
02.09.1886	Antonie	Barn		9	St. Paul		
02.09.1886	Andresen		Pige	40	St. Paul		
22.10.1886	Hanna		Handelsbetj.	23	St. Paul		
09.11.1886	Andresen	Enke		65?	St. Paul		
04.06.1887	Anna	Gift	Sømand	26	Muskegon		
22.07.1887	Kristiansen		Pige	30	New York		
10.11.1887	Jens Hansen		Pige	21	Twin Wally		
06.04.1888	Andreas		Sømand	22	St. Paul	Krantz	
13.04.1888	Olsen		Arbeider	17	Duluth	BlichfeldtMøller	

28.08.1890	Hans	Gift	Arbeider	46	New York	Helgesen	
07.11.1890	Larsen	Gift		50	Boston	Elster	
02.10.1891	Josefine		Pige	48	Duluth	Elster	
02.10.1891	Olsen	Gift		31	Duluth	Elster	
02.10.1891	Oscar Olsen	Barn		2	New York	Fr. Lie	
02.11.1899	Helga	Frk.		29	New York		
18.04.1902	Hansen	Enkem.	Sømand	64	New York		
18.04.1902	Hans	Ugift	Arbeider	21	New York		
27.07.1917	Hansen	Ugift	El.montør	25	Minnesota		
07.09.1917	Nils Hansen	Enke	Pensionist	66	Minnesota		
	Marte				New York		
	Hansen				New York		
	Hilda						
	Hansen						
	Martin						
	Didriksen						
	Ingvald C.						
	Nilson						
	Nils P.						
	Nilson						
	Annette						
	Nilson						
	Jørgen						
	Johannessen						
	Hans Nilsen						
	Charlotte						
	Nilsen						
	Lydia						
	Nilsen						
	Karl Nilsen						
	Maren						
	Andresen						
	Martin						
	Aamodt						
	Petra						
	Johannessen						
	Anton						
	Sørensen						
	Annette						
	Amundsen						
	Kristiane						
	Kaspersen						
	Hans P.						
	Pettersen						
	Karl L.						
	Kristiansen						
	Lars						
	Pedersen						
	Inger						
	Petersen						
	Lena Olsen						
	Olava						
	Thronsen						
	Bertha						
	Thronsen						

	Alma Didriksen Kristian Kaspersen Johan K. Kaspersen Joh. Kristoffer Strøm Thora Bing						
--	--	--	--	--	--	--	--

Se bind 1: *Hansen, Kaja / Strøm, Kristoffer.*

V

Velforeninger i Sonsområdet

- Brevikjordet Vel
- Brevikåsen Vel
- Deør Skog og Vollehagen Vel
- Kjøvangen velforening, stiftet 1961
- Laksa Velforening
- Liabråten Vel
- Nordre Brevig Vel
- Sollia Vel
- Soon og Omegns Vel, stiftet 9. april 1929
- Store Brevik Velforening
- Strømbråten Vel
- Søndre Brevik Vel
- Øståsen Vel

Vestby Kunstforening

Foreningen stiftet i 1980. Leder i 2002 ble Ragnhild Bogstrand, som også ble gjenvalgt i årene 2003 – 2006.

Se bind 1: *Vestby Kunstforening.*

Vevstad, Vigdis

(1955 -) Dr. jur. Internasjonal jus. Hun var tidligere juridisk rådgiver i Flyktingerådet og utgav i 1998 boka *Refugee Protection: A European Challenge*. I boka argumenterer hun for at det bør utarbeides en egen europeisk flyktningekommisjon, fortrinnsvis i Europarådets regi. *Utlendingslovutvalget* ble opprettet i statsråd 14.12.2001, med blant annet Vigdis Vevstad som medlem. Utvalget skal avgi innstilling til ny utlendingslov innen 01.04.2004. Vigdis Vevstad kjøpte sammen med Trygve Nordby Spinnerigården i 2000. I 2004 ble hun leder av Son Næringsforening.

Se bind 1: *Nordby, Trygve / Spinnerigården.*

Victoriagården

Sagaveien 2, gnr 160, bnr 35, ble 6. februar 2004 solgt fra Vestby kommune til firmaet Global Trading as for 5 millioner kroner. Utbyggingsplaner foreligger for eiendommen.

Vinterveier

I eldre tider med dårlig utbygd veisystem var de såkalte vinterveier viktige kommunikasjonslinjer om vinteren. Det gikk vinterveier på isen langs Bunnefjorden, i Vinterdalen og over Vinterbro i Ås og andre steder i Follo. I Sonsområdet var Hølenselva i århundrer en viktig vintervei. Tømmer og trelast ble trukket av hester på elveisen om vinteren, ned til Son for videre utskiping. I Soons Havnekommissions forhandlingsprotokoll for 21. oktober 1821 står det å lese følgende:

Endvidere ansaae Commissionen det for væsentlig nødvendig, ei allene for Træelastflødningen om Sommeren; men ogsaa til Lettelse for Nedkjørselen af Træelast om Vinteren, at den over Elven anlagte Broe ved Gaarden Kolsaas, forhøies om 4 Fod for at levne frie og uhindret Passage under Broaabningen, til hvilken Hensigt Commissionen havde indkalt Formanden for dette Broanlæg, Bonden Niels Kinde, hvilken Mand opfordredes til at iværksætte denne Forhøining.

«Voktersken»

«Voktersken» en kvinneskulptur, laget av Dagny Hald, stod i sin tid i blomsterparken «Tusenflor» på Gjølstad ved Hølen, men ble fjernet da parken gikk konkurs. Skulpturen ble kjøpt inn av Marit Natalie Thomes Stiftelse som en gave til Son. Skulpturen er en av mange stiliserte kvinneskikkelser som Dagny Hald laget i sine siste år. Den er laget av glassfiberarmert plast, er nesten to meter høy og har elektrisk lys inne i kroppen, slik som understellet til alterbordet i den nye Såner kirke. Skulpturen er plassert ytterst på moloen som beskytter den indre del av småbåthavna i Son og vokter innløpet til havna. Skulpturen ble avduket 19. juni 2004 av Finn Hald sammen med ordfører Ludvigsen og kultursjef Hekkelstrand, mens Såner Skolekorps og Bryn skoles musikkorps skapte festivitas rundt arrangementet.

(Kilde: *Østlandets Blad*) Se bind 1: *Hald, Dagny*.

W

Wam, Svend

(1946 -) Født og oppvokst i Kjøvången. Foreldre Jenny (Wam) Svendsen og fisker Odd Svendsen. Filmregissør, filmforfatter og filmprodusent. Filmutdannelse i Stockholm. Han regnes som en av de mest utskjelte og karismatiske filmregissører i moderne norsk filmhistorie. Av filmene kan nevnes: *Fem døgn i august* (1973), *Lasse og Geir* (1976), *Svartere enn natten* (1979), *Leve sitt liv* (1982), *Åpen framtid* (1983), *Adjø, solidaritet* (1984), *Drømmeslottet* (1986), *Hotell St. Pauli* (1988), *Bryllupsfesten* (1989), *Lakki* (1991), *Gutten som kunne fly* (1992), *Sebastian* (1995), *Desperate bekjentskaper* (1998). De fleste filmene er laget sammen med Petter Vennerød. Svend Wam fikk filmkritikerprisen i 1976. Se også bind 1: *Svendsen, Jørn*.

Werner, Julius

(1858 - 19--) Ingeniør. Stor grunneier i Son og omegn på begynnelsen av 1900-tallet. Han kjøpte Kolås-Øra (152/7) med del av Labo og Sundstedet i 1899 sammen med ingeniør F. Størmer og Østre Kolås (152/13) i 1916.

Se bind 1: *Kolås | Labo | Sundstedet | Wernertomta | Øra*.

«Windjammer»

Seilskip/skoleskip som skal bygges for funksjonshemmede og ha base i Son. Skipet skal bli minst like stort som «Christian Radich». Foreningen Windjammer ble stiftet 7. mars 2000 og har utspring i det maritime miljøet i Son og Soon Sjøskole v/Asbjørn Espenak. Fra 2004 er følgende styremedlemmer fra Son: Asbjørn Espenak (leder), Sverre Bergenholdt og Rita Kalleberg.

Se: *Bergenholdt, Sverre* og bind I: *Espenak, Asbjørn | Soon Sjøskole*.

Wittusen

Sonsfamilie, med tidligere sterk tilknytning til sjøfart.

Woldegården

Storgata 24. Gnr 160, bnr 25. Nåværende eier: Woldegården AS.

X

Se: *Galleri X*.

Y**Yatzyklubben**

Uformell sammenkomst på Klubben der det hver torsdag i vinterhalvåret, fram til 2004, ble spilt Yatzy.

Se også: *Middagsklubben*.

Yrkesfordeling

Folketelling

Z

Zoen, Zoon og Zoon Water: Se bind I.

Æ**Ø****Økonomisk krise**

På grunn av overinvestering, blant annet for å realisere ny ungdomsskole i Grevlingen, foreslo Vestby kommunestyre i 2004 kraftige reduksjoner av de kommunale tjenester. Dette medførte blant annet at helsestasjonen i Son ble nedlagt høsten 2004, foruten at det ble reduksjoner innenfor eldreomsorg og skoler. Kommunen foreslo å fjerne støtten til Son Kystkultursenter og nedlegge Son Bibliotek. Politikerne prøvde å finne penger der det måtte være noe å hente, og deler av bevilgingen til opprusting av Son Torg ble overført til andre gode formål.

Bibliotekaksjonen «Bibliotekets venner i Son» agiterte for å opprettholde driften, og samlet blant annet 2171 underskrifter fra Son og omegn til støtte for biblioteket. Kommunens politikk ble sterkt kritisert av de fleste i Son, ikke minst fordi kommunen samtidig vedtok en sterk utbygging i Sonområdet, noe som ville føre til sterk befolkningsvekst og økt behov for grunnlagsinvesteringer. Dette ville forsterke den økonomiske krisen i årene framover.

Inngåtte utbyggingsavtaler med utbyggere/entreprenører ville dessuten binde kommunen på hender og føtter for mange år. Forslag fra enkelte hold om eiendomsskatt fikk ikke tilslutning fra kommunestyret.

Kommunestyret greide likevel under budsjettbehandlingen 6. desember 2004 å finne penger til videre drift av blant annet biblioteket, kystkultursenteret samt opprettholdelse av kokkestillingen ved Son Eldresenter.

Ørsted, Liv

(19-- -) NRK-medarbeider. Bosatt i Løkkeveien, i «Gamleskolen». Flyttet fra Son til Danmark i 2003.

Østbye, Kristian Vahl

(19---) Landskaparkitekt. Ansatt i Oslo kommune, Park- og idrettsetaten. Bosatt på Store Brevik fra ---. Leder i Naturvernforbundet i Vestby fra 2008. Deltatt i arbeidsgruppen for parker og plasser i Son som konsulent.

Øståsen

Utbyggingsområde, boligområde, m.m.

Å

Aakre, Hans Christian

(19-- -) Født i Hammerfest. Jurist og tidligere høyrepolitiker. Bosatt i Son. Ca 1980 var han formann i Son havnestyre. Fra 2003 har han drevet med charterturer med egen seilbåt. Han har ellers markert seg som en energisk skribent i lokalavisene og kjempet mot de store utbyggingsplanene for Son Havn Nord og Son Marina. Se: *Soncruise*.

Litteratur - kilder:

- *Regesta Norvegica*
- *Diplomatarium Norvegicum*
- *Riksarkivet: Statholderskabets Extraktprotokol af Supplicationer og resolutioner 1642 - 1652 (Christiania 1896)*
- *Riksarkivet, Solum forlag: Norge i 1743, bind 1*
- *Digitalarkivet - emigranter*
- *Digitalarkivet - folketellingene 1801 - 1865 - 1900*
- *Statistisk sentralbyrå: Folketellingen 2001*
- *Aschehoug og Gyldendals STORE NORSKE LEKSIKON*
- *Aschehougs konversasjonsleksikon 1951*
- *Norsk Biografisk Leksikon*
- *Wikipedia – Den frie encyklopedi*
- *Follominne, flere årganger*
- *Moss Avis*
- *Vestby Nytt*
- *Østlandets Blad*
- *Lokalmagasinet.no*
- *Søndre Follo*
- *Topographisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge, 2. utgave 1838 – 1840*
- *Norges Land og Folk: Topografisk-historisk-statistisk beskrivelse, Akershus Amt 1897*
- *Kristiania, Steenske Boktrykkeri Johannes Bjørnstad 1921: Akershus Amt 1814 - 1914*
- *Olaf Krohn: Epistel fra Son 1922*
- *Soon Havnecommissions Forhandlingsprotocol 1777 - 1926*
- *Son havnestyres protokoll 1926 - 1963*
- *Norges Portrettgalleri, Norges Geistlighet, 1906 og 1925*

- *J. W. Cappelens Forlag AS: Norsk Historisk Leksikon*
- *Teknologisk Forlag: Sjøfartsleksikon*
- *Norsk Tollmuseum 1967 v/Osvald Melbye: Norsk Toll gjennom tusen år*
- *Bjørn Linnestad: Vestby og skutene. Vestby Historielag 1988*
- *Den Norske Historiske Forening: Finn-Einar Eliassen: Norsk småbyføydalisme? Grunneiere, huseiere og husleiere i norske småbyer 1650-1800 (1999)*
- *Maihaugen, De Sandvigske Samlinger*
- *Frants Michaelsens beretning om Son og skutene, skrevet ned i 1953 av barnebarnet Per Wittusen.*
- *Slektstavle over familien Michaelsen (og Wittusen), overlevert fra Randi Bye Bergmann.*
- *Follominne 2004, Ingvar Dahl: På sporet av ladestedet Høstens grenser.*
- *Hemgrenda 2006. Bygdebok for Ringebu Historielag*

SON LEKSIKON - RETTELSER, TILFØYELSER

Side 29:

Bilde av Odd Birkeland er falt ut.

Side 48:

Brødrene Lerviks Båtbyggeri:

Bildet øverst viser:

28 fots motorkrysser i mahogni, bygd i 1954 for Reidar Falthin i Oslo.

Side 49/50:

Busstrafikk:

Sjåførens navn er *Kristoffer Svendsrud*.

Side 81:

Billedtekst fra «Vestby sett med kunstnerøyne»:

Maleri av *Gunnar Scott-Ruud*: «Son», 1929.

Side 88:

Fiske:

Bildet øverst på siden viser i forgrunnen fiskeskøyta «Bevø» (A-3-V), eiere Robert og Oddvar Brevik.

Side 137 og 193:

To prospektkort, begge tatt av den kjente fotografen Wilhelm Piro (1909 - 2003) i 1946.

Side 169:

Knoll, Bengt og Elin,

og side 341:

Soon og Omegns Vel:

Ekteparet fikk Sooningprisen i 2002.

Son Poesidager fikk Sooningprisen i 1994.

Side 411:
Wuhrmann, Claudia:
 Født i *Sverige*.

Personer nevnt i bind 1, avgått ved døden etter at boka utkom:

Birkeland, Odd og Gerd

Odd Birkeland: Født 19.07.1918. Død høsten 2003. Gerd Birkeland: Død høsten 2003.

Bogen, Aage Martin

Født 05.09.1930, død 24.01.2005. Bisatt i Såner kirke, begravet på Strømbråten 2. februar.

Duborgh, Richard Sverre

Født 1932, død april 2007. Bisatt i Såner kirke 27. april 2007.

Haugtun, Asmund

Født 1926. Død 2008. Bisatt i Såner kirke. Begravet på Strømbråten kirkegård

Jørgensen, Rolf

Født 14.10.1918, død 20.02.2005. Bisatt 1. mars 2005.

Jørgensen, Thomas

24.07.1916 – 27.09.2003. Bisatt 2. oktober 2003.

Ottersen, Knut

Født 12.10.1918. Død 21.01.2009.

Anders Pedersen

Født 1937. Død 2008. Begravet på Strømbråten kirkegård

Pløen, Erik

Født 10. februar 1925. Død 10. oktober 2004.

Schie, Astrid

Død 2008.

Schilvold, Knut

Født 1914. Død 2008.

Stene, Kari Fronth

Født 1934, død mai 2003. Bisatt i Såner Kirke. Begravet på Strømbråten kirkegård.

Stene, Sigurd

Født 19.07.1928, død 15.01.2009: Bisatt i Såner kirke 23.01.2009. Begravet på Strømbråten kirkegård.

Svendsen, Martin

Født 1923, død 2003.

Ystad, Asbjørn

Født 14. januar 1944, død 15. september 2006. Bisatt 22. september 2006.

Thome, Erik

Født 1947, død 15. mars 2007.